
GLORIA ALTISSIMO
SVECIA,
siue
de Suecorum
Regis Dominiis
et opibus.
Commentarius
Politicus.
LVGD. BATAV:
Ex officina ELZEVIRIANA. 1633.
Cum Priuilegio.

Serenissimi ac Potentissimi regis Sueciæ Cubiculario, & civitatis Stralsundiæ gubernatori maxime strenuo,

Illustri ac generoso domino,

Dn. STENONI BIELKE, Libero Baroni de Krokerum, &c.

NEC NON

Illustri ac generoso domino,

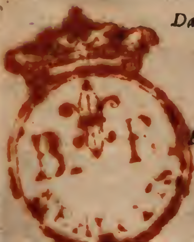
Dn. CAROLO HORN, L. B. de Amynne, &c.

Promotoribus & dominis meis gratiosis, hoc enchiridion, &c.

Officiose dat dicatque

M. HENRICVS SOTERVS,

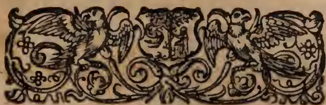
Daliâ. Suecus.

TYPOGRAPHI ad Lectorem.

Candide Lector, priore editione multum operæ insumsimus in hoc enchiridio adornando. In quod amplissimus D. Henricus Soterus haud pauca nobis suppeditavit. Jam secundam editionem damus, sed priore haud locupletiorem, quia, secus quam speraveramus, nihil ab iis quorum maxime interest, hactenus nobis fuit suppeditatum. Obtestamur itaque & rogamus obnixe Suecos viros doctos, ut aliquando nobis suggerant, quæ aut corrigenda aut amplianda ipsis videbuntur; magnam enim à posteritate, & longe maximam à patria gratiam merebuntur. Vale.

CON-

CONTENTA LIbelli sunt sequentia octo.

I.

Regni Sueciæ Geographica & politica descriptio. autore Andrea Bureo, Sueco.

II.

De ingenio, moribus & consuetudinibus Suecorum.

III.

De regimine politico & civili regni Sueciæ.

IV.

De vectigalibus regiis.

V.

De potentia regis Sueciæ, tam mari, quam terra.

VI.

Series regum Sueciæ.

VII.

Regia familia Sueciæ, è theatro Nobilitatis Suecanæ, à Joanne Messenio Sueonio fabrefacto.

VIII.

De propagatione religionis per Sueciam, ejusdemque reformatione tempore Lutheri; item serie archiepiscoporum Vpsaliensium.

I. RE-

I.

REGNI SVECIÆ GEOGRAphica & politica descriptio.

Authore

ANDREA BVREO, SVECO.

EVROPAE partes ad septentrionem vergentes moderni geographi orbem Arctoum appellant. Dividitur in Scandiam & Daniam. Scandia vel Scandinavia, quam Plinius insulam incompertæ magnitudinis vocat, Europæ latus septentrionale claudit: Regio latissima inter LV & LXXII gradum septentrionalis latitudinis, & XXV ac LXV longitudinis extensa: à meridie Daniam & Germaniam, à septentrione & occasu oceanum, ab ortu vero Russiam habet conterminam: ejus australiores partes, ubi polus ultra sexagesimum gradum non elevatur, cœlum satis habent mite & temperatum; mediæ vero quæ sexagesimum gradum & circulum Arcticum interjacent, cœlum quidem non admodum clemens

habent, ſed cœli ſeveritatem compenſat ſoli fertilitas, iis locis ubi ſylvis rupibuſque conſitum non eſt, partibus præſertim orientalioribus auſtralioribuſque. Extremæ autem partes circulum Arcticum & polum interjacentes, neque cœli neque ſoli gaudent clementia. Ideoque mirandus ille naturæ rerumque omnium conditor, ſiquidem ibi frumenta propter languidum ſolis calorem non matureſcunt pro incolarum ſuſtentatione, terras illas variorum animalium venatione; ſinus maris, lacus & flumina, multiplicium piſcium abundantia ditavit.

Fuit autem Scandia olim quàm nunc multo populoſior. quod teſtantur plurimæ illæ, quarum hiſtoriæ mentionem faciunt, Scanzianorum in reliquas mundi partes expeditiones & quaſi inundationes; cùm partim ob populi frequentiam ac innatam fœcunditatem, partim divinitus immiſſam annonæ caritatem, partim naturam populi ſuetam prœlio, & fugientem diſſidia, inſtar apum, ſibi ſuiſque liberis novas quæſierint ſedes. eandem etiam populoſitatem comprobare videntur lapidum, propter ſoli purgationem, comportatorum acervi. qui etiam in maximis inviis denſiſſimiſque ſylvis hodie viſuntur

visuntur frequentissimi, qui evidenter convincunt eas olim omnes fuisse habitatas. Quare eam veteres scriptores non immerito officinam gentium vaginamque populorum appellarunt: Exiverunt enim hinc, non solum bellicosi illi Suevi, Normanni, Vandalique & alii, verum etiam domitores & terror orbis, Gothiæ nostræ Suecanæ indigenæ & propago, Vestrogothi & Ostrogothi, qui multis perlustratis regnis & provinciis, & bello defatigatis plerisque Europæ populis, tandem in Hispania consederunt, ejusque imperium ad nostra usque tempora obtinuerunt.

Scandinavia duo Arctoi orbis regna complectitur, Sueciæ videlicet & Norvegiæ. Sueciæ regnum, ut Scanzianæ testantur historiæ, reliquis antiquius est, à cujus regibus tum Danorum tum Norvegianorum veteres descendebant regum familiæ. Dan enim primus Danorum rex, à quo Dania vel Danmarchia denominata est, filius fuit Humeli Suecorum regis, in ordine decimi sexti. Norvegii autem in suis Chronicis, prius quam ad suos deveniunt, viginti quinque enumerant Sueciæ reges, à quibus originem traxit Haldanus *Hvvitben*, qui maternum genus ducens à Solvone quodam Norvegiæ regulo, ipsi in suæ

ditionis dominio successit, postea que subactis multis provinciis ampliatum regnum suis tradidit hæredibus; cujus demum trinepos Haraldus *Harfagher*, propulsatis devictisque omnibus Norvegiæ regulis, primus ibi monarchiam instituit, ut testatur priscum Norvegiæ Chronicon, à M. Ioanne Martini Slangerupensi, anno MDXCIV in Dania publicatum.

Regni Sueciæ imperium, per multa secula ab indigenis & domesticis regibus felicissime administrabatur, donec Magnus *Erichson* (alias *Smeck* cognominatus) Sueciæ & Norvegiæ rex, & Dominus Scaniæ, neglecto imperandi munere, se voluptatibus & socordiæ dedit. Cujus imperium pertæsi proceres, Albertum ducem Megapolitanum, ejus ex sorore nepotem, contra eum ad capessendas imperii habenas acciverunt: Postquam autem Albertus regnum Germanis implevisset, quibus totum rerum cardinem demandabat, Suecisque iis parendi necessitatem imposuisset, plurimi procerum ad Margaretam Daniæ & Norvegiæ reginam, cum Alberto de imperio certantem, desciverunt. Postea regnum Sueciæ cum Danis trium regnorum unione constituta aliquantisper conjunctum

mansit,

manſit, donec reges legum in coronatione juratarum immemores, ac neglectis ſpretiſque Suecis, Danos arcibus & gubernationi præfecerunt. Quare Sueci & Norvegiani ſe deſpectos contemtoſque videntes, Carolum Canuti, ex nobilitate Suecana conſpicuum, multoque rerum uſu præſtantem virum, Sueciæ & Norvegiæ regem conſtituerunt. Norvegiani deinde Chriſtierni primi Daniæ regis politicis allecti, ejus ſe imperio ſubjecerunt. Carolo autem in Suecia quaſi vicereges ſucceſſerunt Sturii, donec moderni Sueciæ regis avus Guſtavus primus, ex antiqua regum Sueciæ proſapia deſcendens, Herculea virtute, regnum à Danorum poteſtate penitus liberavit; Sueci etiam accepti beneficii memores, eum ejuſque poſteros maſculos regni hæredes conſtituerunt.

Potentiam fortitudinemque bellicam Suecorum arguunt aſſidua vel continua potius, quæ jam annos fere trecentos cum vicinis geſſerunt, bella. Ab illo enim tempore (ut priora ſileam) ſemper à vicinis laceſſiti, aliquando cum omnibus ſimul, ſæpius cum uno vel duobus belligerando, eos ſeque defatigarunt; nullamque interea ab omni parte vel decennalem pacem habu-

bue-

buerunt, aliquando etiam civilibus discordiis flagrarunt.

Reipublicæ Suecanæ sex sunt status: Principes hæreditarii, Nobiles, status Ecclesiasticus, Milites, Mercatores & Ruricolæ.

Regis filius natu maximus hæres est regni. Si plures habet filios, illis testamento Ducatus; filiabus vero dos constitutionibus regni determinata, centum videlicet millium Ioachimicorum, non è fisco regio, sed Ordinum contributione, datur. Quanquam autem regum successio jam ita sit immutata, ut qui olim suffragiis eligebantur, nunc sint hæreditarii, jurant tamen in Religionem Augustanæ confessionis & leges regni.

Hoc loco silentio transire non possum sapiens illud reipublicæ Suecanæ fundatorum institutum, qui cum Iethro considerantes imperii onera unius humeris sustineri non posse, gravibus oneribus levandis Senatum regni constituerunt, qui regi in arduis reipublicæ negotiis consuleret, perpenderetque quid & ipsi Regnoque consultissimum foret: Hi semper ab selectissima totius regni Sueciæ nobilitate eligebantur, inter quos ii semper in maxima authoritate fuerunt, qui præ cæteris reipublicæ

onera

onera sustinuerunt, nempe hi tres, Regni *Drotset*, *Marsk* & Cancellarius. *Drotset* fere Viceregem sonat. unde etiam in hodiernum usque diem manet Reginæ appellatio *Drotning* : hujus Drotseti, quem, vocabulo non satis apto, Archidapiferum vocant, olim munus erat, Regem, si qua in re contra leges patriæ Regnique constitutiones delinqueret, admonere, emendationemque suadere, ut ex historiis atque unione illa quæ ante ducentos triginta annos inter hæc borealia regna constituta erat, videre licet. Quæ quidem durissima erat provincia, quæ eos sæpius in extrema conjecit pericula; Hodie vero præsidet Parlamento vel summo judicio regio, quod *Hoffretten* vel *Konungznamd* vocant, causasque per appellationem illuc devolutas una cum Vicepræside cæterisque assessoribus cognoscit & judicat, à quo quidem appellare non licet, conceditur tamen in gravibus controversiis revisio: Primo autem cognoscuntur & judicantur causæ in civitatibus à Consulibus & Scabinis civitatum, ruri vero à judice territorii, quẽ *Háredzhöffding* vocant, à quo appellari potest ad judicem provincialẽ, quem *Lagman* vocant, ab eo rursum ad supremum illud, de quo locuti sumus, judiciũ.

Poſt adminiſtrationem juſtitię proximum Regis munus videtur defenſio patriæ, ideoque oportet ut ſemper ſtrenuos habeat milites, non ſolum fortibus & bonis prognatos, verum etiam ſumma diligentia & induſtria exercitatos, inſuper ut omnis generis inſtrumenta bellica ſemper in parato habeat: Quam provinciam Reges Sueciæ *Rÿchſens Marsk*, vel Regni Mareſcallo demandare ſolent, quem, cum fortitudinis bellicæ curam gerat, ab antiquo nomine *Madersk*, quod virum fortem vel Martialem ſonat, contractè *Marsk* nominarunt, veriſimileque eſt, ipſum etiam Martem, quem veteres olim (ut teſtatur Virgilius) Geticis putabant arvis præſidere, nomen ab eadem traxiſſe origine. Hujus Mareſcalli officium eſt, Generalem agere belli Ducem, cum ipſimet Regi aciei præeſſe non placet. Is collegas habet complures, inter quos præcipuus eſt *Rÿcksens Tÿghmeſter*, hoc eſt, munitionum, tormentorum bellicorum, armaturarum, machinarum atque omnino omnium apparatuum, inſtrumentorum, eorumque artificum & opificum præfectus, cui demandatum eſt procurare, ut omnia iſtiuſmodi fideliter juſtoque tempore procurentur. Habet & Mareſcallum

Cam-

Campestrem, & cohortum turmarumque tam equestrium quam pedestrium Tribunos, Primipilosq; eorumque suffraganeos, quorum ope milites in omni armorum genere exercet, ut habiles expeditique fiant, ac quisque quid sui sit officii sciat, cum in aciem progrediundum est. Ad hujus collegii forum pertinent omnes casus, quibus contra constitutiones bellicas vel Castrenses, quas *Kryghartiklar* vocamus, peccatur.

Quandoquidem autem Regni Sueciæ ita fert conditio, ut non terrestri solum, verum etiam maritima sive navali defensione egeat, consideraruntt, utrumque bellum ab uno Duce commode geri non posse; nostro præsertim seculo, postquam tormenta bellica, & ob eorum commodiorem in bello navali usum, naves majores inventæ sunt. Quare inter regni Senatores tertium dignitatis locum decreverunt Architalasso, quem ad exterorum imitationem *Rÿcks Admiral* vocamus. Cujus officium est, ut Classis Regiæ dux sit, habeatque curam totius prælii navalis, ut naves idoneæ fideliter ædificentur, diligenter parentur, necessariisque bellicis machinis instruantur, peritique navium Capitanei, naucleri, gubernatore, atque omnis rei nauticæ idonei præfecti.

præfecti, opifices & ministri eligantur, sustententur & conserventur, portuumque munimenta oportunis locis ædificentur, scopulique perniciosi notentur. Is collegas habet Viceadmiralium, particulariumque Classium Admiralios & Capitaneos; pertinentque ad ejus forum omnes causæ quibus adversus Constitutiones Classicas sive Nauticas delinquitur.

Quia verò ad bonam Reipublicę constitutionem non sufficit solum justitiam inter privatos administrare, patriamque ab exterorum incursibus defendere; verum etiam summopere necessarium & utile sit, ut diligens quoque habeatur ratio, quomodo reipublicę corpus, quod ex pluribus diversisque membris constat, æquabiliter counitum, æterna harmonia feliciter cohæreat, ac tam ab interna quam externa contagione incorruptum sustentetur & conservetur: Putarunt igitur summe necessarium, ut inter Regni Senatores unus deligeretur, qui præ cæteris politicis disciplinis bene imbutus, vario gravissimarum rerum usu & experientia edoctus, ejus rei singularem in se curam reciperet; qui, si, ut par est, cæteros experientia, judicio & meritis antecesserit, quamvis non ordine, æstimatione tamen & dignitate,
semper

ſemper apud Reges, inter Regni Senatores, ſupremo loco habitus fuerat. Ille enim cum Rege cæterorum conſilia & deliberationes ſeorſim perpendit, ac conſultationum delectum, diligenti adhibita rerum trutina, cum Rege inſtituit. Eum ab illo tempore quo Runæ vel Gothicæ literæ una cum ejus officii & dignitatis appellatione interciderunt, ad Latinorum imitationem, quorum literæ in priorum locum ſubſtitutæ ſunt, Cancellarium vocamus, à cancellando, vel à cancellis quibus cancellariæ olim circumcinctæ erant. Ejus, ut ſuperius commemoratum, inprimis munus eſt, curam habere, non ſolum ut reipublicæ membra, Status videlicet, è quibus totum ejus ſyſtema conſiſtit, æquabili libramine concinnata & counita, harmonice ad perennem durationem coagmententur, ſuſtententur & conſerventur: verum etiam prævidere & proſpicere quænam noſtræ reipublicæ conditio & conſtitutio ſit ad vicinas, quaſque ab illis vel commoditates, vel detrimenta capere poſſit, oportuniſque vel mediis ſeſe offerentes commoditates acceptare, vel neceſſariis remediis imminentia detrimenta tempeſtive prævenire & avertere. Proinde ad illum pertinent omnes conſultationes & deli-

berationes cum Regni Senatoribus, Consiliariis Cancellariæ, vel Statibus Regni, omnia comitia, conventus, & tractatus cum Regni Statibus, omnia privilegia, omnesque à Rege concessæ Iudiciorum revisiones, & earum definitivæ sententiæ, omnes constitutiones, Statuta & ordinantiæ, Gubernatorum provincialium, Castellanorū & officialium plenipotentiæ, instructiones, informationes, juramenta & assecurationes. Insuper omnes controversiæ & tractationes cum vicinis Regibus, Principibus, rebusque publicis: Bella, Induciæ & pacificationes, Legatorū & Commissariorum instructiones & relationes, extraneorumque Legatorum Commissariorumque propositiones. Hujus collegæ sunt Vicecancellarius & consiliarii Cancellariæ, suffraganei Archivi custos, Secretarii Regii & Cancellariæ ac Archivi scribæ. Postremo ne omnia supradicta corruerent, necessarium erat, ut nervi rerum gerendarum, pecuniæ acquirendæ & redituum constituendorum, rationem non negligerent. Quintum ergo, inter primarios Regni Senatores, honoris gradum decreverunt Thesaurario; cui incumbit, ut reditus justo tempore importentur, bene serventur, & ex æquo distribuantur, rationesque tam

accepto-

acceptorum quam expensorum juste reddantur. Is collegas habet Consiliarios Cameræ, vel Archicamerarios, Præfectos provinciarum, Quæstorem & Camerarios. Ad hujus forum pertinent omnes caussæ fisci, delictaque quæ in rationibus acceptorum & expensorum committuntur. Præter hos quinque summos Senatores, constituti sunt & alii Regni Senatores & Consiliarii, qui ut eo majore cura & diligentia patriæ necessitatem perpendant, semper à præcipuis antiquissimisque nobilitatis Suecanæ familiis eliguntur.

Nobilitas in Comites, Barones, Equites auratos, communemque nobilitatem dividitur. Comites olim Ierl dicebantur, singularique ritu ob singularia merita à Regibus, quemadmodum & Duces, quos *Hertogh* vocabant, creabantur. Sed neque titulus neque Ducatus vel Comitatus ad hæredes transibat. Et quoniam experientia olim docuit, eos se Regibus sæpius opposuisse, aliquot seculis omissi sunt earum dignitatum tituli; donec Ericus XIV ejusque successores, ad exemplum aliorum Regum, eosdem titulos rursum introduxerunt, Comitesque ac Barones hæreditarios creare cœperunt. Equites aurati etiam virtutis ergo à Regibus creantur,

ſed titulus ad poſteros non tranſit, niſi illi, parentum veſtigiis inſiſtentes, tales meruerint honores. Communis nobilitatis nomine veniunt cæteri nobiles inferiores, qui nullo peculiari honoris gradu donati ſunt, olim *Affvvapn* dicti, aut quod in bello expeditis armis eſſent conſpicui, aut ſcuta inſignibus gentilitiis ornata haberent: Ejuſdem plane ſunt conditionis cum iis quos Germani communiter *die vom Adel, oder Edelman*, Galli *Gentils hommes*, & Angli *Eſquier* vel *Squire*, aut *Gentlemen* appellant. Hi omnes maximis dotati ſunt privilegiis, bonaque habent hæreditaria allodialia, exceptis Comitatibus & Baroniis, iiſque prædiis quæ nuper à Regibus acceperunt, quæ ſunt feudalia. Ex ſupra dictis Nobilitatis ordinibus eliguntur Senatores Regni, Archicamerarii, judices terreſtres, gubernatores provinciarum, caſtellani, & id genus ſupremorũ officiorum adminiſtratores, quibus maximi deputati ſunt reditus.

In Suecia tam filiæ nobilium, quam filii in bonis allodialibus ſuccedunt, filio tamen pars cedit dupla, cum filiæ tertia tantum. Quæ hæreditatis diſtribuendæ ratio à Birgero Ierl Regni gubernatore ante annos plus minus 370 introducta perhibetur.

In

In statu Ecclesiastico sunt: Archiepiscopus Vbsaliensis: & Episcopi, Lincopensis, Scarensis, Strengnensis, Arosiensis, Vexionensis, Aboensis & VViburgensis; Quibus adnumerantur etiam Superintendentes, Calmariensis, Revaliensis, Mariæstadiensis & Goteburgensis. Episcopis rursum & Superintendentibus attributi sunt Canonici & Capitulares; his subsunt Præpositi, Pastores & Sacellani, qui rem divinam in singulis curant templis. Episcopi olim multas possidebanr arces, plurimaque prædia, è quorum reditibus Principum more vivebant. unde insolentiores facti rem sæpe facessebant Regibus, eosque aliquando Regno expulerunt. Quare Gustavus primus ne idem sibi suisque posteris accideret, allectis sibi contra Episcopos rebellionem parantes regni proceribus, eorum consensu arces & prædia Ecclesiastica coronæ sive fisco Regis adscripsit; aliquibus saltem prædiis relictis, ex quibus, & parte Decimarum sibi assignata, Episcopi cæteræque Ecclesiasticæ personæ honestam habent sustentationem. Erant olim prædicti Episcopi in Regni Senatorum numero, ususque est Archiepiscopus Vbsaliensis, aliquando etiam Episcopus Lincopensis, Primatis Regni Sue-

ciæ titulo: Ambiebatur idcoque tum illa dignitas à summæ nobilitatis virorum filiis, sed postquam Sueci Reformatam amplexi sunt Evangelicam Religionem, sacra tantum curant: quamobrem hodie ad illa munera admittũtur etiam Ecclesiæ ministrorum, mercatorum, ruricolarumque filii. Habent tamen adhuc in omnibus comitiis una cum reliquis Regni statibus sua suffragia & vota.

Status militaris constat è copiis tam equestribus quam pedestribus, non tamen è milite peregrino & mercenario, sed domestico: Pedites enim è selecta juventute, ad militiam apta, decimati conscribuntur. Qui postquam conscripti sunt, prædia immunia possident, insuper etiam stipendium à Rege accipiunt: quos tyrones Rex per officiales ei rei destinatos, aliquot annis domi omni armorum genere laboribusque castrensibus exerceri curat, in expeditionibus interim pugnantibus veteranis. Quo fit, ut quamvis satis magnas contra hostem extra Regni fines eduxerit copias; patria tamen in omnem eventum justa defensione non destituatur, mercenarioque milite, rarissime, ac non nisi certis de causis, utatur. Non igitur mirandum, quod sæpius etiam nostra memoria,

cum

cum omnibus vicinis, Moscho videlicet, Polono, & Dano simul bella gesserit. Defatigatis autem copiis, vel expeditionis perennitate attenuatis, statim substitui possunt novæ, quæ armis & castrensibus laboribus assuetæ, militiæ difficultatem ferre possunt: Regni videlicet firmissimum præsidium. Equestres copiæ sunt duplices, nobilium scilicet & plebejorum. Nobiles enim pro quantitate prædiorum & redituum, equites in defensionem patriæ alunt; ac præterea ex qualibet provincia plebei qui prędia habent insigniora, ut ea ab omni censu servitioque immunia teneant, sub vexillo provinciali equo stipem merentur.

Mercatores urbium oppidorumque inhabitatores, omnis generis indigenas merces ab incolis coëmunt; atque aut ipsi in exteras nationes exportant, aut extraneis illuc navigantibus vendunt; unde lucra hauriunt maxima. Habent autem civitates illæ antiquas leges municipales, à vetustissimæ civitatis Bircæ jure derivatas: quæ civitas ante sexcentos annos sedes erat regia, totiusque regni emporium celeberrimum. Habent etiam singulæ civitates singularia privilegia, constitutionesq; optimas; quibus antiquitus ordinatum determinatumque erat, qua ratione civitates maritimæ

cum extraneis, mediterraneæ vero cum incolis ac maritimis civitatibus, mercimonia exercerent, ut ad ſingulas lucrum emolumentumque redundaret; cautumque erat ne unius civitatis commodum incrementumq; alterius damnum ruinamque adferret. Quæ privilegia, propter maximos, quibus Suecia jam diu conquaſſata eſt, belli turbines, à civitatum præfectis, quibus legum adminiſtratio demandata erat, aliquantulum ſunt neglecta; (inter arma enim ſilent leges) unde in commerciis paulatim multæ irrepſerunt anomaliæ. Ideoque modernus Rex inter alia, quibus ſuum erga patriam amorem, indefeſſumque reſtaurandi corroborandique declaravit ſtudium, etiam antiquas illas conſtitutiones, quaſi intermortuas, reſtauravit, auxitque: quæ ſi in poſterum obſerventur, inque debito vigore manſerint, dubium non erit, quin ſingulis civitatibus priſtinus reſtituatur nitor.

Ruſticorum ſtatus infimus ac quaſi fundamentum & baſis reliquorum eſt, qui reliquis victum & amictum ſuppeditat. Horum duo ſunt genera, primum vocant *Skatbonder*: qui agros habent hæreditarios, ex quibus quotannis certam dant penſionem: quam

Reges adaugere non consueverunt: quibus etiam ea prærogativa antiquitus concessa est, ut si rei militari sint idonei, possintque sibi equum armaturamque idoneam comparare, quandiu ii eorumque filii equo stipem merent, prædia ab omni pensione servituteque immunia habeant. Quæ res facit, ut plurimi, quasi ab incunabulis, animum ad rem militarem applicent; unde Regis exercitus equestris non parum corroboratur. His adnumerantur & ii qui *Bergzmán* dicuntur, qui montana inhabitantes effodiendis conflandisq; metallis dant operam, unde maximum hauriunt lucrum, ideoque plerumque sunt divites. Reliqui rustici regia aut nobilium vel Ecclesiastica colunt prædia: qui etiamsi dominis fundi, præter annuos reditus, & servitia præstant; multas tamen ex piscationibus, aucupiis & lignatione, aliquando etiam venationibus, habent commoditates, quę aliorum regnorum colonis sunt denegatæ. Quandoquidem regio lacubus fluminibusque piscosis, alicubi etiam sylvis abundat, quorum commoditates dominis fundi, propter earundem frequentiam longinquitatemque ab eorum residentiis, usui esse non possunt: quare nullibi in aliis regnis, pisces, aves,

leporesque, & id genus alia, minoris veneunt, quam in Suecia. Postremo ad conclusionem de statibus regni, præterire non possum; Ruricolas una cum cæteris regni Ordinibus, etiamnum in omnibus comitiis peculiarem habere sessionem, suaque vota & suffragia. Quo fit, ut nullus status sit còntemtus; neminique bono & honestatis amanti patriæ civi, per suas virtutes, ad eximios honores & dignitatis gradus perveniendi via præclusa sit.

Fuerunt olim in regno Sueciæ unicuique provinciæ sua jura legesque propriæ, quarum varios fuisse perhibent auctores, quorum nomina majori ex parte ob vetustatem ignorantur. Vplandicæ tamen Vigero Spa, Vestrogothicæ vero Lumbero cuidam adscribuntur. Suntque Vestrogothicæ illæ ejus vetustatis, ut proculdubio latæ videantur eo tempore quo Gòthi hinc exiverunt, vel paulo post. Mentionem enim faciunt Gothorum in Græcia & Thracia habitantium, videlicet ne quis eorum sit particeps alicujus hæreditatis in Suecia vel Gothia, nisi illuc redire ibique degere voluerit. Constat autem, Gothos ante Alexandri Magni tempora ibi habitasse, quos ille vitandos pronunciavit. Iidē etiam, ante natum Christum, sæpius

terrori erant Romanis, quo minus Imperii sui fines trans Danubium propagare auderent. Conveniunt autem leges illæ majori ex parte cum Isidori legibus Visogothorum, quamvis multo sint breviores. Quare veritati non absonum videtur, easdem Isidori Visogothorum leges à nostratium Vestrogothorum constitutionibus primum derivatas, ac postea, ut ipsi testantur tituli, à Visogothorum in Hispania regibus augmentatas esse. Ex supradictis autem provincialibus legibus, aliisque Regni constitutionibus, Episcopi & Senatores Regni ante annos plus minus 270 generale jus totius Regni compilarunt, legi naturæ valde congruum, nec à jure Civili multum discrepans, nisi quod hujus vigore lites multo citius ad finem perducantur.

Habuerant veteres Sueci Gothique proprias literas, quas illi Runas, exteri vero literas Gothicas communiter appellarunt. Quas nescio quamobrem primi Christianę religionis apud eos propagatores abolere voluerint, inque illorum locum Latinas substituerint. Suspicantur quidā, iis literis olim plurima de illorum antiqua religione extitisse scripta: eamq; penitùs extirpari non potuisse, nisi tam scriptura quam omnes libri

iisdem

iisdem literis scripti penitus abolerentur. Sed credibile est, ea ratione plurima sublata esse monumenta, quæ alias posteritati maximæ fuissent utilitati. Quæ res occasionem præbuit, ut plurimæ eorum antiquitates, scitu dignæ, jam æterna sepultæ jaceant oblivione. Sunt enim nostrates soli, exceptis Græcis, qui inter omnes Europæ populos, de propriis & à nullis aliis acceptis gloriari possunt literis. Quare si per tot seculorum anfractus, iisdem literis structæ cumulatæque huc usque extitissent antiquitates, potuissent proculdubio nostri, quibusvis scientiarum thesauris, cum Græcis Latinisque certare. Cum enim literæ sint artium scientiarumque nutrices, propagatrices, & conservatrices, verisimile est, nostrates, præ reliquis septentrionalium regionum incolis, ut literarum ita & artium scientiarumque cultores extitisse. Quamobrem olim tam Græcis quam Latinis Philosophis admirationi fuerant Gothi, quod præ cæteris omnibus gentibus, animorum immortalitatem firmissime crediderint. Ac quamvis eorum de animæ immortalitate scripta jam perierint, si etiam neque extarent extraneorum de ea re testimonia, posset tamen diligens antiquitatum scrutator, ex innume-

numeris illis, quæ etiam hodie apud nos extant, monumentis, literis Runicis immanibus ſaxis rupibuſque inſculptis, ejus certam infallibilemque conjecturam capere. In illis namque ut plurimum ad finem adduntur hæc verba:

ᚴᚢᚦ·ᚼᛁᛅᛚᛒᛁ·ᛋᛁᛅᛚ·ᚼᛅᚾᛋ·

hoc eſt: Deus adjuvet animam ejus. Præterea quod & artium fuerint cultores, non obſcuro id eſt argumento, quod ruſtici etiamnum in ſcipionibus ſuis calendaria Runis vel Gothicis literis inarata geſtent, ex quibus anni tempora, novilunia & plenilunia, annos biſextiles, aureum numerum, literas Dominicales, aliaque ad eam rem ſpectantia, exactiſſime ſupputare ſciunt.

Ad incolarum ingenia moreſque quod attinet, velim ut de iis extranei potius judicent. Verum tamen eſt, eos non hodie ſaltem, verum antiquis etiam temporibus ob hoſpitalitatem præ cæteris commendatos fuiſſe; quod teſtatur A. Bremenſis, dicens: Quamvis omnes Hyperborei hoſpitalitate ſunt inſignes, tamen præcipui ſunt noſtri Sueones; quibus eſt omni probro gravius, hoſpitium denegare tranſeuntibus. Sunt etiam præ cæteris humanitatis, candoris, animique ſynceritatis

laud-

laude conspicui. Ideoque multis extraneis admirationi fuit, quod etiamsi ibi frequentes sint sylvæ, rarissimi tamen inveniantur latrones. Neque à veritate aberrat G. Mercator, de illis scribens: Incolæ, si cum Germanis conferantur, civilitatis fortasse minus, industriæ certe ingeniique plus habent: utpote quovis eorum rustico omnia opificia artesque mechanicas callente.

Chorographica Regni descriptio.

SVeonia (ut verbis utar A. Bremensis) regio est fertilissima, ager frugibus & melle opimus, extra quod pecorum fœtu omnibus antefertur. Hæc ille: In quo quidem ei contradicere non ausim, cum rustici Hollandici, qui huc transmigrarunt, affirment se hic tantum butyri & casei ex sexagenis lactis amphoris conficere posse, quantum in Hollandia è centenis. Lacus variis piscibus abundantes habet innumeros; inter quos tamen sunt præcipui *Meler*, *Vener & Veter*: quibus adnumerantur Hielmer Nericiæ, Sirian Dalecarliæ, Aava, Lula*tresk*, Torne*tresk* & Ene*ratresk* Lapponiæ, & Vla*tresk* Cajaniæ, nec non Pejendæ Tavastiæ: quibus merito adnumerari debet lacus Ladoga, insignis magnitudinis, qui nuper fœdere

Mosco-

Moſcovitico maxima ſui parte in jus Regum Sueciæ ceſſit.

Flumina inſigniora ſunt, quæ ex iiſdem lacubus derivantur, Dalacarlus, Saga, Vla, Angermannus, Tidalida, Nos, Eda, Vsk, Niſſa, Laga, Helga, Marboa, Aam, Cumoelff, Cimielff, Hoelff, Vlaelff, Voxen, Prinſioki, Poventz, Nieva: de quibus in provinciis quas ſecant aut alluunt dicetur.

Regio non omnibus quidem in locis plana eſt, ſed præſertim in ſeptentrionalibus occidentalioribuſque partibus montoſa & ſylvoſa, qui equidem montes non omnes colonis ſunt impedimēto detrimentoque. Nam eorum multi plurimis variorum metallorum generibus ſunt ditiſſimi; quæ certe metalla, ut conflentur, maxima lignorum egent copia. Vnde videre eſt mirandam ſtupendamque naturæ opificis benignitatem, quæ ne tales metallorum venæ hominibus inutiles eſſent, ſemper in noſtra patria iis aſſociavit ſylvas, perenneſque, quibus elaborari poſſent aquarum decurſus. Neque carent iidem montes ſylvæque etiam aliis commoditatibus. accolis namque venationes aucupiaque præſtant optima. Loca maritima littuſque non Sueciæ ſolum, verum & Finlandiæ, naturæ Conditor undequaque

infulis

insulis innumerisque scopulis præruptisque rupibus circumcinxit, ac quasi obvallavit, ut impossibile sit extraneis sine perito ductore ab indigenis edocto ad illas oras appellere. suntque illi scopuli saxis asperi, aut cautibus invii, & vix virenti cespite vestiti. Insulæ etiam, in mari præsertim, quamvis suis locis agros, prata, pascuaque habeant gratissima: tamen majori ex parte rupibus densissimisque sylvis sunt consitæ. Vnde exteris primum illuc adventantibus mirum videtur, solum tam asperum & incultum incolis alimoniam suppeditare posse; ad interiora autem venientibus, panditur regio pulchra, cunctis vitæ necessariis opulenta satis; Vnde illis prius concepta admiratio evanescit. Regio tota, sicut & Britannia, Norvegia, Dania, Polonia & Moscovia, omnesque LI vel LII gradu latitudinis septentrionaliores provinciæ, vino caret: ejus tamen maxima copia, & quidem omnis generis, à mercatoribus istuc advehitur: interim tamen vini defectum cerevisia vel zythum è macerato frumento decoctum resarcit. Insulani & maritimi ut plurimum piscatura: mediterranei agricultura pecoribusque victitant: unde fit ut hi reliquis frumenta, aliaque quæ regio copiose pro-

ſe profert, illi vero hiſce piſces ſubminiſtrent.

Regnum Sueciæ dividitur in Sueciam, Gothiam, Finlandiam, Ingriam, atque Eſthoniam: Suecia rurſum, in Sueoniam proprie dictam & Nordlandias diſtinguitur; Sueoniæ provinciæ ſunt Vplandia, Veſtmannia, Dalecarlia, Neticia & Sudermannia. Vplandia, ſede regum plurimiſque oportunitatibus clara, quæ reliquas antiquitus antecelluit, ab occaſu dividitur à Veſtmannia, Haga flumine à ſeptentrione, eam atque Geſtriciam Dalecarlus interlabitur fluvius. Ab ortu vero & meridie mari Suevico & Melero lacu alluitur. Solum habet fertile, frumenti optimi ferax, quod vicinis montanis, in metallis fodiendis occupatis, aliiſque in maxima copia ſubminiſtrat. Lacus etiam habet plures, inter quos Melerus, plurimis pulcherrimiſque refertus inſulis, piſcatione etiam dives, præcellit. Nec deſunt mineræ, ferri præſertim & plumbi, alicubi etiam argenti, tametſi non adeo divites. Dividitur autem Vplandia in tres Folklandias, hoc eſt, trium populorum provincias. Tihundriam, Athundriam & Fiedrundriam. Tihundria, Vpſalià ſeptentrionalior, à decem præfecturis, in quas diſtributa eſt, nomē

habet. Athundria inter Stocholmiam, Vpsaliam mareque interjacens ab octo; Fiedrundria, in qua sita est Enecopia, à quatuor, in quas distincta est præfecturas, nomen acceperunt. Vbi hoc etiam obiter addam; Quibusdam notatu dignum videri, præfecturas Vplandicas cognominationem habere ab *Hundrat*, hoc est Centuria, ut *Erlinghundrat*, *Seminghundrat*, *Longhundrat*, *Lyhundrat*, &c. Vnde autumant, primorum, qui huc advenerunt, colonorum familias per centurias distributas fuisse; indeque cognomina præfecturarum in hodiernum usque diem mansisse. Vnde conjecturam capiunt, bis millenas ducentenasque in primorum huc adventantium exercitu fuisse familias. In reliquis autem provinciis præfecturæ nominantur *Hărodh*, ab *Hăr*, quod exercitum, & *Odh*, quod possessionem significat. Vnde opinantur; postquam in Vplandia præter regionis capacitatem excrevisset populi multitudo, conscriptos fuisse exercitus, qui novas sibi quærerent sedes, locumque ubi consederunt cognominatum fuisse ejus exercitus possessionem, ut *Dăzahăredh*, *Lyslughharedh* &c.

Vplandicarum civitatum, totiusque regni præcipua est Stocholmia, sedes

regia,

regia, regnique metropolis & emporium celeberrimum, in insula quadam in faucibus Meleri, loco quidem satis oportuno, spectatoribus tamen ob vicinas rupes non admodum grato, sita. quæ cum ob insulæ angustiam tanti emporii cives capere non possit, subjecta habet suburbia amplissima: australe in littore peninsulæ *Toren;* & boreale in Attundia situm. Plurima huic civitati præstant navigationum commoditates emolumenta. Per Melerum enim lacum, ferrum, cuprumque, quod mediterranearum civitatum incolæ à montanis coëmunt; tum & triticum, siligo, hordeum, avena, legumina, butyrum, casei, carnes, sebum, coria pellesque variæ, lignaque & alia hominum sustentationi mercimoniisque apta, facillime exportantur. extraneæque merces importantur. Mari autem vinum, sal, oleum, panni sericei, lanei, lineique, saccarum, aromata, aliæque merces complures, quibus regio partim destituitur, partim ea ad sufficientiam non profert, abundanter ex omnibus Europæ partibus advehuntur; ut sileam quæ etiam à borealioribus provinciis magna copia asportantur. Stocholmiæ succedit Upsalia, quondam totius septentrionis Regia, (unde Upsala *Ko-*

nung, regius erat tum titulus;) & metropolis antiquissima, sedes nempe Regia, sacerdotalis & judicii supremi. Nunc vero sedes Archiepiscopalis. templo cathedrali celeberrimo; propinquaque arce pulcherrima, in prærupto colle, decorata. Sita est quasi in medio umbilico Vplandiæ, ad ripas Salæ amnis, in lacum *Ekolen* illabentis, loco plano amœnoque. Anno 1235, regnante Erico Balbo, Archiepiscopo Ierlero, Collegium quatuor Professorum Vpsaliæ institutum erat, ex quo postea, auctis omnium facultatum Professoribus, Academia constituta est, singulari privilegio, eodem videlicet quo Academia Bononiensis, à Sixto IV Pontifice, anno 1476, donata. Quæ sæpius ob temporum injuriam dissipata, tandem anno 1595 à Carolo Nono, satis liberaliter, cum privilegiis, tum etiam reditibus decorata, pristinæque conditioni restituta est. Modernus autem Rex GVSTAVUS ADOLPHVS, singulari quo erga literas literatosque flagrat amore, ejusdem Academiæ privilegia, Professorum stipendiatorumque numerum ita auxit, ut cuivis Academiæ Europæ par sit; atque, ne incertis reditibus suffulta rursum contabesceret, singulari liberalitate, anno 1624, tantæ rei an-

nuos

nuos sufficientesque destinavit sumptus, è propriis bonis paternis allodialibus, quæ Regio diplomate in Academiæ perpetuam possessionem assignavit, eodemque privilegio, quo nobiles in hoc regno sua possident bona allodialia, dotavit. Habet præterea Vplandia Enecopiam, Sigtuniam, Oregrundiamque oppida, mercimoniis quidem valentia, prioribus tamen non comparanda.

Vestmannia Vplandiam fertilitate comitatur, sed mineris vincit; Habet enim *Salbergh* argenti fodinam præstantissimam; innumerisque locis chalybis ferrique inexhaustas venas: nec desunt etiam cupri, plumbi, sulphurisque mineræ. Civitatum in ea præstantior est Arosia, vulgo *Westeras*, sede Episcopali temploque cathedrali, nec non & arce conspicua, ubi magnam est videre cupri ferrique à montanis partibus allati copiam. Huic succedunt Arbogia & Köping iisdem mercimoniis, præsertim vero ferri, abundantes.

Dalecarlia Vestmanniam mineris sequitur, sed cupro eam reliquasque anteit. ibi stupenda videas, quæ lucri cupiditas, imis in rupium visceribus, immensis & plus quam giganteis laboribus excavavit, pendentibus ac ruinam minitantibus scopulis, horrida & non ad-

ſuetis viſu terribilia antra; quæ tamen aſſueti, ut opes irritamenta malorum effodiant, imperterriti adeunt. Reddit ea fodina, una cum cupro, & ſulphuris, aluminis, vitriolique plurimum. Aqua etiam quæ inde exhauritur, ferrum in cuprum præſtantiſſimum transmutat, deſiderata tantum ponderis, ſi minutum fuerit ferrum, parte quarta: ſin vero denſius, tertia. Regionem ei operi aptiſſimam natura effinxit; tota enim ſylvis amniumque ſcaturiginibus frequens eſt. Fert etiam & frumenta, ſed non ad ſufficientiam; nam metalla effodientes, ob aſſiduos labores & vigilias aliis multo ſunt voraciores. Efflagitant etiam metallorum effoſſiones operarios plurimos; ideoque Deus populoſam fecit regionem, hominesque laborum, quam ullos alios, tolerantiores.

Nericia etiam argenti, ferri, ſulphuriſque venas habet; ſed argenti fodinæ quia alibi fertiliorum eſt copia, incultæ jacent; ſulphuris venæ valde ſunt lucroſæ. Præter ſulphur enim proferunt & aluminis vitrioliq;maximam copiam. Incolas omnes natura ipſa fabros ferrarios exquiſitiſſimos fecit: omnis generis utenſilia ferrea reliquis provinciis copioſe ſubminiſtrantes. Civitatem unicam habet Orebrogiam.

Suder-

Sudermannia neque mineris caret: frumenti quoque optimi, præsertim locis Melero lacui conterminis, ferax. Civitas præcipua est Nycopia emporium, pulchra arce, in qua sedem fixit Dux Sudermanniæ, decorata. Strengnesia, Episcopalis, templum habet cathedrale, CAROLI IX sepultura clarum. Sunt & Telga, *(super australi parte lacus Meleri ut scribit Zieglerus)* Torsiliaq; & Trosa oppida, mercimoniis non contemnendis gaudentia.

Nordlandicæ provinciæ sunt Gestricia & Helsingicæ regiones. Gestriciam ab Helsingia Oedemord sylva dirimit. Regio ferri mineras habet, frumenta etiam ad colonorum sustentationem ministrat. Civitatem unicam habet Gevaliam, oportuno loco ad sinum maris sitam; per quem omnis generis merces facillime exportantur & importantur. neque à Cuprimonte longiori, quam sesquidiei itinere distat. Helsingia olim nomen generale erat, reliquas septentrionaliores provincias complectens Extant enim adhuc literæ Canuti Ionson Archidapiferi, anno Christi 1318 in Parlamento Telgis habito datæ, quæ testantur, terminos Helsingiæ ab aquilone antiquitus fuisse in flumine Vla, & lacu *Vlatresk*, qui jam in borealibus Cajaviæ

partibus ſiti ſunt. Helſingiam olim regni titulum, proprioſque habuiſſe reges, Scanzianæ commemorant hiſtoriæ; donec Ingellus Vpſalienſis Rex, Olavi Treteliæ Vermelandorum Regis parens, in coronatione ſua, incendio conſumpto ultimo Helſingiorum rege, una cum aliis quinque regibus, eorum regna Vpſaliæ regibus ſubjecit. Helſingiæ regibus olim paruiſſe Iamptiam, refert Saxo lib.5. Antiqua quæ apud Helſingios extant monumenta, teſtantur eos olim proprias habuiſſe literas à reliquis Runis plane diverſas, quarum ne una quidem duplici conſtabat ductu. ſuntque ejuſmodi:

I':\ſ:I'ı\,ſıſ\':\':\ſI.

Fortitudinis ſuæ Helſingii æterna poſuerunt trophæa, cum liberata ab exterorum ſtrage patria, iiſque ultra fretum *Oreſund* propulſatis, ad ejuſdem freti ripam, à ſe denominatum, condiderunt Helſingburgum. Eoſdem etiam adverſus Finnones, Cajanos, Careliosque atrociſſima geſſiſſe bella, eoſque ſedibus expuliſſe, cum veteres teſtantur hiſtoriæ, tum etiam ipſæ quas priſcis temporibus in illas oras tranſportarunt, coloniæ; quarum etiam in hodiernum uſque diem durant reliquiæ.

Quis

Quis enim ignorat, Cajaniæ Finlandiæque ſeptentrionalis maritimos colonos pleroſque Helſingice loqui? Quem etiam fugit: Nylandios ex Helſingia oriundos, Careliorum fines accolentes, pulſis Finnonibus & Careliis, illorum ſedes occupaſſe, hodieque Helſingico idiomate uti; ſuoque de nomine Helſingeby & Helſinga parœciam reliquiſſe? unde poſtea nomen manavit oppidi Helſingfors. Quod & illorum fama priſcis temporibus, antequam Chriſtianam amplectebantur religionem, apud exteras inclaruiſſe nationes, teſtantur Gregorii Papæ & Ludovici Pii anno Chriſti 835 datæ literæ. Incolæ reliquis Suecis hoſpitaliores ſunt, cunctarumque diſciplinarum artiumque capaciſſimi, literarumque præ reliquis adeo amantes, ut quamvis Scholæ publicæ apud illos ſint rariſſimæ, tamen qui literas didicerunt, reliquos tanto ſtudio privatim inſtituunt, ut vel commune vulgus curvuſque arator, maximaque ex parte literas norit. Natura tamen magis ſunt ſimplices, quam aſtuti. Præ cæteris etiam domorum munditiem amant. Sed hæc de Nordlandicis provinciis in genere dixiſſe ſufficiat; nunc in ſpecie ſingulas antiquæ illius Helſingiæ partes ſigillatim luſtrabimus. Ejus coloni partim

ſunt nativi Helſingii, partim Lappones. Illorum provinciæ ſunt, Helſingia nunc proprie ſic dicta, Medelpadia, Angermannia & Bothnia: horum vero Laponia.

Regio illa quam nunc proprie Helſingiam vocant, olim, ut ex Helſindicis legibus patet, *Sundhede* nominabatur; quod nomen etiam hodie in ejuſdem provinciæ ſigillo remanet, habet enim inſcriptionem talem: Sigillum communitatis in *Sundhede.* Diſtribuitur autem in tria territoria, *Alotam* videlicet, quam Liuſna fluvius irrigat: *Sundhede*, per quam mediam Dil lacus flumenque elabitur: & *Nordſtigh*, ſylvæ *Arskog* conterminam. Quandoquidem autem *Sundhede* regionis mediam potiſſimamque partem comprehendebat, ab ea tota provincia denominationem cepit. Regio glebam ſatis habet fertilem; pecoribus etiam abundat; ſunt enim incolæ rei bucolicæ præ cæteris dediti: linificium etiam aliaſque manuales & mechanicas artes ſtudioſe exercent: neque piſcationes in mari, fluminibus, lacubus negligunt. Civitatem habet Hudingſvaldiam, cujus cives, cupri, butyri, ſebi, coriorum, pellium, picis, reſinæ, malorum, trabium, aſſerumque abiegnorum maximam

mam copiam in exteras nationes transportant.

Medelpadia fere ejusdem cum Helsingia conditionis est, nisi quod arctior, sylvisq; ac montibus frequentior. Duos habet fluvios variorum piscium, salmonum præsertim captura insignes. Existimant quidem, Helsingiæ reges suam aliquando ibi sedem fixisse.

Angermannia montes rupesque habet plurimas: convalles autem locaque planiora adeo uberem habent glebam, ut quamvis iidem agri quotannis serantur, tamen vix decimo quoque anno stercorationem expetant: frumentaque nihilominus reddant in suo genere præstantissima, si alioquin non admodum iniqua fuerit anni temperies, ut ad perfectam maturitatem fruges pervenire possint. Quare dubium non esset, si regiones miti cœlo subjectæ, tale haberent solum, eas uberiores multoque præstantiores fructus edituras. Angermannum fluvium habet, inter præcipuos famosum, varia piscatione, salmonum præsertim, divitem. Regio quasi in duo brachia dividitur: meridionalior enim pars à mari secus prædictum flumen, versus occasum æstivum protenditur: borealior autem secus mare: utramq; sylva, à prærupto, horri-

horribili illo ac quasi ruinam minitante Scula monte denominata, dirimit. Civitatem unicam habet, Hernosandiam, excepto cupro iisdem cum Hudingsvaldia mercimoniis gaudentem.

Bothnia non æque montosa est atque Angermannia: sed solum habet quibusdam in locis arenosum: quod quidem una cum rigiditate cœli, messis ubertatem impedit. Sed ejus & tenuitatem & defectum, aliarum rerum necessariarum compensat copia. Bothniam multi irrigant magni fluvii, diversorum piscium speciebus, maxime autem salmonibus abundantes. Civitatem quidem non habet, sed singulæ parœciæ quasi singula sunt emporia. Etsi enim vicina Lapponia frugibus aliisque ejusmodi rebus caret, abundat tamen piscibus, variorumque animalium venatione & preciosis pellibus. Bothniæ coloni, ii præsertim quos Byrcarlos vocant, quæ Lapponibus aliisque sunt necessaria, à mercatoribus illuc navigantibus æstivo tempore coemunt; hyberno autem cum lacus & flumina congelata sunt, ea in Lapponiam exportant, referuntque ingentem piscium, gelu in modum baculi induratorum, variarumque pellium, & id genus aliarum rerum copiam.

Lapponia septentrionalium provinciarum

ciarum extrema, regio eſt latiſſima, ſylvis, montibus, paludibus, lacubus fluminibuſque frequentiſſima. Agros nullos habet; pabula tamen quibuſdam in locis largiſſima. Incolæ venatione, aucupio, piſcationeque victitant. Villas aut pagos certamve manſionem non habent. Sed, ut fert commoditas piſcationis & venationis, per aliquod tempus, apud lacum, flumen, ſylvam, vel montem aliquem commorantur, exactiſque ibidem aliquot vel ſeptimanis, vel diebus, habitationem alio ad lacum commodiorem transferunt. Hyeme tamen cum tributa ab illis exigenda ſunt, certis quibuſdam locis, certoque tempore, quaſi in hordas congregantur: ubi etiam mercatores illi, quos Byrcarlos nominari dicebamus, ſuas exponunt merces. Illo etiam tempore ſacerdotes adſunt, qui illorum infantes baptizant, articuloſque fidei aliaque Chriſtianæ religionis exercitia Lapponibus proponunt, examinantque anno ſequente quod priori illos docuerant, rationem poſcentes chriſtianiſmi. Templa, in quibus ſacra peraguntur, Carolus IX iis locis ædificari fecit. Lappones olim, quàm nunc magicis ſuperſtitionibus magis dediti erant. Poſtquam enim Evangelii lux apud illos illuceſcebat, qui

illam amplexi sunt, à superstitionibus abhorrere cœperunt. Maximaque pars Lapponum magicis superstitionibus caret, suntque homines simplices, probi, nec à bonis moribus abhorrentes. Sunt enim apud illos adulteria rara, homicidia rariora, furta autem rarissima ac pæne inusitata. Ita ut consuetum sit, non modo Lapponibus, verum etiam mercatoribus, suas merces illinc transportantibus, eas stragulo saltem contra nivium injuriam obtectas, sine aliquo custode, sub dio relinquere, proque negotiorum expeditione ad alias hordas longissimo itinere abire, nullamque prorsus curam habere, ne vel loco moveantur, nedum auferantur. Sunt etiam agiles, atque in manualibus artibus pro sua consuetudine solertes. Vestimenta, ut plurimum, è pellibus hirsutis villosisque conficiunt, vel ex panno laneo advectitio. Linum non habent, sed ejus loco, ab exsiccatis animalium nervis, tusisque ac in modum lini paratis, fila nent, quibus vestes consuunt; ac ne desint ornamenta acu picta, stannum in modum auri in tenuissima ducunt fila, iisque supra dictos nervos investiunt; quib⁹ deinde vestes solenniores suo more acu pingunt. Pro domibus ex betulæ arboris corticibus consutis utuntur tentoriis.

toriis.

toriis. In quibuſdam Lapponiæ montibus etiam gemmæ inveniuntur, utpote adamantes, amethiſti, topaziique.

Lappones noſtro ſeculo tribus parent Regibus, Sueciæ videlicet, Norvegiæ & Ruſſiæ. Lapponiæ maxima pars, meridionalis videlicet, & mediterranea, ad regnum Sueciæ tota pertinet: regio vaſtiſſima à gradu latitudinis LXIIII ad LXXI extenſa, in longitudine ultra centum milliaria Germanica complectitur, in latitudine vero nonaginta. Hæc in quinque territoria vel præfecturas, Lapmarkias vocatas, dividitur, videlicet Vmalapmarck, Pitalapmarck Lulapmarck, Tornelapmarck, & Kimilapmarck; quarum incolæ nulli, præterquam Regi Sueciæ, tributa pendunt. Ad Norvegiam pertinet tractus ſaltem maritimus, ſecus Oceanum, quem Finmarchiam nominant, cujus incolæ Siofinni, id eſt Finnones maritimi, vocantur, quod ſola piſcatione victitant. Ruthenorum imperio parent reliqui, tractum illum à caſtro Vardhus uſque ad oſtia maris albi incolentes. Quæ regio Suecice Trennes, Lapponice Pyhinienni, Ruthenicè vero Tarchana voloch hodie appellatur, quam quidem putant eandem eſſe, quam Veteres Biarmiam appellarunt, quod nomen

decor-

detortum videtur à Finnonico Varama, quod montoſam regionem ſignificat.

Scricfinnia, quam Saxo Sialandicus aliique veteres hic uſpiam poſuerunt, nulla eſt. Sed Skidhfinnorum appellatio omnibus Finnonibus Lapponibuſque competit, qui ſoleis illis ligneis, quas noſtri Sueci Skidh, Finnones vero Sukſi vocant, ſolent uti, celerrimeque ſuper altiſſimas nives currendo feras inſectari, hoſtemque inſequi, inſtitutumve iter peragere poſſunt. Cujus rei peritiam maxima pars Nordlandicorum populorum omnes Finnones Lapponeſque habent. Quæ certe res Suecis, in bellis hyemalibus, cum regiones totæ nivibus oppletæ ſunt, ſæpiſſime facilimam præbuit hoſtium deletionem: Hoſtes enim è via ne latum pedem excedere valent, quin continuo & equites & pedites toti nive obruti, cum nivibus certare & quaſi natare cogantur: cum Skidhkarli, qui ſoleis illis ligneis vecti, ceu volantes, in eos ex omni parte irruere poſſunt, ac jacentes ut libet vel telis vel armis conficere. Cujus rei non obſcurum exemplum, etiam noſtra memoria, paulo ante obitũ Iohannis tertii Sueciæ regis, accidit; cum Ruthenus centum millibus armatorum ſtipato exer-

exercitu, Finlandiam ex improviso devastaturus occupaturusque irrupit, nullo tum Suecico milite in Finlandia præsente; tum sexcenti tantum rustici, è Ieskis & Europe, soleis illis ligneis vecti, totum ejus exercitum dissiparunt, retruserunt, atque in Russiam fugarunt.

Sequitur in nostra methodo Gothia, quam à Suecia Kolmord & Tydhvveth sylvæ dirimunt. Suecorum nomen (inquit Cranzius) domi atque apud vicinos, Gothorum vero apud exteros semper clarum extitit. Hæc est patria & genitale solum, unde egressi sunt domitores gentium Gothi, quorum prælustrium facinorum gloriam sibi omnes circumjacentes arrogare nituntur populi. Nusquam autem Regnorum & populorum (ut nostræ loquuntur leges) fixum aut stabile reperitur Gothorum nomen & habitatio, præterquam in regno Suecorum: eo quod ex iisdem dispersum est Gothorum nomen in aliis regnis. Cui sententiæ etiam unanimiter subscribunt veteres, qui res Gothicas posteritati tradiderunt, scriptores, ut passim videre est in Resendi Hispania illustrata. Sed Germanorum aliorumque recentiores scriptores, ut Gothorum rerum gestarum gloriam aliqua ratione sibi arrogare viderent, Scan-

diam, in qua sita est Gothia, Germanicis insulis adnumerarunt. Testantur autem non tantum veteres scriptores, Gothos è nostra Scandia exivisse, verum etiam plurima nostratium, quæ antiquis temporibus cum Gothis in Græcia & Thracia habitantibus fuerunt, commercia & quasi necessitudo quædam. Exiverunt enim hinc sæpissime plurimi, ut affines consanguineosque suos ibi habitantes inviserent. Idem etiam factum esse postquam Gothi in Italiam venerunt Iornandes testatur, commemorans, Rudolphum quendam Scandiæ Regem relicto proprio Regno, Theodoricum Gothorum in Italia Regem visitasse. Erat autem idem Rudolphus, ut nostræ testantur historiæ, Suecorum Rex in ordine 85. Refert etiam Volffgangus Lazius, ex his septentrionalibus insulis multas amplas quotidie manus, ad populares suos, Visogothos Galliam incolentes, & Ostrogothos in Illyrico & Italia egressas esse. Sed non illo tantum tempore quo in præfatis habitabant Regionibus; verum etiam ante excidium Trojæ, cum Gothi adhuc in Thracia habitarent, plurimæ ad illos subinde transmigrarunt copiæ; quas quidem expeditiones non inviti susceperunt, sed sympa-

trieta-

triotarum in exteris nationibus succeſſu, rerumque geſtarum gloria allecti, certatim quaſi evolarunt. Quod videntes Sueciæ Gothiæque Reges, ne eorum ditiones habitatoribus evacuarentur, circa præfata tempora, vel paulo poſt, leges rogarunt, quibus cavebant, ne quis patriam relinquens aliquam in ea caperet hæreditatem; ac cum incertum eſſet de emigrantis apud exteros morte, ne de ejus bonis inter hæredes intricatę orirentur contentiones, exiens ab hora exitus pro mortuo habebatur, ejuſque hęreditatem capiebat qui ei tunc conſanguinitate vel affinitate erat proximus. Extant etiam hodie apud nos plurimi ingentes cippi, quorum inſcriptiones teſtantur, eos in memoriam inſignium quorundam Heroum, qui in Græcia vel Thracia, aliiſque regionibus, quas Gothi ſua infeſtarunt inundatione; belligerantes, occubuiſſent, erectos eſſe. Apparet quoque ex hiſtoriis, Gothos, etiam poſtquam ſuum in Hiſpania Imperium firmaſſent, familiaritatem quandam habuiſſe cum Gothis in Scanzia habitantibus: cujus non obſcurum teſtimonium eſt, quod comites Scanziarum, Adulphus, Erarſtius, Fandila, Aphrila & Venedarius conſilium Toletanum octavum ſub-

scripserint. Non videtur autem verisimile, quod ex supra dictis Lazius colligit, nempe extraneis Gothis primævas sedes subjectas fuisse, etsi sub alio cardine constituti fuerint. Quod vel superius commemoratæ leges solæ refellere posse videntur. Si enim extraneis Gothorum Regibus aliqua fuisset in internos potestas, nequaquam sufferre potuissent, eos in patria exhæredari, qui eorum castra in exteris sequebantur nationibus. Verum ego potius cum AlphonsoCarthagena contrarium affirmarem: dicit enim: Licet Gothi ad gentes alias sæpius se vertissent, rectores tamen suos in Scythiam dimittebant, nes quos gentis regimen consistebat. Quænam autem sit illa Scythia, sine ambagibus explicat Rodericus Sancius, dicens: Circa Originem itaque Gothorum, Isidorus ipse & cæteri scribentes, in eo conveniunt, videlicet Gothos ex insula Scandia, scilicet Scythia septentrionali, ortum habuisse. Summam autem eorum, quæ Gothi extra patriam post Alexandri Magni tempora patrarunt, A. Krantzius, Seciæ lib. 1, cap. 1, his verbis fere complectitur: In longinqua militia Gothorum gloria sublimibus inclaruit titulis: quod Romanis rerum dominis, diu ea gens colluctata,
aliquo-

aliquoties quidem repressa quievit, aliquando magis se Romanorum cladibus vindicavit, nonnunquam pari manu confligens decessit. Demum Romanorum proculcans imperium, Italiam pervasit, urbem Romam vastavit, in eadem Italia Regnum multis annis tenuit: Gallias occupavit, in Hispaniis regna fundavit, & ex eo sanguine nobilissimas domos principum erexit. Qua in re Romani scriptores (pace illorum dixerim) non tam in barbarorum, ut ipsi vocant, quam in suorum laudibus profusi sunt. Hæc ille. Sed relictis Gothis extraneis, ad indigenas Gothiamque ipsam revertamur.

Gothia, ut Iohannis Magni verbis utar, inter duas potentes & nunquam satis concordes gentes Sueones & Danos sita, ne hostibus obsessa, utrumque latus tueri continenter cogeretur, perpetuam societatem cum Sueonibus, sive quod potentia & opibus præstarent, sive quod eorum mores mitiores essent, inire curavit. Hæc ille. Vnde ab illo tempore quo Monarchia in Regnum Sueciæ introducta est, utraque gens, Sueci videlicet & Gothi, ut plurimum uni paruerunt Regi; & ita quasi in unam gentem coaluerunt; quamvis aliquoties ob virtutum æmulationem, Reges sibi

ſeparatim præfeciſſent. quæ tamen ſimultas non diu duravit, quin ad priſtinam redeuntes concordiam communibus armis communes arcerent hoſtes. Sed admiratione certe non indignum videtur, Gothos (qui in exteris nationibus ob fortitudinem bellicam adeo fuerunt clari, ut toti fere Europæ formidabiles extiterint) Suecis in patria adeo ceſſiſſe, ut antiquiſſimæ Veſtrogothorum leges affirment, penes Suecos jus eſſe Regem in utroque Regno tum eligendi, tum rejiciendi.

Dividitur Gothia in occidentalem & orientalem. Gothiæ occidentalis provinciæ ſunt, Veſtrogothia, Dalia & Vermelandia, cui olim adnumerabatur & Hallandia.

Veſtrogothia regio eſt plana & fertilis; cedit tamen fertilitate Vplandiæ, Veſtmanniæ & Sudermanniæ: quemadmodum hæ viciſſim Veſtrogothiæ pecorum abundantia. Vt enim illarum colonis præcipua lucra ſunt ex agricultura: ita hujus à pecoribus. Fluviorum quidam verſus ſeptentrionem in lacum Vener illabuntur, ut Tida, Lida, Nos, qui rurſum per magnum illum Trolhettam fluvium, duobus oſtiis, apud *Elffzborg* & *Kongelff* in Codanum ſinum exoneratur: quidam vero verſus meridiem

meridiem in eundem ſinum, ut *Eda* & *Vsk*. Civitates habet Gotheburgum emporium, Scaram Epiſcopalem, Mariæſtadium, Lidecopiam. Habet & oppida Falecopiam, Skedvi, Hio, Bogeſund, Brettam & Ludoſiam veterem.

Dalia inter lacum Vener & Norvegiam ſita, pleriſque in locis montoſa eſt. Habet autem lacus & fluvios piſcoſos; paſcuorum etiam ubertate gaudet ſingulari, unde & armentoſa eſt, boveſque cæteris grandiores profert.

Vermelandia inter Gothicas regiones poſtremo exculta eſt, colonias illuc primum ducente Olavo Tretelia. Regio montoſa & ſylvoſa eſt, ferri mineras habet, cuprique venam ſatis divitem, nuper inventam; lacuſque piſcoſos, fluvioſque ſalmonum captura nobiles. Civitatem habet Caroloſtadium, à Carolo IX in loco prius Tingvalla nominato conditum. Hallandia ſecus Codanum ſinum extenſa Veſtrogothiam ab eo ſejungit. Ejus civitates ſunt Halmſtadium, Laholmia, Falkenburgum & Varburgum, præcipua iis mercimonia ſuppeditantibus Veſtrogothia & Smalandia, à mari ſejunctis; cum ipſaHallandia alicubi vix ſeſquimilliare habeat in latitudine; tria vero ad

summum, ubi est latissima. Nostra tempestate paret Regi Daniæ.

Gothiæ orientalis provinciæ sunt: Ostrogothia, Smalandia & Oelandia. quibus olim adnumerabantur & Gotlandia, Scania & Bleckingia.

Ostrogothiam à Vestrogothia Veter lacus dirimit; ejus vero orientale latus, mare pulsat Suecicum. Regio majori ex parte plana est, fertilitate cæteras provincias antecellens: qua eam etiam ipsam superare Vplandiam quidam autumant; inde conjecturam capientes, quod ex ea major frumentorum copia ad exteras transportatur regiones, quam ex Vplandia: non autem perpendentes ingentem quam Vplandia frumentorum copiam montanis, metalla fodientibus, suppeditat. Sed si quis penitius animadverterit utriusque provinciæ colonorum ad sementis proportionem, annuas quas sufferre possunt, expensas, certius ea de re judicium dabit. Est tamen inter reliquas Sueciæ provincias amœna, cunctisque commoditatibus ad humanæ vitæ sustentationem necessariis (vino & sale exceptis) dives. Habet enim præter frumentum optimum, pecorum abundantiam, nec desunt mellificia, variarum ferarum venationes, aucupia, piscaturæque, & alia,

quæ ſingula enumerare locus vetat. Nec caret mineris, in montanis Godegard Helleſtaberg & Vögaberg. Ejus civitates ſunt, Vadſtenum, arce, cœnobioque Divę Brigittæ celebre. Habet præterea Scheningiam, olim claram, nunc in oppidi formam redactã; Lincopiam Epiſcopalē, Norcopiamq; ac Sudercopiam emporia.

Smalandiam ab Oſtrogothia Holavedh ſylva diſterminat. Regio ampla ſatis, utpote quæ in circuitu 95 complectitur milliaria Germanica: Ejus vero tractus majori ex parte ſylvoſus eſt: Gleba tamen colonorum labores ſatis ubere compenſat fœcunditate, æquali videlicet fertilitate cum vicinis provinciis Scania & Bleckingia. Pecoribus abundat, unde & denominationem traxiſſe videtur: pecora namque ſua lingua Smala vocant, unde Smalaland. terra pecoribus abundans. quod nomen uſus contraxit in Smaland. Cumque reliquæ Sueciæ provinciæ, iis ſolis locis exceptis, ubi fodiendis metallis invigilant, incolis pecora ad ſufficientiam ſubminiſtrent: Smalandi, ut quadrupedum, ex annua fætura, gregum incrementa relevent, maximam quotannis armentorum copiam in vicinam Daniam vænundant, unde non parum augentur famoſæ illæ boum myriades, quas Da-

nia quotannis Germaniæ Belgioque ſubminiſtrare perhibetur. Lacus piſcoſos pæne habet innumeros, inter quos tamen præcipui ſunt Bolm, Vioſtez, Möklen & Aſnan. Fluviorum præcipui ſunt Nyſſea, Laga, Helga, Marboa & Æm. Regio in plures partes dividitur, quarum tamen præcipuæ ſunt Tieherad, Verendia, & Tiuſtia, Finheidia, & Mauringia Longobardorum expeditione à Paulo Longob. celebrata: quæ plura ſub ſe complectuntur territoria. Verendiæ autem ab antiquo tempore ſingularia fuerunt jura reliquorum legibus diſcrepantia, quæ hic, cum multis aliis, brevitatis cauſa omitto. In Tiuſtia ſunt cupri mineræ nuper inventæ. In Taberg mineræ ſunt chalybis, effodiuntque paſſim locis paludinoſis, atque ex lacubus expiſcantur ferri quandam inconditam maſſam, quam parvo labore ſumptuque in ferrum optimum excoquunt. Civitates pro ſua amplitudine non adeo multas habet, cum à meridionali parte cingatur Hallandia, Scania & Blekingia: quarum civitatibus maritimis mercimonia ex internis mercibus ſuppeditat; rurſumque ab iiſdem externas merces accipit. Habet tamen Calmarniam, Ienecopiam, Vexio Epiſcopalem, Ekeſiô & Veſtervick.

Oelan-

Oelandia insula amæna & fertilis, pecorumque ac jumentorum dives, equos etiam sylvestres alit. Nec desunt Venationes & Aucupia. Arcem Burcholm & Ecclesias habet triginta duas. Gotlandia insula pecorum dives est, habet & abietum frequentissimas sylvas, nec non & lapides ad structuram utiles. In ea est civitas Visby; olim, cum Regno Sueciæ parebat, emporium celeberrimum: nunc autem in oppidi formam redacta. De hujus insulæ, sicut etiam de Scaniæ, Hallandiæ & Blekingiæ dominio, inter reges, armis, inter scriptores vero, calamis, diu varieque certatum est; aliis jus, aliis vero præscriptionem prætendentibus; quorum controversias brevitatis causa non attingo. Parent autem hodie regi Daniæ. Scania frugibus atque pecoribus apta, sylvis, venationibusque gaudet. Huic etiam quidam auri, argenti, æris & plumbi inexhaustas attribuunt venas, nusquam ibi repertas, nisi illam forte commemorare velint auri argentique venam, quam vicini suppeditat freti telonium. Sed condonandum est illis, quod Scanziæ vel Scandiæ, ejusque particulæ Scaniæ discrimen non animadverterint. Ab hac quasi brachium quoddam secus mare, versus ortum extenditur Blekingia.

Abſoluta Gothia, ſequitur in ordine Finlandia, quam qu'dam quaſi pulchram terram ſic dictam autumant: rationem adferentes quod ea regio undequaque amænior ſit Suecia, melioreſque fructus proferat, minuſque ſit montoſa & paludinoſa. Quæ denominationis ratio, ab aliquo, qui neutram aut alterutram provinciam unquam peragravit, conficta videtur. Finnones autem ipſi patriam ſuam Somi, à ſquamis, quibus eorum domus, ob piſcium frequentem capturam, conſperguntur, vel Sooma vocant, à paludibus denominantes. Sueci vero antiqui, quod à Finnonibus, cum proprios habebant Reges, ſæpius infeſtabantur, terram ab hoſtilitate Fiendeland vocarunt, quod uſus poſtea contraxit in Finland. Regio frugibus, pecudibus, jumentis, piſcatione, aliiſque ad humanam ſuſtentationem neceſſariis dives. Homines ſunt laboris patientiſſimi; Eos Iornandes affirmat olim fuiſſe omnium Scanzianorum mitiſſimos, cum hodie videantur aliquanto duriores. Linguam Finnones peculiarem habent, à reliquis Scanzianorum populorum linguis plane diverſam, quæ cum aliquot habeat proprietates, reliquis Europæis linguis non communes, eas hic obiter recen-

ſere

fere libuit. Primo enim in tota sua lingua carent litera F. neque ullam habent dictionem, quæ incipitur à B. D. vel G. vel à duabus consonantibus. Quæ res Finnones ad discendum alias linguas inhabiles facit, nisi hoc vitium ab ineunte ætate arte corrigatur. Si enim in pueritia non addidicerint aliam linguam, adultiores facti non possunt discere pronunciationem earum vocum quæ à prædictis literis, vel à duabus pluribusve consonantibus incipiuntur: sed priores consonantes semper elidunt, ut pro Grex dicant Rex, pro Cratus, Ratus, pro spes, pes, prodere, rodere, strepere, repere, &c. Pro bonus dicunt ponus, pro dominus, tominus, pro guberno, cuperno, pro filius vvilius. Ideoque nobiles, mercatores & sacerdotes, rustici etiam ditiores curant, ut eorum filii ab incunabulis Suecicam discant linguam, eaque ratione eos ad aliarum linguarum proprietates pronunciationemq; sese accommodare assuefaciunt. Secundo in tota sua lingua, nulla omnino observant genera, sed unicum tantum habent articulum *se*, qui utrique sexui, omnibusque generibus attribuitur, ut, se Mes, hic vir, se VVarmo vel Naine, hæc mulier, se Aelehin, hoc animal. Ideoque nisi Suecicam vel aliam

in

in juventute didicerint linguam, difficillime in aliis linguis discunt observare discretionem sexus & generum, eamque aut prorsus omittunt, aut inconvenientem apponunt. Quæ tamen istius linguæ proprietas, maximo est adjumento extraneis Finnonicam linguam addiscentibus, quo citius eam discant. Quod enim in aliis linguis discentibus solet esse difficillimum, in ea prorsus omittitur. Tertia ejus proprietas est, quod voculæ quæ in aliis linguis à præponendo præpositiones vocantur, in Finnonica lingua semper postponuntur. Rythmos præterea non à simili vocum finitione, ut reliquæ gentes, sed à simili binarum ternarumque vocum initio observant, octonis versum syllabis claudentes. Sed de his satis. Habuerunt Finnones olim Reges proprios, atque plurima cum Suecis bella gesserunt, donec tandem à Divo Erico Sueciæ Rege, circa annum Domini 1150 subacti, Christianamque fidem suscipere coacti sunt. Non autem totam is Finlandiam subegit, sed post eum Birgerus Ieri Tavastiam: Turgillus vero Kunts*son* Careliam regno Sueciæ adjecit, castrumque Viburg, ut eos in obsequio contineret, Ruthenorumque irruptiones prohiberet, circa annum Domini 1193 condidit.

Divi-

Dividitur Finlandia in meridionalem & septentrionalem, Cajaniam, Savolaxiam, Tavastiam, Nylandiam & Careliam.

Meridionalem à septentrionali Finnonia Aujaroki fluvius, Abo civitatem Episcopalem præterlabens, disterminat. Ea secus sinum Finnicum versus ortum protenditur. In occidentali parte veterem habet arcem Gusto; nunc dirutam. In orientali arcem ditionemque Raseborgh.

SeptentrionalisFinlandia secus Bothnicum sinum, ad arcton protenditur, utramque Satagundiam, Viemo & Masco complectens: famosumque flumen, salmonum variorumque aliorum piscium captura nobilem habet, Cumo-*elff* dictum, circa civitatem Biorneborgh in mare illabentem. Inter præfectum Biorneburgam & Abo oppida sunt Raumo, Nystadh & Nadhendal, ubi olim monasterium erat celebre, Vallis gratiæ nominatum.

Cajania, quæ & Bothnia Orientalis, fluvios habet multos, inter quos tamen præcipui sunt Kimi*elff*, regionem à Bothnia separans, Ijo*elff* & Vla*elff*. Nuper condita habet oppida Vla & Vasa: nec non castra, Cajaneburgum & Vlaburgum.

Savo-

Savolaxia plurimis lacubus fluviisque scatet, qui pœne omnes per Voxen flumen in Ladogam lacum exonerantur. Hi cum Ladoga lacu, inter Scanzianos lacus, soli vitulos marinos, vel phocas alunt. Suntque præterea variorum piscium abundantia divites, luciorum præsertim, quorum induratorum copia maxima Viburgum transportatur. Arcem habet munitissimam, *Nystort* vel castrum novum appellatum; anno 1475 à quodam regni aulæ magistro Erico Axelson conditam, atque Divi Olai arcem ab eo cognominatam.

Tavastia mediterranea regio, ab occidente Finnoniam habet septentrionalem, à septentrione Cajaniam, ab ortu Savolaxiam & Careliam, à meridie vero Nylandiam, ditionemque Raseborg. In ea est insignis ille lacus Pejende. Arcem Tavasthiæ vel Tavasthus condidit Birgerus Ieri, anno Domini 1250, ut Tavastios, quos regno Sueciæ adjecit, Christianamque religionem suscipere coëgit, in obsequio retineret. In hujus provinciæ septentrionali parte, Rautalambi vel ferri paludes sunt, ubi incolæ ferri inconditam quandam massam ex imis lacuum fundis expiscantur, unde minimo labore impensisque ferrum variis usibus aptum conflant.

Nylan-

Nylandia ſic dicta, non quod olim nullos habuiſſet cultores, ſemperque inculta jacuiſſet, ac nuper inhabitata ſit: ſed quod ejus coloni, qui eam modo inhabitant, reſpectu reliquorum, nuper ad ea loca pervenerunt. Helſingii namque aliique Sueci, ut ſuperius commemoravi, illuc ſuas deduxerunt colonias. Pagorum enim reliquorumque locorum nomina pleraque teſtantur, Finnones Carelioſque ibi prius habitaſſe. Glebam ſatis habet uberem, nec non & piſcationes, aucupia, venationeſque opimas. Oppida habet Borgo & Helſingfors.

Carelia Scanziæ latus orientale claudit, duobuſque fluviis, altero nomine Pinſyoki, verſus ſeptentrionem, per Vigozero, in ſinum album; altero vero Pouevetz in Onega lacum illabente, à Ruſſia dividitur: Eaque ratione Scanziam quaſi peninſulam reddit, iſthmo ſaltem trium milliarium Germanicorum relicto, Maanſelke nominato. Regio vaſtiſſima, olim totum illum tractum, qui inter Kymene fluvium, vel Pejende lacum ac Onega ejuſque fluvium Sueci, qui circa Sermax in Ladoga lacum exoneratur, ac denique Nievam fluvium, è prædicto lacu in ſinum Finnicum illabentem, interce-

ptum, una appellatione complectebatur. Regionis denominatio innuere videtur, ejus incolis olim à pecoribus vel armentis victum suppeditatum: Caria enim Finnonice pecudes vel armenta significat, unde Carialain gentile, in terra pecoribus abundante natus, vel pecoribus victitans. Cum Finnones proprios habebant reges, Carelia tota ad Finlandiam pertinebat. Postquam autem Sueci Finnones assiduis bellis defatigare, Finlandiæque provincias (uti commemorabamus) pedetentim sibi tributarias facere conabantur, Rutheni, ne sibi Suecorum vicinitas formidabilis foret, crescenti potentiæ occurrere statuerunt, Careliamque occuparunt; De cujus Dominio postea diu varioque Marte inter Suecos Ruthenósque certatum est, Suecis eam aliquando totam occupantibus, Ruthenisque eos rursum reprimentibus, donec Magnus, cognomento Smeck, Sueciæ Rex, & Georgius Novogardiæ Dux, pactis fœderibus, eam inter se diviserunt, constitutis imperiorum terminis in Systerbek & reliquis versus septentrionem locis, quæ in tabula punctis quibusdam distincta vides. Ante aliquot autem annos, cum Ivan VVasilievitz Suski Muscovitarum magnus Dux, à Polonis suisque

admo-

admodum premeretur, inque tantas angustias redactus esset, ut nisi fidus quidam Achates ipsi opitulatus fuisset, non solum de ejus omniumque optimatum vita, verum totius imperii patriæque salute actum fuisset, Caroli IX Sueciæ regis auxilium imploravit: Qui misso aliquot millium armatorum exercitu, Duce Iacobo de la Gardie, Comite de Lecco, nunc regni Sueciæ Archimareschallo, hostium vires fregit, ac Muschoviam urbem Imperii Muscovitici sedem, ipsumque magnum Ducem, optimatesque ab obsidione liberavit: Præfatus autem Suski, simulans se tanti accepti beneficii memorem ob latas suppetias, datis diplomatibus, Carelogorodiæ sive Kexholmiæ ditionem totam, una cum civitate & arce, Carolo IX, ejusque successoribus ac regno Sueciæ in perpetuam possessionem assignavit: Sed more gentis pactis stetit; Missis namque clanculum literis, Castellanum suum Notteburgensem, data diplomata, stipendiaque quæ miles Suecicus meruerat, in via intercipere, atque in dicto Notteburg, castro invictissimo, reservare jubet; Kexholmiamque Suecis tradere recusat. unde orta inter Carolum Ruthenosque contentione, ac Moscua sede Imperii, cum ipso Magno

Duce, in Poloni poteſtatem cedente, Carolus ſibi promiſſam vi occupat Kexholmiam, utque diplomata reciperet, arces Ruthenicas complures occupat, & Novogardiam magnam ingreditur. Poſtea fatis concedente Carolo, filius ejus Guſtavus Adolphus, patri in Imperio ſuccedens, bellum continuavit, Notteburgumque inedia ad deditionem coëgit, diplomataque recepit, Ruthenoſque tamdiu cladibus defatigavit, donec tandem modernus Muſcovitarum Magnus Dux, Michaël Feodorovitz compulſus eſt, anno ſalutis humanæ 1617, anteceſſoris ſui prædicti Ivani VVaſilievitz Suski, ſuper Carelogorod ejuſque ditione, data diplomata confirmare: ac inſuper arces Notteburgum, Ivanogorod, Iamagorod & Capuriam, earumque ditiones, Ingriam videlicet, eidem Sueciæ regi Guſtavo Adolpho ejuſque ſucceſſoribus, in perpetuam poſſeſſionem aſſignare; pacemque æternam diplomate juramentoque ſtabilire. Atque hac ratione Carelia Ruthenica ſive Kexholmica, in regni Sueciæ perpetuam poſſeſſionem venit.

Careliæ Finnonicæ civitas eſt VVIburgum, emporium ſatis celebre, vallis foſſiſque ac arce munitiſſima conſpicuum;

ſpicuum: quod Rutheni aliquoties plus quam centenis militibus armatorum fruſtra obſederunt. Kexholmia, quam Sueci corrupte ſic vocant, ad imitationem Finnonici nominis Kekiſalmi, quod illi à Keki, quod cuculum, & ſalmi, quod fretum ſonat, quaſi cuculi fretum appellitant, fundata eſt in duabus parvis inſulis, in oſtio fluvii VVoxen. in citeriore civitas, in ulteriore arx ſita eſt, quas rapidiſſimum præterlabens flumen mirum in modum fortificat. Rutheni Carelogorod, id eſt, Careliæ propugnaculum vocant. Solum regio habet fertile, locis præſertim lacum Ladeſco Ozera circumjacentibus: In ſeptentrionali vero plaga, locis quindenis aut vigenis milliaribus ab illo lacu diſſitis, adeo paludinoſa eſt, ut ſola montana loca frugibus ſint apta; quamobrem ibi incolæ majori ex parte venatione & piſcatura vivunt. Eſt autem prædictus lacus inter omnes, quos Europa habet, maximus, forma pœne ovali, quippe qui in longitudine milliaria germanica continet triginta ſex, ac in latitudine viginti: Cujus ſaltem pars circiter quinta Ruthenis cedit, reliquum Regno Sueciæ. Piſcoſus valde, præluſtris etiam apud Kexholmiam ſalmonum captura; eum Rutheni lacum à

ſingulari ſpecie piſcis, halece paulo majoris, ipſorum lingua Ladog dicto, qui nullibi in Ruſſia niſi ibi capitur, denominatum putant. In Kexholmiæ ditione apud Kidila effodiuntur gemmæ, quas rubinos Kexholmicos, Rutheni Kidelſco camen vocant.

Careliam ſitu & naturæ ordine ſequitur Iugria, quam Rutheni Iſeram vocant: quæ, ut ſuperius commemoratum, nuperrime Regno Sueciæ adjecta eſt. Ea ſolum habet fertile fluvioſque piſcoſiſſimos, nec non & omnis generis venationes & aucupia. Inter venationes præcipua eſt Alcium, quos Sueci Elgh, Germani *Elent* vocant, quæ animalia bis in anno, maxima copia per flumen Nieva tranſeunt; Primo enim vere è Ruſſia catervatim tranſeunt in Careliam, & autumno rurſum remeant in Ruſſiam; & utroque tranſitu capiuntur maxima copia. Caſtra ea regio habet fortiſſima, quæ nimirum hactenus claves fuerunt Regni Muſcovitici, quibus ne ſimilia quidem Moſcus in toto ſuo regno habet. Notteburgum enim, quod Ruthenice Oreſca, quod nucem ſonat, dicitur, in faucibus rapidiſſimi Nievæ fluminis, in parva inſula ſitum, ob fluminis amplitudinem, nulla tormento-

mento.

mentorum vi attingi & quassari potest; Ideoque ad nostra usque tempora semper invictum mansit, donec (ut prius commemoratum est) à Gustavo Adolpho Sueciæ rege obsessum, non fame, sed inaudita cœlitusque immissa inedia, ad deditionem compulsum est; non enim obsessis deerant edulia, quibus se sustentarent, sed verrucæ quædam in ore & faucibus eorum enatæ, ipsis impedimento erant, ne comedere vel deglutire possent. Ivanogorod Narviæ opposita, arx est fortissima, in istmo rapidissimo flumine cincto, in rupe ædificata, muro turribusque fortissimis munita, quam etsi occidua parte, qua Narvam spectat, tormentis quassaveris, aditum tamen à meridie, occidente & septentrione, prohibet flumen rapidissimum, quod inter Narvam dictamque arcem interfluit; Ab oriente natura è monte vallem excavavit latissimam, valdeque profundam, in cujus fundo subjecti oppidi cives habitant. Exterius solum planum tamque altum est, ut sola cacumina turrium tormentis attingere liceat, inferioribus intactis manentibus; Nec cuniculos agere possunt; fundus enim totus est lapideus. Habet præterea ea Regio & Ca-

puriam & Iamagorod arces; cum arte, tum natura munitas.

Regni Sueciæ provinciarum situm naturæque ordinem sequentes ultimo loco pervenimus ad Esthoniam, quæ Livoniæ pars est, à meridionali parte sinus Finnici sita, quæ nostra ætate non admodum diu sub Suecico fuit imperio, sed 65 saltem annos, cujus occasionem ex eorum historico Balt, Russone, adferam; Postquam enim, ut ille refert, Nobiles, qui olim, ut Christianam religionem propagarent, in Livoniam acciti erant, neglecta & religione & vera nobilitate, seque libidinis, gulæque ac superbiæ imperio mancipare, miserosque subditos, non hominum sed jumentorum loco, habere cæperunt, scelerum vindex Deus Iohannem Basilium Muscovitarum Tyrannum, ut eos coërceret, excitavit; qui maximam Livoniæ partem subegit, ferroque ac flamma vastavit. Livones ergo videntes se hosti resistere non posse, quandoquidem Livonia Romani Imperii membrum habita sit, Augustæ Vindelicorum in publicis comitiis anno 1551 Caroli V Imperatoris, Romanique Imperii suppetias implorarunt. Quanquam autem à Germania reliquoque Imperii corpore longe essent dissiti, Cæsarque, bello

Turcico

Turcico implicatus, non potuit eis suppetias polliceri; tamen post maturam deliberationem, data anno 1553 aurea bulla, Cæsar ipsis concessit, ut apud Regem Sueciæ aliosve vicinos principes tutelam quærerent. Ideoque Revalienses & Oselienses ad Daniæ Regem confugerunt, eo quod Revalia olim à Daniæ Rege Valdemaro II ædificata esset, suaque privilegia pridem ab eo accepisset. Sed quandoquidem illis nullum contra Moschum, qui jam maximam Livoniæ partem depopulatus erat, arcesque plurimas occuparat, auxilium præbuit, ut ne egredi quidem è civitate possent; coacti sunt Erici XIV Sueciæ Regis opem implorare, eique se anno 1561 sponte subjicere. Quorum petitioni, anno superiore vivens pater Rex Gustavus primus annuere nolebat. Existimant ergo quidam, præfatum Ericum hac re sibi suisque successoribus multas accersivisse molestias; Sed quandoquidem nostra ætas in mundi feces, turbulentissimaque inciderit secula, vicinique nobis semper pacem invideant; ratio dictitat, experientiaque comprobat, consultissimum esse ei, cui pax denegatur, ut hosti potius occurrat, quam eum domi exspectet. Eidem Erico in Imperio successit frater

Iohannes III, qui bellica virtute & felicitate Esthoniam ejusque arces & territoria, nec non & Ivanogorodiam, Iamagorodiam, Capuriam & Kexholmiam, tunc Ruthenica castra è tyranni manibus extorsit. Esthonum provinciæ sunt Harria, cujus metropolis est Revalia, aquilonem versus, ad sinum Finnicum sita, Viria, in qua Vesenbergh Tolsburgh, & Borcholm; Alentakia, ubi Narvia emporium & *Nyslot*; Iervia, ubi VVittensteyn & Lais; nec non & Vikia, ubi Hapsal, Lehal & Lode. Ad Esthoniam pertinent etiam insulæ, Dagho, Orinso, Nuko, VVrango, Odensholm, Nargo, Vlffsö, & utraque Rogho, quarum coloni, sicut & Osiliæ, nec non & maritimi plerique in continente, Suecica utuntur lingua; quod certe arguit eos esse ex reliquiis coloniarum Suecicarum, quæ priscis temporibus, cum ante Germanorum Danorumque irruptiones illæ provinciæ Regibus Sueciæ tributariæ erant, illuc traductæ sunt: Insularumque præfatarum colonos juris fuisse Suecici, vel Suecico jure usos fuisse, etiam illo tempore quo ante annos 280 Dani Aesthoniam obtinuerunt, testantur Nicolai Abbatis Padensis literæ, quibus fatetur se anno Domini 1345, feria quarta post Dominicam Cantate, rite

&

& rationabiliter vendiſſe Rogho juris Suecici inſulam. Anno enim 1347, divi Iohannis Baptiſtæ die, data ſunt diplomata, quibus Valdemarus III Rex Daniæ, ejuſque frater Otto, fatentur, ſe Harriam & Viriam, una cum tribus civitatibus & arcibus, Revalia, Narvia & & VVeſenberga, omnique ſuo jure in prædictas arces, earumque territoria, Magiſtro ordinis Teutonici novendecim millenis marcis argenti puri, ponderis Colonienſis, vendidiſſe. Submiſit etiam, hiſce annis, Livonia tota collum Suecico imperio. Deberem igitur una cum nova delineatione, novam ejus deſcriptionem addere; ſed quandoquidem eam loci anguſtia excludit, ad ſpecialium tabularum editionem differendam ſtatui, unicumque ſaltem attingam; Pluralitatem videlicet linguarum innuere, ob iſtius terræ fœcunditatem, plura in ea regione bella geſta eſſe quam hiſtoriæ unquam commemorarunt. Habent enim præter Germanicam linguam, qua nobiles mercatoreſque utuntur, quatuor, non ſola dialecto differentes, ſed omnimode diverſas & diſtinctas linguas. In inſulis enim lociſque maritimis Suecicam; in ſeptentrionali parte verſus ſinum Finnicum Eſthonicam vel Finnonicam, in mediterraneis

Livonum

Livonum linguam, quæ jam maxima parte exolevit, ac in quibusdam saltem pagis remanet: In meridionali parte Letticam, qua & Curetes utuntur, quæ ex sentina linguarum conflata videtur; reperiuntur enim in illa vocabula ex omnibus fere linguis.

II.

DE INGENIO, MORIBVS & consuetudinibus Suecorum.

SVECIS ingenia satis idonea sunt, non modo ad mechanicas artes quaslibet addiscendas, sed ad omnis generis scientias, literaturam, & variorum idiomatum usum: Nam qui paulo sunt honestioris & lautioris conditionis, non modo Latinæ linguæ, sed & Germanicæ Gallicæque studiosi sunt, easque summa industria usurpant.

Mores illorum olim simplices, nunc quoque commercia & vicinorum consuetudo nonnihil mutarunt: sed quo longius à fontibus vitiorum, quæ hodie agmen in orbe ducunt, libido & superbia, eo adhuc minus contagione illius inquinantur.

Veſtitus plebeiorum vilis; nobiliorum ad peregrinum modum, prout cuique aut inter peregrinandum allubuerit, aut æqualium ſuorum æmulatione.

Aedificia privatorum in agro & pleriſque oppidis fere lignea ſunt, & humiliora, ad frigus excludendum, & ventorum vehementiam vitandam; Stocholmiæ tamen & in aliis aliquot oppidis intra mœnia ædes pleræque è lateribus aut ſaxis ſubſtructæ.

Tritici & frugum ipſis abunde eſt; majorque eſſet copia ſi inutiles ſylvæ exſcinderentur; unde & panis raro illis deficit, niſi forte annis quibuſdã quum aut ſata interierunt inuſitata tempeſtate, aut bellorum rabie agricultura elanguit. Quum autem annona carior fuerit, egentiores panes è corticibus abietum pinuumque conficere ſolent, quos & ſtomacho prodeſſe, neque maligne nutrire opinantur.

Carnibus & piſcibus affluunt; neutros tamen plebei (prærerquam raro) uſurpant recentes, ſed fere aut muria conditos, aut ad ſolem fumove induratos. Ferinæ denique & volatilium omnis generis, maxime earum quæ in deliciis habentur, maxima hic eſt copia.

Conju-

Conjugia ipsis pudica, & sancta. Nam virgines sine consensu parentum aut tutorum ambire nequaquam licet. Neque tutori pupillam suam cuiquam desponsare impune licet aut sponsalia celebrare nisi quatuor testibus præsentibus, duobus ex parte sponsi & sponsæ totidem; mulcta XL marcarum constituta qui secus fecerit. Vbi autem hoc modo desponsata fuerit, impedimentum nuptiis tutori porrò objicere non licet, nisi legitimum & legibus definitum: si contra faciat, sponso legitimo sponsam petere licet, & vel effractione portarum, si aliter non possit, illam abducere: adeo ut, si mors aut vulnera subsequantur, nulla pœna solvatur pro eo quod resistentibus infertur: sed si illi interficiantur vel vulnerentur qui eam recipere volunt, eorum pœna duplicetur, ac censeatur tunc jure recepta & non rapta. Verba sunt legislatoris. Qui recedit à propria uxore & cum alia contrahit & cohabitat, alia vivente quam legitime duxerat, & hoc probatur per testes manifeste, perdant vitam; vir quidem decapitetur, & mulier lapidetur.

Quum moritur vir vel mulier superstitibus liberis, filius vel filia succedat; filius quidem in duabus bonorum partibus, & filia in tertia: & recipiat

nepos sicut filius, & neptis sicut filia, sive liberi vivant defuncti, sive non; at quintus gradus excluditur à successione. Quum moritur ille qui non habet hæredem in regno, si hæres venerit infra annum & noctem, cum sufficientibus probationibus quod sit defuncti hęres, succedat tunc in bonis; quod si non venerit infra annum & noctem, cedant bona Regi, sive sint mobilia sive immobilia: & hoc appellatur communiter *Dana-arf.* Si ulli immobilia bona sunt donata, recipiat ille qui talia dedit. Si vero est indigena mortuus, & scitur qui sunt illius hæredes, manet tūc hæreditas illa donec adveniat qui est hæres: Quod si ignoratur qui sunt, & non mittitur nuntius ab iis vel alia certitudo ubi sunt, vel ipse hęres infra annum & diem venerit; succedit tūc fiscus in una medietate, alia medietas pro anima ejus expéditur.

III.

DE REGIMINE POLITICO & Civili Regni Sueciæ.

REGIMEN politicum & civile optime cognosci potest ex publicis regni legibus. itaque consultissimum existimavimus hic exprimere librum unum

atque alterum è Codice Legum Suecorum Gothorumque, per Doctorem Ragualdum Ingemundi, Ecclesiæ Vbsalensis Archidiaconum, anno millesimo quadringentesimo octuagesimo primo primùm latinitate donato, & à Ioanne Messenio à multiplici librariorum errore fideliter vindicato, & edito Stockholmiæ anno cIↄ Iↄc xiv.

LIBER SECVNDVS

De IVRE SVECORVM GOthorumque Regali.

CAP. I. *Primordia & divisionem Sueciæ Gothiæque comprehendens.*

HOc amplissimum septentrionis imperium à remotissima & antiquissima seculorum memoria, in potentissima Suecorum & Gothorum regna coaluit: Suecia vero, illa ditio universa, quæ citra boreale, & Gothia, quæ citra meridionale nemus est constituta, olim appellabantur. Atqui Gothorum hic duplex est natio, Ostrogothica nimirum & Vestrogothica; Neque uspiam Regnorum aut populorum fixum atque stabile reperitur Gothorum nomen ac habitatio, præterquam in Suecia; Quando-

quidem

quidem testimonio vetustissimorum scriptorum, nomen & populus Gothorum ex Suecia inprimis in exteras gloriose permanavit regiones.

Hoc autem Regnum in se continet VII Episcopatus, & IX territoria seu districtus vel legiferatus cum suis confinibus. Primus Episcopatus est Vpsalensis, qui in se continet unum territorium seu legiferatum, videlicet Vplandensem. Secundus est Lincopensis, & in se continet duo territoria seu legiferatus, Ostrogothiam & Oelandiam. Tertius est Scarensis, qui in se continet duo territoria seu duos legiferatus, VVestrogothiam & VVermelandiam. Quartus est Stregnensis, continens in se duos districtus, Sudermanniam nempe & Nericiam. Quintus est Episcopatus Arosiensis, habens in se unum legiferatum tantum, scilicet Vesmanniam & Valles. Sextus est VVexionensis, qui in se continet x territoriorum legiferatum. Vltimus Episcopatus est Abogensis, continens in se duos districtus vel legiferatus, videlicet meridionalem & septentrionalem.

CAP. II. *In regno Sueciæ non sit nisi unicus Rex, & unica Regalis Corona.*

IN universo regno Sueciæ non sit nec debet esse nisi unicus Rex, & una Regalis Corona. Regis autem intereſt terras regere ac caſtra, peculium ſeu prædia Coronæ, id eſt Vpſala Oedom, ac universos reditus & introitus, mulctasque quæ ſibi tantummodo debentur pro homicidio à multis commiſſo, ubi principalis interfector ignoratur, ſuſcipere, & in bonis, hæredibus non extantibus, ſuccedere, prout cavetur de jure.

Nullus vero Regum ex his proxime enumeratis caſibus diminuere poteſt jus Regale pro Succeſſore, quia ſi fecerit, Succeſſor jure recuperat, ſi poteſt: Deinde omnes qui inhabitant regnum, tenentur Regi obedire, ſuis parere mandatis, & ei obſequio eſſe: Specialiter ad confinia regni, pro ipſius defenſione & non alterius, procedere, niſi id facere velint ex ſpontanea voluntate.

CAP. III. *Rex aſſumitur per electionem, non jure ſucceſſionis.*

AD Thronum regni hodiernum in Succia eſt Rex eligendus, & non per

per successionem ex parentela assumendus; quando autem regnum Rege caruerit, hoc modo ut sequitur eligetur: Quilibet Legislatorum superius enumeratorum, cum inhabitantium legiferatum vel territorium consensu, eliget XII viros gnaros & prudentes, ac cum illis ad placitum, Morating vulgo appellatum, die ad hoc determinato accedet pro eligendo Rege: Primam vero obtinet vocem Legifer Vplandiæ, & qui eum sequuntur, eligendi & approbandi; Post eum quilibet Legifer ordine suo, videlicet Sudermanniæ, Ostrogothiæ, Oelandiæ, Thiheredz, Nericiæ, VVestmanniæ, VVestrogothiæ & Finlandiæ: Isti eligunt Regem & electum confirmant per eorum sententiam, ad tenendum terras & gubernandum regnum, leges firmandas, pacem procurandam: qui sic jus habebit ad fiscum seu peculium Coronæ, dictum vulgariter Vpsala Oedom. Quicunque autem de innatis, maxime de filiis Regum, si tales sunt, per omnes voces horum Legiferorum, aliorumque, electus fuerit in regem, illum ipsum Legiferi similiter approbabunt.

CAP. IV. *Qualiter Rex tenetur juramentum suum præstare.*

DEinde in eodem loco & die, quo electio est facta, Rex tenetur talia juramenta assecurationum populo suo præstare.

I. Iurabit quod Deum amare, & Ecclesiam ejusque jurisdictionem fovere velit, sine læsione juris Regalis, ac bonorum Coronæ, & totius populi sui detrimento.

II. Iurabit quod omnem justitiam & veritatem fovebit, diliget & conservabit, ac omnes injustos & injusta, flagitiaque opprimet, tam consilio, quam Regia sua potestate.

III. Iurabit quod erit fidelis omni populo, ita ut neminem pauperem aut divitem opprimat, vel vita aut membris spoliet, nisi sit legitime convictus secundum constitutiones, neque alicujus bona usurpet, nisi secundum leges, ut dictum est.

IV. Iurabit quod reget & gubernabit regnum Sueciæ per indigenas, & non alienigenas, ut antiqua jura volunt, & in regno observatum fuerat pro lege ab antiquo: Neque potest alienigena ad Regis consilium sumi, neque castris

vel

vel terris præesse, neque bonis regni & coronæ adeo antiquis, ut nemo sciat, aut in memoria ex certitudine habeatur, illa qualiter Corona olim acquisivit.

V. Iurabit quod conservabit castra, terras & earum fines suis reditibus, & sua potestate, ita ut nihil diminuatur successori; Quia ille tenetur sic diminuta & ablata cum potestate recuperare; alias fieret regnum Comitatus, vel dominium minus.

VI. Iurabit quod sustentabit se & aulam suam ex bonis coronæ, ejus fisco, prædiis & proventibus regalibus, & non onerabit suos subditos per novas exactiones, nisi propter caussas sequentes: Si exercitus exterorum regnum invaserit, sive sit ille Christianorum, sive infidelium; Vel si indigena opponit se Regi, & rex non potest se aliter defendere; Vel si debet coronari; Aut circuire regnum pro feliciore introitu; Vel tradit filium, vel filiam nuptui; Vel indiget ad restauranda castra, vel bona fisci: Atque in iis casibus debet quilibet Episcopus cum VI nobilibus in quolibet districtu sive Legiferatu, & VI de populo, ponderare quantum populus potest suo regi pro tempore & facultate subvenire.

VII. Iurabit quod possessiones & prædia Ecclesiarum, Clericorum, Militum & militarium, eorumque familiam velit omnia antiquæ libertati & privilegiis immunitatibusque sine præjudicio coronæ relinquere, & omnes Leges antiquas quas populus spontanea voluntate acceptaverat & approbatæ fuerant à prioribus Regibus, regia authoritate defendere, fovere & servare, ita ut iniquæ leges non prævaleant contra justas: Et potissimum promittet, quod nulla lex inducetur in regnum, populo pro lege servanda, neque aliquæ leges condentur de novo, nisi populi voluntate & assensu obtentæ: Deinde tenetur rex populum suum in pace tenere, possidereque, & pacem ac libertatem ei servare; Singulariter pacificos qui secundum Legem pacemque volunt vivere, defendet à contentiosis & injustis tam domesticis quam exteris; Et maxime servare & fovere obligatur immunitatem & pacem Ecclesiæ, placitis, mulieribus, & cuique in domo propria indultam, ut hoc pacto omnis tranquillitatis & pacis usus augeatur, & earum supprimatur turbatio, juxta bonitatem & industriam Regis. Postmodum tenetur Rex præstare juramentum suum sub hac forma, imposita manu reli-

quiis

quiis Sanctorum & Evangeliorum libro:

Sic mihi Deus sit propitius in corpore & anima, ac Virgo Maria, & S. Ericus, omnesque Sancti, ac reliquiæ Sanctorum quas manibus tango, quod omnes & singulos enumeratos articulos tenebo, servabo & fovebo, secundum notitiam & conscientiam meam. Oportet autẽ regem elevata manu promittere Deo & populo suo, sub sancta fide se juramentum servaturum, nimirum omnibus, tam juvenibus quam senibus, natis quam non natis, tam dilecto quam non dilecto, tam absentibus quam præsentibus qui juramentum Regis audiverunt, in nullo id comminuendo, sed potius augendo omni bono, & firmando pro sua dilectione Regali. Charitas Dei sit cum Rege nostro, & omni ejus populo.

Quando Rex est sic à Legiferis & eorum adjunctis electus, & pro Rege approbatus, & sua præstitit juramenta, tunc est verus Rex totius regni Sueciæ; Postea potest feuda concedere, & regnum in omnibus iis, quæ superius sunt dicta, regere; ac exinde secundùm Deum in regno suo supremum judicium habere, nempe sententiam

ſuper omnes judices; & querelas populi audire, cauſſaſque ſecundum Leges, vel ſecundum inquiſitam aut compertam veritatem judicare, etiamſi id ſibi minus videatur placere.

CAP. V. *Qualiter Legiferi, & qui de eorum territoriis ſunt, Regi novo juramenta præſtabunt.*

OPortet præterea Legiferum Vplandenſem, cum reliquis Legiferis & eorum adjunctis, in coronatione præſentem eſſe, quando Rex vult, ad infra ſcripta juramenta ab ipſis ſibi præſtanda. qui tempore inaugurationis regiæ præſentes fuerunt. Primus autem articulus quem jurabunt eſt, quod omnis populus Regni Sueciæ, eum pro rege reputabit, ſuamque electionem ratam cenſebit,& ipſius authoritati poteſtatique obtemperabit. Secundo jurabunt quod ſub ejus ſtabunt obedientia, & ſuum mandatum exequentur in iis quæ licita cenſentur coram Deo & hominibus, ipſi quidem ut præcipiat, illis ut obtemperent, ſalvo Regis jure omni, & ſubditorum. Tertio quod erunt illi fideles, & fidem præſtent, maxime in expeditionibus pro defenſione ad confinia regni, cum eo regnum defendendo. Quarto quod

omnes tributarii qui fuerunt, & nunc sunt obligati ad tributum, debeant & teneantur omnia tributa & census debitos Regi reddere spontanea voluntate absque contumacia, & illa vehere, ac transferre juxta Regis voluntatem. Denique jurabuut Legiferi, & omnis populus cum eis, super librum & reliquias Sanctorum erectis manibus, optando sic Deum sibi esse propitium quoad corpus & animam, ac Virginem Mariam, & S. Ericum, omnesque Sanctos, & reliquias Sanctorum omnes, quas manibus tenent, quod omnes enumeratos articulos Regi suo servabunt & fovebunt, juxta scientiam & conscientiam suam, & erectis manibus se Deo & Regi suo fideles & synceros promittent futuros.

Per hæc autem juramenta & fidei promissiones, per Legiferos & populum eis adjunctum facta & factas, tam juvenes quam senes, tam non nati quam nati, tam chari quam non chari, tam præsentes, quam absentes quando juramenta præstabantur, & fidei sinceritas promittebatur, obligantur.

CAP. VI. *Qualiter Rex circuibit regnum, jucundum adventum ostendendo, & quomodo homines cujuslibet territorii ad quod declinaverit, eum assecurabunt & deducent.*

TRansitus Regis in suo jucundó introitu & adventu per regnum taliter fiat: Homines illius territorii per quod transiturus est, tenentur eum sequi & securum reddere per illos, qui ei associabuntur, jurabuntque juramenta prius expressa; Et debet Rex in quolibet Legiferatu sive territorio promittere atq; polliceri, quod servabit illis omnia juramenta quæ præstitit Vpsaliæ, cum primum eligeretur in regem, & tenetur populus ipsi etiam id promittere servandum quod Vpsaliæ Regi juravit. Deductio autem Regis per regnum debet fieri hoc ordine: Inhabitantes districtum Vpsalensem, sequentur eum ad diœcesin Stregnensem, ubi inhabitatores Sudermanniæ obviam venient, eum assecurando & sequendo ad Suintuniam; illic Ostrogothi illi obviam venient, & per eorum territorium sequentur usque ad medium sylvæ, quæ vulgo Holevegen appellatur; ubi homines de Smolandia Regi occurrent & sequentur

eum

cum ut prius alteri fecerunt, per eorum territorium ad locum Iuna*back* dictum; Hic VVestrogothi obviabunt illi velut alii cum assecuratione, & suis obsidibus, apparatuque; & sequentur eum ad locum qui dicitur *Romundabodha*; ubi homines de territorio Nericiæ Regi obviam venient, & eum sequentur ad pontem *Oppügabro* dictum; ibi homines de territorio VVesmanniæ Regi obviam fient, sequendo ipsum & salvum ducendo ad pontem *Oslenbro*; juxta quem homines de territorio Vbsalensi occurrent, salvum eum ducendo Vbsaliam, Et tunc est ille Rex juste ac legaliter ad coronam & regnum receptus; tali transitu per singula territoria facto, riteque electus secundum Constitutiones regni, & satisfactum est ipsi à suis, & suis ab ipso per juramenta hinc inde delata.

CAP. VII. *Vbsaliæ debet Rex coronari & benedici.*

POstea vero quando placet Regi coronari & benedici, hoc Upsaliæ fiet ab Archiepiscopo, vel alibi si aliqua necessitas cogat; Convenientius tamen est ut Vbsaliæ fiat propter utriusque dignitatem.

CAP.

CAP. VIII. *Qualiter Rex eliget Consiliarios, & quomodo jurabunt.*

POstquam Rex est electus, potest sibi eligere Consiliarios, inprimis quidem Archiepiscopum, deinde ex suffraganeis quotquot illi videntur utiles esse: XII autem debent esse in consilio ex militibus & militaribus, & non plures; qui XII tenentur præstare hæc sua juramenta super librum & reliquias sanctorum in suis manibus contentas.

I. Quod illud Regi persuadebunt, quod cognoverint in veritate sibi & regno utile esse, neque hoc omittere propter favores, aut consanguinitatem vel affinitatem, aut etiam amicitiam quamcunque.

II. Iurabunt quod illum fovebunt in justitia secundum Constitutiones regni, cum omni eorum potentia, ut servare possit juramenta per eum populo regni præstita, & populus illi; idemque promittent seipsos fideliter servaturos.

III. Quod secreto servabunt quæ Rex vult secreta servari, & nullibi manifestare, unde Regi possit aut regno damnum vel periculum provenire.

Si quis loquutus fuerit quidpiam de Rege,

Rege, vel Consiliariorum uno vel pluribus, quod in honoris vel famæ regiæ aut Consiliariorum cedat dedecus, neque id legitime probare poterit, testantibus VI integræ fidei viris ipsum talia loquutum, capite plectatur: Verum si aliam protulerit adversum ipsos contumeliam, quæ honorem & famam ipsorum non concernit, mulctabitur XL marcis, aut carceri mancipabitur per mensem, illic solo pane & aqua sustentandus.

CAP. IX. *Cum Rex matrimonium contracturus, qualiter donationes liceat ipsi nuptiales facere, & quomodo Regina easdem perdat.*

CVm Rex fuerit matrimonium contracturus, & Reginæ donationes daturus, tales donationes fieri debent de consensu Consiliariorum Regni, tam Episcoporum, quam Militum, & Militarium indigenarum & non alienigenarum, quanta talis debet esse donatio. Castra vel fortalitia non donabit, sed possessiones alias, sive curias vel prædia, juxta consensum Consiliariorum. Donationes autem tales durabunt ad vitam Reginæ, & post ejus obitum ad Coronam redibunt. Quod si Regina transit ad secundas nuptias,

vel exit è regno, & non intendit reside-re in regno, tenetur Rex qui regnum obtinet illi pro donationibus satisfacere, juxta arbitrium Consiliariorum regni. Nec cuiquam sit permissum ipsi donationes auferre, quamdiu innupta permanserit, & in regno resederit, nisi manifeste compertum fuerit quod se regno opponit in iis quæ regno damnosa sunt: & ex tunc privata est donationibus, aliàs non.

CAP. X. *Qualiter nobiles tenentur Regi servire equis & armis, & in quibus locis armorum lustratio seu scrutinium fieri debet, atq; si tributarius vult fieri liber.*

MOdo quo sequitur tenentur nobiles & liberi suo servire Regi. Inprimis quicunque vult habere suas possessiones & prædia libera à solutione tributi, sive Miles sit sive militaris, excepto nullo, tenetur habere equum valoris XL marcarum, & potius meliorem quam deteriorem, ephippium pro armorum usu aptum, cuspidem & arma pro reliquis corporis partibus apta, nullo deficiente quo se quis defendere potest.

Quolibet VIII. die post festum Petri & Pauli Apostolorum, fiet scrutinium

armorum & armatorum Vpſaliæ de tota diœceſi Vpſalenſi, Aroſiæ autem ex diœceſi Aroſienſi, Stregneſiæ ex Sudermannia, Oerebrogiæ ex Nericia, Lincopiæ ex Oſtrogothia, & de Tiuſt, Kind, Vidbo, Ydre, Tueta, VViſt, Grenna & Viſingſoe, Calmarniæ ex præfectura Calmarnenſi, & Oelandia, in Rydaholm & Tiherad, in Falchenberg, ex utraque Hallandia, auſtrali & boreali, Scarræ ex Veſtrogothia ac Dalia, in Tingualla ex Vermelandia, & Abogiæ ex Finlandia.

Si deſiderat tributarius fieri liber, tum compareat die præſcripto, equo & armis inſtructus, ut qui ſcrutinium facturi ſunt ex parte Regis, ſcrutinium faciant tam de perſona & ejus fama, quam equo & armis, ac prædiis pro ſuſtentatione ſtatus: Omnes autem tributo liberi, ſe præſentare tenentur quando fit ſcrutinium armorum, ſive ſit Miles, ſive Militaris, & perſonaliter arma induere, & equo proprio inſidere, ac de equo & armis ſit proviſus, ut ſuperius eſt expreſſum.

Atqui luſtrationem hanc armorum nomine Regis, die & loco præfatis peragent viri certi, à Rege cum Senatorum conſenſu ad hoc deputati, quorum ſi aliquis moriatur, mox alius in

locum

locum ſubrogandus. Hi vero diribitores in luſtrando efficient, ut ſingula obſerventur memorata & pręſtentur, iſtud munus ea fidelitate obeuntes, prout gratiam Regiam promereri, & honori proprio ſtudere velint propagando: Ideoque nulli ſuperioris aut inferioris conditionis homini permittent, ut deteriori compareat apparatu in diribitorio, ſed potius meliori.

CAP. XI. *Si homo liber ſenuerit, qualiter filius pro eo militabit.*

Cum nobilis ſenuerit, & ſit inhabilis ad arma portanda, tenetur venire ad locum ſcrutinii ad ſcrutatorem Regium cum equo & armis, & allegare ſua impedimenta, afferreque viciſſim unum aſtantem, qui pro ſe ſerviturus eſt: Debent tunc ſcrutatores ejus impedimenta cognoſcere, & conſiderare ſi ille qui alterius loco ſerviturus eſt, ſit utilis pro ſervitio Regni vel non; Ac ſi ipſe poſtea ab eo receſſerit, alium recipiet loco ejus, conditionibus prioribus habitis. Si autem contingat quod quis homo liber, ex ſenio vel infirmitate ad ſcrutinium venire non poſſit, & habeat unum filium vel pluresS aliis ſervientes, nec verſentur continuo in domo paterna, relevatur tunc ipſe per

eos si non est facta bonorum divisio inter eos, & non aliter, teneturque tunc unus eorum venire ad scrutinium semel annis singulis ex parte patris, ut est superius expressum.

CAP. XII. *Si homo liber à tributo velit renunciare libertati.*

SI homo liberæ conditionis velit mutare statum, redeundo ad conditionem tributariorum, quod facere non potest nisi quando fit scrutinium armorum, & illi qui scrutinio nomine Regis præsunt, causas cognoscent quare vult deserere libertatem, qui absque facultate diribitorum non discessurus est ex diribitorio.

CAP. XIII. *Si plures liberi vivunt mensa communi simul, ut sunt pater & filius, aut eorum gener, quomodo Regi famulabuntur.*

SI plures homines liberi à tributo simul vivunt, communem habentes mensam, & bona indivisa, ut pater & ejusdem filii cum eorum genero, potest tunc unus ex illis ad hoc magis aptus, pro aliis servire equo & armis, quamdiu simul sunt mensam habendo communem. Quamprimum autem ab invicem separantur, non possunt denuo ad

cohabitationem venire, sed quilibet pro se serviat qui ab indiviso recessit.

CAP. XIV. *Si quis latitat dum sit armorum scrutinium, vel non sit ullo legitimo impedimento detentus.*

SI quis ex liberis præsumit latitare, quando liberi ad serviendum evocantur pro defensione regni, vel cum debeat de equis & armis scrutinium fieri, sine veris impedimentis, ut sunt: Quia forte est extra regnum, vel in lecto infirmus decumbit, & hoc veridicorum æstimatione probandum: Sed qui aliter latitat, nec potest purgationem suam ostendere, prout dictum est, meretur libertate privari qua prius fuerat usus, illam nunquam recuperaturus nisi ex speciali gratia regis, & puniatur insuper mulcta XL marcarum.

CAP. XV. *Si quis fugerit, & deseruerit vexilla in bello regia.*

SI, quod absit, contingat ut aliquis exercitum deserat, faciendo fugam à vexillo Regis eo tempore quo est hostibus congrediendum, aut ab officiali Regis qui primicerius appellatur, aut fugit in expeditionibus quas Rex aut ejus officialis emittit, ille in his culpabilis

bilis repertus, vitam cum bonis amittet, nisi de gratia Regis vitam redimere possit. Si autem fugit ita ut capi nō possit, ipse profugus manebit, nunquam statum recuperaturus pristinum honoris, nisi hoc de gratia fiat. Si vero Capitaneus Regis imputat alicui tale crimen, & ille negat se taliter egisse, referatur ad XII viros qui in expeditione fuerunt, & nominentur VI utrinque.

CAP. XVI. *Si quis captivetur in expeditionibus bellicis cum jactura equi & bonorum.*

SI quis captus fuerit in obsequio Regis constitutus, tenetur Rex eum redimere, equum & arma restituere, & absolutum ab impedimento reddere. Et si alicujus liberi militis equus destruitur, interea dum ingreditur exercitum & revertitur domum, tenetur tunc Rex ei alium restituere: Debet nihilominus equus assignari Marschalco Regis si vivit, vel doceat sufficienter quod ipsum equum habuerit; At si equus aliter moritur quàm modo prædicto, emat sibi miles alium in locum mortui, ad militandum pro defensione Regni.

CAP. XVII. *Si famulus in servitio domini proprium deperdat equum.*

SI famulus in obſequio domini ſui proprium deperdat equum, illum dominus equum in ſuo ſervitio bellico, aut alio negotio ſibi exhibito deperditum, famulo compenſabit, aliàs non: Verum equus cujus ſolutionem famulus à domino efflagitat, ſi vivus eſt, domino tum monſtrandus, & famulus XII virorum juramentum deponet, quod ſua non ſit equus culpa deperditus.

CAP. XVIII. *Si equus militis liberi moritur antequam luſtratio fiat armorum.*

SI equus hominis liberi moritur antequam ſcrutinium armorum peragitur, & de illo conſtat per idoneos, qui præſentes fuerunt quando moriebatur equus: Tum ſcrutatores illi dabunt terminum VIII ſeptimanarum, ad providendum ſibi de equo valoris prius expreſſi, & termino præfixo ad ſcrutatores revertatur, & ſit culpæ expers ſi ſic fecerit; Tamen tenetur arma oſtendere quando ſcrutinium fit, ſi libertatem vult conſervare & ea frui.

CAP. XIX. *Si miles aut militaris liberos reliquerit.*

CVm habuerit miles vel militaris filium unicum, vel plures post se relictos, ille vel illi tenebunt bona sua donec fuerint xv annorum. postea debent ipsi, vel alter eorum nomine, in servitio Regni militare pro suis bonis, vel faciant & solvant tributum sicut tributarii, si non ad prædicta munera regni fuerint sufficientes. Si autem miles aut militaris filiam post se habet relictam, ipsa gaudebit eadem libertate.

CAP. XX. *Si moritur homo liber, qualiter relicta uxor gaudet libertate, quousque transierit ad secunda vota.*

ILlis viduis quarum mariti meruerunt libertate gaudere, relinquentur libertates, & eorum filiis qui nondum sunt legitimæ ætatis, sine præjudicio libertatis populi: Itaque quamdiu vidua permanserit, tamdiu libertate gaudebit, in eum diem quo ad secunda vota transierit. Si tamen contrahit cum libero, tum liberat bona ejus, sed si contrahit cum tributario, reddet tributum sicut tributaria: Si miles vel militaris reliquerit post se filiam, illa gaudebit

libertate patris. Si autem vidua vel filia relicta, in fornicatione invenitur, perdet libertatem illam de qua nunc mentio facto est.

CAP. XXI. *Qualiter Archiepiscopus, Episcopi, milites, militares & praefecti Regem accedent, & qui aliter fecerint, quae sit illorum poena.*

ARchiepiscopus Regem accessurus, XL solum stipabitur equitibus, Suffraganeus XXX, officialis Regius totidem, & non pluribus, Miles vel militaris de Consiliariis Regiis XII; miles vero qui non est in numero Senatorum Regni VIII, & non pluribus: Militares militibus similes VI, & non pluribus; Minor his & tamen liber, III, & non pluribus, nisi sit in expeditionibus. Hoc itaque modo praefati tenentur Regem accedere, ac ab eo recedere, ubicunq; volunt in Regno; Qui contra fecerit, solvat XL marcas, poena Regi tantummodo debita.

CAP. XXII. *De hospitiis ac viis publicis, ac qualiter hospites recipiendi hospitio, & qualiter necessaria alimenta itinerantibus vendenda.*

IN publicis viis oportet hospitia esse, nec amplius duobus milliaribus vel semi-

ſemi tribus unum ab altero diſtabit hoſpitium; Sed præfecti regii debent eſſe in villis ubi non poſſunt hoſpitia publica conſtitui ad vendendum alimenta & pabulum: Legifer vero & XII territorii Aſſeſſores, in quovis territorio tabernatores, & præfectos hujuſmodi conſtituent; Sin ſecus faciunt, & viator conqueſtus de hoc fuerit, mulctabitur Legifer VI marcis pro quolibet diverſorio non conſtituto. Tabernator debet domum accommodare illis, qui cum benevolentia petunt, & ſtabulum, abſque tamen ejectione gregis ipſius hoſpitis: Duo tabernarii debent eſſe in qualibet civitate, qui viatoribus vendent victualia, & pabulum pro equis, & omnia neceſſaria; In quacunque civitate hoc non ſervatur, ſolvet pro pœna quilibet Conſul CL marcas, & quilibet Senator XX marcas, quæ pœna tantum Regi cedit. Bovem autem æſtimationis ſufficientis, tenetur ruſticus aut mercator vendere pro XII oris, ovem antiquam pro II ſolidis, libram lardi vel butyri pro II denariis, brachium fœni pro IIV denariis, panem aut cereviſiam prout venditur die fori in proxima civitate. Pabulū pro equo, hordei nempe modius, emendus eſt ab hoſpite pro II aut IV denariis

magis, quam venditur in proxima civitate, & quartale uno denario pluris ematur.

CAP. XXIII. *Si rustici recusaverint hospitem suscipere, vel plures diverterint ad tabernatorem quàm fovere possit.*

SI tot diverterint hospites ad diversorium, quot taberna diversoria capere non potest, ablegabit superfluam hospitum partem tabernator ad vicinos villicos, tot quidem dirigens ad quemlibet, quot novit illum fovere posse, quibus necessaria alimenta pro pecuniis subministrabuntur.

Si autem rustici vel tabernator non vendiderint, nec hospites receperint, ut est dictum, solvant III marcas partibus tribus, Regi, actori & præsidi contractæ. Non tenetur quisquam hospitem plusquam per unam noctem recipere in eodem transitu, & ad unam cœnam, pabulumque unius noctis vendere; Neque tenetur ad providendum de viatico & vecturis, nisi hoc ipsi placuerit.

Qui violenter aliquid accipit à presbytero, aut rustico, vel hospitatur ipsis invitis contra has constitutiones, & fuerit probatum sufficienter, oportet tunc Regem punire ipsum, auferendo ei vi-

ei vitam gladio, tam majoris quam minoris conditionis transgressori, propter tantam violentiam. Possunt quoque tales capi à Legiferis & à minoribus judicibus, non tamen vitam perdere, nisi prius per Regem examinentur, vel per eum qui fungitur Regia autoritate.

CAP. XXIV. *Si violenter se in hospitio gerentes, vulnus aut mortem referant.*

QVid si quis occiditur à defensoribus aut possessoribus cum tales excessus fiunt, occiditur impune, ac si gladio occideretur Regali. Quod si non solutum fuerit priusquam hospes de domo recedit, hoc est raptum & non emptum; ac, si injuriam passus injuriantem accusaverit, puniatur ut est dictum: Iam vero si hospitantem, se contra injurias defendere volentem, hospites violenti occidant acie vel cuspide, aut ad effusionem sanguinis vulnerent, vel aliam violentiam inferant, livorem vel vulnus infligendo, & capiuntur in flagranti crimine, vitam pro vita perdent omnes ea vice qui violentiam illam, verberando & pungendo fecerunt. Si vero non fuerint capti quando violentia committitur, securi Regem accedant,

vel Regis autoritatem habentem, habeantque postea mensem pro termino, solvant deinde pœnam pro effusione sanguinis aut livore qui hoc fecerunt; Ast quicquid in fundo passi sunt à domestico, vel ejus uxore, vel filiis vel familia, non æstimetur, & in duplo sit eorum pœna quæ domesticis inferuntur in eorum fundo.

Si recedit hospes ab hospitio iratus, quia non potuit ea facere quæ volebat, & alia vice infert vulnera vel livorem eadem de caussa, vel quempiam occidit, & fuerit convictus, subjaceat Legibus superius expressis. Alias in omnibus casibus tabernarius, ejus uxor, & filii cum familia gaudebunt immunitate, quando nemo apud eos hospitatur.

CAP. XXV. *Si quis violenter spoliat possessorem dispiciendo justas sententias.*

SI quis spoliat aliquem possessione domorum, sylvarum, aquarum, piscaturarum, vel reddit inutilia, sibi talia appropriando, vel etiam mobilia quæcunque, pecunias & similia, compensabit damnum, & punietur mulcta XL marcarum per tres partes distribuendarum.

CAP.

CAP. XXVI. *De pœna transferentis actionem in alium.*

QVicunque concedit actionem suam alteri personæ, perdat jus quod habuit in illa caussa, & illi cui fit concessio non respondeatur, neque de jure, neque de precio: Nemo recipiat in se aliorum caussam, nisi secundum quod Leges permittunt: qui secus fecerit, ipse mulctabitur III marcis, in tres distribuendis portiones, & legitimo caussæ possessori supplebit quælibet damna inde accepta; Sed si quis alterius caussam in se susceperit defendendam, ille tenetur ad respondendum in illa caussa, & justitiam præstandam.

CAP. XXVII. *Si vir liber, vel mulier permutat, vel sibi acquirit terram tributariam fraudulenter, qualiter punietur.*

SI vir liber, aut mulier libera permutat, vel emit à tributario terram tributariam publice, ut Leges permittunt, & tamen clam inter se contrahant quod quilibet sua possideat, attrahendo sibi dolose reditus Regales, qui hoc facit furtum committit, secundum quod res distracta poterit æstimari: Et qui de simili furto convictus fuerit, punietur

nietur ut fur: Tributarius autem restituat tributum, quo defraudata fuit Corona singulis annis, mulctandus insuper XL marcis, Regi tantum numerandis. Sicut vero terra tributo libera, potest tributaria evadere, si requisita secundum Leges non fiunt inde servitia: Ita etiam terra tributaria, potest per hæreditatem fieri libera, quando vir liber, vel mulier libera est hæres tributarii; Atqui tributarius potest libertatem pacto memorato sibi comparare. Nemini denique tributariorum licet plus terræ tributariæ sibi emere quàm ipsemet colit; qui secus fecerit cum detrimento Regalium redituum, attestantibus istud duodecim territorii judicibus, damnum Regi compensare obligatur, præter XL marcas Regi loco mulctæ numerandas.

CAP. XXVIII. *De illo qui violat pacem per Regem alicui indultam.*

QVi invadit illum quem Rex sub suam recepit tutelam per suas patentes litteras, & fuerit captus, idque contra eum sufficienter probatum, sic convictus amittet vitã cum mobilibus bonis: Hęredes autem capiant bona immobilia, sed de mobilib⁹ bonis actor tollat tertiam partẽ, & Rex reliquas duas.

CAP.

CAP. XXIX. *Qualiter ille punietur, qui violat sententiam Regis, aut sui locum tenentis.*

QVi violat sententiam quam Rex tulit, vel sui locum tenens, licet habeat litteras desuper sententiam continentes, solvat Regi XL marcas, quæ S. M. tantummodò cedent: Hæ XL marcæ per XII viros extrahentur ab eo qui deliquit, primo de bonis mobilibus, quæ si non sufficiant, æstimentur domus ejus, si neque domus sufficiant, æstimetur terra, ita tamen quod sui consanguinei possint redimere terram infra annum & diem, pro quo detenta est. Quod si non sufficiat pro utrisque, videlicet actore, Rege atque contracta, deficiat tunc æqualiter pro omnibus, nisi in debitis; Dabitur enim creditori integrum ratione debitorum, & Regi integra portio pro pœna. Tertiam vero partẽ capiunt XII Assessores judicii, vulgo Nempdarii Regii nuncupati, mulctarum provenientium à violatoribus sententię Regiæ, pro labore & impensis suis.

CAP. XXX. *Si creditores proponunt querelas coram Rege.*

CVm aliquis conqueritur Regi super debitis, & desuper litteras habet,

bet, ac debitor non est præsens, debet Rex committere uni vel pluribus, habitantibus in illo districtu ubi debitor moram trahit, qui actori justitiam ministrabunt eo die quem Rex duxerit præfigendum cum suis litteris; Debitor adducat suam quitanciam, probando se solvisse: Quod commissarii significabunt Regi per suas litteras, qui præsentes fuerunt quando taliter erat actum.

CAP. XXXI. *De venantibus & venatoribus Regiis.*

QVi venantur in locis Regi reservatis, quicunque sit ille, perdit equum cum balista, & punitur XL marcis: & hoc examinent Nempdarii seu Assessores, si captus non fuerit in recenti crimine; quæ mulcta applicatur tantum Regi: Campi autem Regis venatici, sunt fundi proprie Regii & coronæ, velut est peculium Vpsalense, & similia.

CAP. XXXII. *De XII deputandis in quolibet territorio, qui jurabunt se recte examinaturos quis delinquat contra illa, quæ habentur in libro ubi agitur de jure Regali.*

QVia nonnunquam contingit aliquem delinquere contra ea, quæ haben-

habentur in libro isto ubi jura regalia conscribuntur; Ideo hunc propter casum oportet esse XII viros in quolibet territorio nominatos per Regem & populum illius territorii, qui habebunt authoritatem in quolibet territorio, examinare & manifestare secundum quod fuerit eis demonstratum, providere etiam ne populus illius districtus, contra constitutiones Regales lædatur, qui tale præstabunt juramentum.

Nos precamur ita Deum nobis propitium esse, ac Sanctorum reliquias quas in manibus tenemus, quod non faciemus ullum culpabilem qui culpa vacat, nullum etiam excusabimus qui culpabilis est, secundum conscientiam & rationem quam Deus nobis dederit, hæc non omittendo propter amicitias, consanguinitates aut affinitates, aut timorem aut odium vel favorem; Et obligamus nos ipsos ad omnes prædictos articulos & sequentes observandum inviolabiliter sub iisdem pœnis, sic Deus sit nobis propitius, & istæ reliquiæ Sanctorum, quas manibus contrectamus.

Quem itaque isti XII vel VI ex eis purgant, sit purgatus pro Rege & contracta, actoreque; Quem vero reum dictant, reus esto, pœna Regia puniendus

dus, & privandus manu, collo, bonis & pecuniis, Regi & contractæ juxta delictorum qualitatem numerandis; ac contra hos nemini licet appellare.

CAP. XXXIII. *Qualiter violentia deferri debet ad Regem, & in Placito proponi, qualiterque reus potest rejicere* II *vel* III *ex* XII *judicii Assessoribus.*

OMnem violentiam debet quis prout facta est sibi, primo die festo coram parochianis, & coram vicinis, & in primo placito territoriali, vel Placito quod fit in contracta in qua habitat, aut infra VI septimanas coram Rege, vel eo qui ejus tribunal tenet, secundum quod res gesta fuit proponere; Si non conqueritur ut jam dictum est, postea non est audiendus, quia ejus actio exspiravit, & est inutilis facta, & accusatus veniet secure ad respondendum coram illis, & securus recedet, & habeat inducias XIV dierum: Quod si tunc non venerit, condemnabitur juxta delictum suum.

Si formidat accusatus ne aliquis ex XII ducatur inordinato favore contra se, idque vel propter consanguinitatem, affinitatem, amicitiam, aut persecutionem, odium aut iram, & hoc probare pote-

poterit contra II vel III (siquidem contra plures non admittitur probatio,) oportet tunc tales de Nemda seu Assessorum numero excludere, & loco exclusorum alios in locum reponere pro illa vice, & non amplius.

LIBER OCTAVUS

De

IVRE SVECORVM GOTHOrumque placitandi.

CAP. I. *De electione Legiferi & juramento ejus,*

CVm eligendus est Legifer, fiat per Episcopum intimatio in Placito, & terminum præfigat VIII hebdomadarum, ut omnes ex territorio convenire possint ad illud Placitum territoriale. Episcopus autem veniat cum duobus clericis, & populus eligat VI de armigeris, & VI tributarios, illique XII cum clericis debent III eligere qui domicilium habent in illo territorio, præ oculis habendo Deum, quod tales sciant territorio utiliores secundum eorum conscientiam. De illis tribus postea unum Rex confirmabit, prout sibi fuerit divinitus inspiratum, & quem videt utilem esse populo. Qui vero per Regem electus

fuerit & confirmatus, hoc juramentum præstabit:

Sic sit mihi Deus propitius, & reliquię Sanctorum quas manibus meis tango, quod tam super pauperes, quam super divites per totum meum Territorium, in omnibus Sententiis sequar justitiam, & nunquam pervertam contra conscientiam, nec justum pervertendo injustum vel injustitiam fovebo, neque propter timorem neque favorem, vel avaritiam, neq; propter odium vel rancorem, neque propter consanguinitatem vel amicitiam; & ita Deus sit mihi misericors, sicut verum dico, & mihi, si mentior, irascatur.

CAP. II. *De electione Præsidis & ejus juramento.*

CVm autem eligendus est Præses, tunc oportet Legiferum & populum de Contracta ad Placitum convocare ad unum mensem prius, & fiat loco Placiti in illa Contracta; Debent tunc illi de Contracta nominare XII, & tertium decimum nominabit Legifer; illi quos volunt nominabunt tres Regi prę sentandos, de illis qui in Contracta domicilia habent; Ex illis vero confirmabit unum Rex quem vult & noverit ad hoc idoneum esse; Quod si Rex

non est in regno, faciat tunc hoc locum tenens Regis, & Præses jurabit eodem modo sicut Legifer juraverat.

CAP. III. *De Legifero aut Præside muneribus corrupto.*

SI Legifer judicaverit sumendo munera pro Sententia sua, det Regi quod accepit, & solvat XL marcas; & perdat officium Legiferatus, & nunquam recipiat illud: Quod si Præses per munera idem fecerit, sit idem jus; Quod si idem fecerit Exactor, sit idem jus; Quod si quis ex Assessoribus Iudicii seu Nempdariis idem fecerit, sit par jus & nunquam amplius habeat locum in Nempda: Quicunque vero potest aliquem convincere, quod occasione prædicta munera accepit, habebit tertiam partem, hoc est VIII solidos, & VIII marcas, quas delinquens pro pœna solvere tenetur.

CAP. IV. *Nemo ex Præsidibus potest duabus Contractis præsidere.*

NEmo ex Præsidibus potest in pluribus Contractis existere Præses, nisi in una tantum, sibique debetur tertia pars ex omnibus mulctis quæ cedunt Contractę, & Contracta disponat de aliis duabus partibus restantibus: Omnis

deinde introitus Contractæ de rebus communibus, dividi debent inter populum Contractæ, secundum quod quis habet in possessione terrarum, de quibus tertia pars cedit Regi.

CAP. V. *De modo intimandi Placitum.*

SI occurrit dies placitandi in festo, vel die jejunandi, intimet Præses in Placito priori, quo die vult præsidere in Placito; Quod si non intimaverit, tunc non accedant Contractistæ impune, usque in alium diem quo Placitum tenere potest; At Præses solvat III marcas.

CAP. VI. *De temporibus placitandi in Contractis.*

TRia sunt tempora placitandi in anno in quolibet territorio; Primum est à vigesima die nativitatis usque ad septuagesimam Dominicam; Secundum à festo S.Botulphi usque ad festum S. Olavi. Tertium à festo Michaëlis usque ad Adventum. His vero temporibus debent Præsides Placita tenere, uno die in qualibet septimana, & in loco consueto.

CAP.

CAP. VII. *De temporibus placitandi in territoriis.*

PLacita territorialia teneri debent modo infrascripto: Primum feria II proxima post vigesimam diem nativitatis; Secundum, feria II proxima post Dominicam quæ est in medio quadragesimæ. Tertium feria II post festum S. Petri. Quartum feria II proxima post festum Michaëlis. Quilibet autem Legislator tenetur Placitum tenere semel in anno, in qualibet Contracta in suo territorio; Quod si pluries vult, hoc ejus arbitrio relinquatur: Et hoc intimari faciat per quatuordecim dies priusquam velit Placitum habere.

CAP. VIII. *De citatoinibus, & contumacibus.*

QVando quis de altero conqueritur, tunc oportet quod conquerens, ad domum illius de quo conqueritur, accedat cum duobus domicilia habentibus, & citare eum ad Placitum, dicereque sibi quid habeat adversus eum; Quod si comparuerit in primo Placito, secũdo vel tertio ad respondendum pro se, experiundo pro jure vel solvendo pœnam, bene est; Quod si non venerit, neque testes ejus impedimentum proban-

tes, tunc mulctandus est III marcis propter contumaciam, & Præses ex tunc statim XII nominet qui reum accedant, & bona tollant pro pœna ad valorem III marcarum; Atqui Actor procedat contra eum in primo, secundo vel tertio Placito de novo; Quod si nec tunc comparuerit non impeditus, tunc condemnetur in principali, & Præses nominet XII cum seipso & Exactore, ad compellendum ut Reus pareat judicato, & ad extrahendum III marcas pro contumacia.

CAP. IX. *De Reo comparente.*

QVando comparet ille cui aliquid objicitur, infra terminum à jure statutum, super illis caussis in quibus est conveniendus, responsurus, & Actor non vult, nec forte potest cum testibus convincere juxta decretum Præsidis, absolvatur tunc ille qui fuit citatus, & Actor in III marcis condemnetur; Atqui testes ad probandum semel tantummodo admittantur in eadem caussa.

CAP. X. *De modo instituendi Placitum apud aliquem, & non facienda executione, nisi caussa discussa.*

NOn potest Præses Placitum ad alicujus domum vocare, ad aliquid illi

illi auferendum, nisi prius xii desuper sint testificati, utrum sit legitime citatus, & contra eum sit legitime processum, vel non; Et omnes testes producti, jurent in eodem Placito quo debent testificari.

Cap. XI. *De præsidentia Præsidis omni die juridico facienda.*

PRæses in qualibet septimana præsidebit in Placito; Dies Placiti erit in qualibet Contracta die Dominico in loco Placiti, quia frequenter veniunt nuncii Regis, aut ejus litteræ; Sed non sit accessus ad Placitum in caussis, nisi semel in hebdomada.

Cap. XII. *De Reo convincendo per testes, & contestatione litis.*

QVando Actor potest testibus convincere illum quem citavit, in illo die quo sibi respondere tenetur, si tunc Reus negat, debet Actor nominare testes suos, & proximo Placito facere illos jurare, & testificari facere, seu examinari. Quod si non obtineat responsum, antequam Placitum jam sit finitum, debet tunc in eodem Placito testes nominare, & facere nominari: Quod si sit caussa talis propter famam exorta, & non potest testibus probari, & ille

cui impingitur delictum semper negat, debet tunc ille contra quem fama est, se obligare ad purgandum se, & in proximo Placito se purgare; Et nisi responderit in ultimo Placito: tunc utrumque faciat in eodem Placito, obliget se ad purgandum & purget se, vel habeatur pro convicto: & Omnia juramenta & testium depositiones, fieri debent in die quo tenetur Placitum, & in loco Placiti.

CAP. XIII. *De Reo comparente, Actore contumace existente.*

QVod si ille comparuerit in Placito, qui se vult juramento purgare, & Actor non comparet, vel est præsens & non vult dare formam jurandi, juret tunc Reus, & tale juramentum censetur esse legitime præstitum; Quod si quis vult tale juramentum annullare, jurabunt tunc III quod juramentum fuit legitime præstitum, & postea annullare volens non auditur, nisi Rex velit inquirere veritatem. Si quis autem movet caussam aliquam in uno Placito, & in alio aliam, dicitur variare, & si cuiquam hoc improperatur, & VI compurgatores eum purgaverint, fit immunis à pœna; Quod si non poterit se purgare, solvat Actori

VI Oras;

vi Oras: Postea vero prosequatur caussam, sicut in primo Placito proponebat; In hoc casu si se purgarit, vel non, sive sit Actor, sive Reus, sit idem jus.

CAP. XIV. *De eo qui à pluribus est citatus.*

QVando unum plures ad Placitum faciunt citari ad unum diem in quo Placitum tenetur, respondeatur tunc illi qui primum citavit, & postea unicuique prout citatus fuerit; Quia non potest unus nisi ad unam objectionem in uno Placito respondere, neque juramentum prȩstare nisi unum: Quod si quis dicat se prius citasse quam alius, debet tunc Præses illi primum justitiam ministrare qui prius vult alium convenire, & postea aliis, prout caussæ se habent.

CAP. XV. *De præsidentia quam facere tenetur Præses.*

OMni die juridico debet Præses; vel ejus locum tenens, ad Placitum venire in loco Placiti, vel solvere III marcas illi qui de eo conqueritur, & tunc Actor & Reus sint ejusmodi juris, sicut fuissent si Præses in priori Placito affuisset; Quia omnes legitimæ probationes,

& juramentorum delationes, debent secundum Sententias procedere.

CAP. XVI. *De caussis in quibus Praeses allegat se jus ignorare.*

QVando aliquis venerit ad Placitum, & petit justitiam sibi ministrari à Præside, & si ostendit se nescire jus in illo casu, tunc potest caussam suspendere, & deliberare usque ad proximũ diem juridicum, quo tunc tenetur Præses illi justitiam ministrare, vel solvere III marcas, nisi juraverit se ignorare jus in illo casu, referaturque tunc caussa ad Legiferum.

CAP. XVII. *De jurejurando, & quando unus dicit esse juratum, & alius negat.*

QVando aliquis venerit ad Placitum juramentum delaturus, vel testimonium facturus, quod si Actor, Exactor & Præses juramentum remiserint, valeat tantum ac si jurasset; quod si alter dicit juramentum esse remissum alius non, probetur per VI qui in Placito fuerunt quid verum sit: Cuicunque autem aliquid objicitur, in quo aut debet absolvi aut condemnari, hoc fiat in loco ubi delictum est commissum, & loco domicilii solvat pœnam.

CAP.

CAP. XVIII. *De termino comparitionis post citationem.*

QVicunque citandus est, si talis est extra Contractam, & tamen in Legiferatu seu Territorio, debet tunc citari coram parochianis in die festo, vel Placito; Et habeat terminum III septimanarum ad comparendum postquam fuerit legitime citatus; Quod si extra territorium, & tamen in regno est, habeat pro termino comparitionis VI septimanas, postquam fuit legitime citatus, & citetur ut superius est dictum.

CAP. XIX. *De executionibus Sententiarum, seu exactione pœnarum.*

QVando quis condemnatur pro suo delicto, Actor vadat ad Placitum, & hoc nunciet Præsidi, & Præses nominabit illi XII qui accedant condemnatum, & bona immobilia ac gregem primo æstimabunt; Quod si hæc non sufficiunt, æstimetur tunc frumentum & fænum, & si talia sint in domibus obseratis, & Reus non vult aperire, potest tunc impune janua rumpi; Quod si neque ista sufficiant, æstimetur tunc domus; Quod si nec domus sufficiat, æstimabitur tunc ejus terra; Quod si nec illa sufficiat,

tunc illa æſtimetur à XII prout in villa eadem carius vendi ſolet: Et quæcunque æſtimanda eſt terra pro executione ſententiæ, poteſt tunc talis contra quem fit executio, redimere terram infra III annos, ſecundum quod æſtimata fuit: Quod ſi non poteſt, poſſunt tunc conſanguinei infra idem tempus, & ille capiat agrarium qui eam tenet, & nihil defalcet in ſumma ſibi debita: Quod ſi non redimatur infra III annos, retineat tunc ille terram cui adjudicata fuit, & nemo habeat ex conſanguineis jus reclamandi, vel redimendi: Quotieſcunque vero maritus fit pœnalis, ſemper pars uxoris prius extrahatur tam in bonis immobilibus quam mobilibus; Sed ſi mulier deliquerit, & maritus fuerit condemnatus, ſolvatur tunc pœna de bonis mulieris.

CAP. XX. *De fugitivis & ſolutis & quando poſſunt captivari.*

QVando ille committit maleficium qui eſt vagabundus, & non habet quod perdere timet, & facit homicidium, vel vulnus infligit, vel rapinam exercet, accuſet tunc eum injuriam paſſus in uno, & poſtea in alio, & deinde in tertio Placito; Si venerit talis

& offert se ad standum juri, præsumitur pro eo; At si non comparuerit in quarto, tunc eo ipso habetur pro confesso & condemnato, qui se ipsum condemnat, & ad pœnam solvendam tenetur, iuxta delicti vel maleficii qualitatem: Quod si non habet domicilium, tunc conveniatur ibi ubi maleficium vel delictum est commissum. Postquam vero est ita condemnatus, permaneat tunc apud Actorem per unum annum pro quibuslibet III marcis quas solvere tenebatur; Et eodem modo satisfaciat pro pœna debita Regi, & postea sit liber à pœna Contractæ debita; Quod si fugerit, solvat III marcas quotiens hoc fecerit, & serviat per unum annum ultra, quam prius servire tenebatur.

Quod si ille fugerit qui delictum aliquod commisit, & injuriam passus eum apprehendere tentat; & si contingat illum fugitivum cædi, hoc potest impune fieri, nisi mors sequatur, tunc est pœna homicidii XX marcarum, ad tertiam divisionem applicandarum; & sic capiatur sine metu pœnæ; Quod si injuriam passus non vult illum captivare, faciat tunc hoc Exactor & Præfectus regius, aut ille cui pœnæ Regales ex aliqua concessione debentur: Actorem vero talem in nullo molestat,

si ille qui delictum commiserat, fugit quando adhuc est in illius servitio cui fuerat condemnatus: Quicquid autem talis agit vel patitur, est judicandum sicut de libero homine judicatur in pœna solvenda.

CAP. XXI. *De habente domicilium quando propter delictum fugit.*

QVando domicilium habens committit in Legem, & parat fugam, sit caussa qualiscunque, si per se vult stare juri, in nullo puniatur; Quod si non vult, procedat tunc contra eum Actor in illa caussa, & executio fiat per Præsidem & alios in Contracta ad solutionem pœnæ, & quilibet partem suam accipiat, qui in caussa particeps est: Quidquid vero sic tollitur ab aliquo per sententias & rationes, si judicabitur postea restituendum, restituat tunc unusquisque prout ceperit cum juramento; Nec tales punientur pœna raptorum, quia recipiebatur per sententiam & rationem.

CAP. XXII. *De gravato in executione.*

QVod si quis dicat se gravatum fuisse in executione, quia æstimatores plus ceperunt quam pœna fuit, standum

dum est tunc juramento æstimatorum, qui æstimatores jurabunt, se non plus extraxisse quam pœna poscebat.

CAP. XXIII. *De executione ubi as alienum est in bonis Rei.*

QVando ille contra quem debet fieri executio, habet intus secum agrarium vel decimas, hujusmodi non æstimetur pro pœna; Quod si plures cum eo in bonis communicant, vel habent in depositum, vel societatem in grege cum aliquo contractam in præsentia testium, hoc non cadit sub æstimationem pro pœna, sed est segregandum, & deinde mulcta extrahenda.

CAP. XXIV. *De modo exequendi, quando executores debent fieri.*

QVandocunque est facienda executio contra aliquem, tunc debent æstimatores intrare domum Rei, & æstimare de bonis pro unoquoque litis consorte quod illi debetur, & relinquere partem principalis Actoris, donec partem suam requirat.

CAP.

CAP. XXV. *De pœna* XII *Assessorum nolentium absolvere vel condemnare.*

VBi duodecim Assessores judicii tenentur unum colligatorum absolvere, & alium condemnare, & id non faciunt in eodem Placito, solvat quilibet ipsorum III marcas, nisi illi XII qui Regis judicium præferre debent, jurant caussam non satis manifestam, ideoque sequenti Placito dijudicandam: In omnibus vero probationibus, juramentis & testimoniis debent esse viri domicilia habentes.

CAP. XXVI. *De preconizatione quæ fit per bacillum, vulgo* Budkaffla.

QVando nuntius Regis venerit, aut litteræ Regis, Præses intimationem faciat in Contracta, emittendo *Budkaffla*, vel quando furtum est in Contracta commissum, vel homicidium sit factum, aut quis deprehenditur cum alterius uxore, vel mulier violatur, vel aliquis ab ecclesia extrahitur violenter, vel à cœmeterio, qui ibi potuit immunitate gaudere.

Signum id scilicet *Budkaffle*, quod facit Præses in qualibet trium partium Contracta debet procedere & non retrocede-

trocedere ;· Vidua autem non obligatur ad transferendum tale signum, nisi habeat filium qui XV compleverat annum: Quod si signum illud allatum fuerit ab oriente in villam, exeat ab occidente, & si à meridie, ad septentrionem vadat.

Omnes vero obligati sunt ad transferendum illud signum, tam tributarii quam coloni, & semicoloni, sive sint liberi à tributo, sive non, & sive coloni sint eorum qui liberi censentur, sive eorum qui libertate fruuntur: Quod si qui contendant, & alius dicit signum illud allatum, alius negat, præsumitur pro illo qui dicit signum allatum cum duobus testibus, & idem fit de illo juramento sicut de aliis. Qui denique procurat quod signum tale recta via non vadat, aut supprimatur pro Legifero vel Præside, solvat III oras; Sed qui hoc facit impediendo ne Placitum fiat, cum venerit nuncius Regis, solvat similiter III oras.

CAP. XXVII. *De objectione quam facit Exactor contra aliquem.*

QVando Exactor objicit alicui quod vulnus inflixit, vel sanguinem fudit, aut aliàs verberavit, aut qualecunque crimen objiciat, & Reus dicit se

occulte contentasse illum cui damnum intulit, at ipse negat, si Exactor habet II testes idoneos qui hoc volunt jurare, quod id visum & declaratum in eodem die, habeat Exactor idem jus convincendi Reum sicut Principalis; At ille Principalis jus perdat quod habuit, & qui deliquit, solvat pœnam tam Regi quam Contractæ: Quod si Exactor non potest probare, ut est dictum, Principalis in nullo condemnetur.

CAP. XXVIII. *De desistente ab agendo.*

QVando Actor venit ad Placitum, & alteri aliquid objicit, ac postea desistit à persecutione caussæ, prosequatur tunc Exactor, & ibi Actor tacendo suum jus perdit.

CAP. XXIX. *De Assessoribus judicii seu Nempdariis Regiis.*

CVm Rex vult videre Nempdarios suos, debet tunc Præses nominare XII ex Contracta pro medietate nobiles liberos, & pro reliqua medietate tributarios, in quos consentiunt litigatores & homines de Contracta; Præses autem debet veridicos nominare, & non mendaces, aut lites habentes, vel voluntarie favorizantes, & Præses pro se debet

debet esse unus de Nempdariis, & nemo alius in ejus loco, nisi impedimentum habeat, ut prius est dictum. Quando nominatur aliquis in Nempdarium in Placito præsens, & non vult intrare, solvat III marcas tributarius, & liber VI marcas.

CAP. XXX. *De exceptionibus contra Nempdarios faciundis.*

QVando Actor aut Reus suspectum habet aliquem de Nempdariis, debet suspectus surgere, & alius ejus loco deputari donec caussa terminetur; Quem deinde illi XII condemnaverint vel absolverint, pro tali inviolabiliter habeatur, & contra illam Nempdam nemo potest appellare, nisi appellare velit priusquam juraverit, & non admittitur per juramenta, neque aliam Nempdam contra hanc inducere potest.

CAP. XXXI. *Qualiter & quando est à Nempda appellandum.*

QVando quis vult à Nempda appellare priusquam juraverit, ponat tunc in vadium Actor VI marcas, & quilibet de Nempda marcam unam, de quibus VI accipiat Rex, & VI apponentes: Quod si appellans succubuerit, solvat VI

marcas, III Regi, & III Nempdariis; Omnes vero testes coram Rege, vel Legifero, aut Præside seu Nempdariis producti, debent jurare super omnibus in quibus testificantur, & rogare Deum sic sibi esse propitium, sicut ipsi velint verum testimonium perhibere in illa caussa: Quod si tales testes reprobantur in judicio Regis, solvant tunc III marcas dividendas in III partes, & nunquam postea erunt capaces facultate placitandi, jurandi aut testificandi; sed vitentur tanquam infames, & subeant pœnitentiam, excludanturque ut perjuri ab Ecclesia, & solvant Episcopo III marcas.

CAP. XXXII. *Quando Nempdarii non sunt concordes, quod standum sit sententiæ majoris partis.*

QVando Nempdarii non concordant, quem VII ex illis absolvunt, sit absolutus, & quem condemnant, sit condemnatus; Quod si illi XII neque volunt absolvere, neque condemnare antequam Placitum dissolvatur, solvat tunc quilibet de Nempda III marcas, in tres partes dividendas, Regi, Contractæ, & Actori.

CAP.

CAP. XXXIII. *De expensis pro Nempdariis faciundis.*

QVando Nempda talis est habenda, debet tunc Præfectus regius illis providere de expensis: illi quidem qui judicium Regis habet cum VIII equis, Cancellario cum III equis, Præfecto cum V equis: Præses autem provideat de expensis Legifero cum VIII equis, & cuilibet Armigero de Nempda cum II equis, cuilibet tributario de uno equo; At pro eo quod Præses debet hujusmodi expensas facere, levabit omnes mulctas, quilibet in sua Contracta.

CAP. XXXIV. *Quando appellandum est à Sententia Legislatoris vel Præsidis.*

CVm Legifer aut Exactor Sententiam protulerit, & condemnatus vult appellare, debet tunc appellare in eodem Placito ubi sententia fuit lata, & postea sublata est illi potestas ab illis appellandi.

CAP. XXXV. *Qualiter appellatur à Præside?*

QVando quis appellat à Præside, ponat in vadium XII oras, & Præses III marcas ad Legiferum; Si succumbit

appellans, capiat Præses mediam marcam, mediam Actor, Legifer & Contracta mediam: Quod si Præses succubuerit, tollat unam marcam appellans, aliam Legifer, tertiam Contracta.

CAP. XXXVI. *De appellatione Præsidis vel alterius à Legifero.*

QVando Præses vel alius appellare vult à Sententia Legislatoris, ponat Præses, vel alius, in vadium III marcas, Legifer autem VI marcas; Quod si succumbit Præses aut alius appellans, tollat Legifer marcam unam, aliam Rex, tertiam Contracta; Quod si Legifer succubuerit, tollat tunc appellans II marcas, II Rex, & II Contracta.

CAP. XXXVII. *De pœna violantis sententiam Præsidis.*

QVi violat Sententiam Præsidis, solvat III marcas, pro Sententia Legiferi VI marcas. Istæ autem causæ debent terminari per Nempdam de Contracta, videlicet quando agitur de juramento regio violato; vulgo *Edzöre*, & causæ capitales, quando quis venit vita plectendus, vel agitur simul ad perditionem vitæ & bonorum, aut de homicidio clandestino, vel ejus pœna,

seu

ſeu rapina, & ſi ſint majores vel minores cauſſæ: Omnes etiam cauſſæ ſuper violationibus Sententiarum tam Legiferi quam Præſidis, niſi ſubjaceant Nempdæ regali.

CAP. XXXVIII. *De examine & veritatis inquiſitione per Regem reiteranda.*

REx poteſt de veritate inquirere, & ipſe poteſt retractare male examinata, & quæcunque gravamina cognoſcere: At Legifer debet cauſſas per Leges decidere, nullusque innocens damnetur ad pœnam, & nemo bis pro eodem facto puniatur.

CAP. XXXIX. *De judicio Regio quod* Råffſt *vulgo appellatur.*

QVando Rex vult generalem inquiſitionem de adminiſtrata juſtitia facere per totum regnum, vel qui ejus autoritate fungitur, debet tunc hoc Rex protinus intimare in quolibet territorio, per VI ſeptimanas priuſquam id facere velit; Omnes tunc veniant ad proponendum querelas contra illos, qui ipſos injuſte læſerunt; Poſtquam autem ſunt lectæ litteræ Regis in primo Placito, vel apud Eccleſiam ubi non eſt Placitum, debet quilibet

suum adversarium citare intra xiv dies, Rex vel illius vicem gerens nihilominus ad judicandum procedet, licet non ille contra quem proponitur querela fuerit præsens : Hoc tenetur autem Rex intimare omnibus per suas litteras, quando vult talem reformationem seu tale Placitum facere, ut dictum est, & tunc non eo minus, quod quis venire recusat, debet Rex vel ejus vicem gerens justitiam ministrare in omnibus caussis, ut jam est dictum, ac si talis compareret, nisi legitimum subsit impedimentum.

HActenus regimen politicum & civile Sueciæ è legibus ipsis fideliter expressimus, nunc quæ superioribus annis consulto mutata fuerint, necessario explicanda. Ac quidem primo quod dicitur capite tertio, Regem assumi per electionem & non jure successionis, id anno 1544 Arosiæ unanimi & libero Ordinum regni & primariæ nobilitatis Sueciæ decreto mutatum fuit: cujus decreti exemplar hic ex Exegesi historica Stocholmiæ anno CIↃIↃCX edita adjungere operæ pretium visum.

Vnio hæreditaria Arosiensis.

NOs subsequentes, potentissimi Principis Domini GVSTAVI Suecorum, Gotho-

Gothorum & VVandalorum Regis, omnium noſtrûm dilectiſſimi & clementiſſimi Domini, regni & regiminis conſiliarii, Equites & Nobiles, Laurentius Siggonis de Sundby, regni Sueciæ Marſchalcus, Steno Erici de Loholm, Ericus Flemmingius de Suidie, Ivarus Flemmingius de Sundholm, Ioannes Turonis de Lindholm, Canutus Andreæ de Ockne, Turo Trolle de Berquara, Guſtavus Olai de Torpa, Magnus Ioannis de Bro, Birgerus Nicolai de Vines, omnes equeſtris ordinis: Ionas Olai de Hakeſta, Suanto Sture de Ekeſio, Abrahamus Erici de Ekeberga, PetrusBrahe de Rydboholm, Axelius Andreæ de Lenna, Nicolaus Krumme de Orboholm, Georgius Normani, Bero Claudii de Leppos, Laurentius Turonis de Penningeby, Gabriel Chriſtiani de Moreby; armigeri & Senatores regni; Axelius Erici de Heredſeter, & reliqui qui nominatim recenſentur numero CXXVI Illuſtris regni Sueciæ Gothiæque nobilitas, nomine noſtro & noſtrorum ſucceſſorum, hæredumque, vigore harum litterarum fatemur, & teſtamur, nos omnes unanimiter & peculiariter, (in noſtro arbitrio relicti, non coacti, aut compulſi) cum generali congregatione, & adu-

nata Senatorum Regni Sueciæ Corona, Equitum, Nobilium, Episcoporum, Prçlatorum, Indigenarum, Ordinum, & promiscuorum subditorum frequentia, adhibita in consilium ratione, diligenter perpendisse, quod nobis, qui universæ patriæ nostræ & Coronæ Sueticæ velut membra & fulcimenta sumus prçcipua, non solum præsentia commoda, sed etiam futura, (adjuti gratia & auxilio divino) summo ingenio, sapientia, & prudenti consilio, ad opus gloriosum perducere, atque illa negotia, quæ Coronæ & omnibus regni indigenis sunt emolumento, incremento, utilitati, paci, & tranquillitati, considerare & studiose perpendere incumbat; Insuper quibus adminiculis regni & omnium nostrûm detrimenta ac suppressiones præveniri, atque protelari, propensa voluntas, amicitia, amorque implantari, mutua concordia, certa fiducia, & jugis conspiratio, undique provenire valeant; Et alias, omnium seditionum, malarum suspicionum, similiumque passionum radix, ex qua periculosæ simultates pullulare solent, funditus evelli queat, illa serio procurare; sicut etiam nunc, pro ingenii nostri facultate, studiosissime factitatum. Enimvero ex vetustis recentibusque in

memoria hominum adhuc vigentibus historiis exemplisque liquido perspicuum evadit, omnibus retro sæculis potissimum per capitis, id est, regiminis, & membrorum, videlicet subditorum, dissensionem, plurimas in Rebuspub. illasque periculosissimas metamorphoses derepente contigisse; Sicut etiam sæpenumero ex talibus scintillis perniciosa erupisse incendia, unde rapinæ, cædes, tumultus, sanguinis copiosa profusio, aliaque detrimenta innumera, progressu temporis exciterant. Quocirca ubi regionum his contraria remedia, per Dei gratiam & naturam incolarum, providentiam, consilium, & eutaxian investigantur, ut inter Dominos & subditos firmus amicitiæ nodus stringatur, fides, sincera confidentia, & obedientia, animis inseratur, & multa vigeat providentia, atque circumspectio, hactenus, & ab ipsis propemodum surgentis mundi incunabulis, testantur monumenta historiarum, ejusmodi regnorum incrementa singularia, celsitudinem, & constantiam, & pacem, tranquillitatem, atque fælicitatem inusitatam. Quamvis vero hujusmodi regionibus, nonnunquam grandes tumultus, hostium impressiones, & alia

alia infortunia acciderint: Nihilominus tamen plerumque ſub indigenæ alicujus regimine, optime ſunt gubernatæ, protectæ, & propriis privilegiis conſervatæ. Verum quandoquidem majorum exemplis, & facinoribus, undequaque ſatis perſpectum, atque cognitum, ex quo fonte, tot calamitoſiſſima, juxta ac periculoſiſſima diſſidia, regnorum ruinæ & interitus profluxerint, nimirum ex diſſenſione, & litigio, in Regum inauguratione oborto, in Rege deſignando, certantibus ſuffragio Regni ordinibus: E contrá unde, & quibus adminiculis, pax interna, concordia, & fœlicitas rerum omnium introducta, & conſtabilita ſemper fuerint: Nam ſi rem ſuo momento examinaverimus, inveniemus profecto, enumerata ubertim indé pullulare commoda, quando in ejuſmodi Regum deſignationibus, æquas ſanctiones, atque patriæ leges, nec non genuinam ſanguinis lineam comitamur, unde talibus in regno diſſidiis obſtacula petuntur, & optimus animorum conſenſus conſpiratioque firmius & profundius implantantur: Ideo ingenue fatemur, nos teneri, obligatoſque eſſe, veluti ſynceros & primarios hujus regni indigenas, dum vitæ nobis munere licueſit

rit frui, una cum reliquis incolis regni, pro tempore, Suecanæ reipublicæ & liberorum nostrorum, hæredum, & posterorum sempiternum subsidium, fælicitatem, pacem, atque unionem arctissimam, ad effectum gloriosum perducere imo omne periculũ, & unde aliqua dissensio, aut perditio, futuris temporibus sensim suboriri posset, de medio prorsus tollere, & removere, ne ad illa offendat, velut obstacula, posteritas. Itaque unanimi Senatorum consilio, Equitum, Nobilium, Episcoporum, Prælatorum, Civitatum, Incolarumque omnium, & subditorum consensu, voluntateque, principio apud animum nostrum, sicut fideles & recte consulentes subditi, secundum præceptum divinum, Regni hujus pervetustas laudabilesque consuetudines statutáque sedulo ponderavimus, & justa trutina examinavimus, quod S. R. Gustavus noster, à præpotente Deo destinatus Dominus, & à nobis universisque Regni Sueciæ inhabitatoribus unanimiter electus, & coronatus, & ad hoc regni fastigium, dignitatem, & laboriosum regimen, non velut externus quispiam, aut per vim & arma, evectus sit; sed secundum regalis lineæ propaginem, & sanguinis scaturiginem illustrem, ascenderit; ac velut

velut is, qui ad ejusmodi honorem & regium solium proximus hæres extiterit; nec minus ob deperditi prorsus regni hujus & incolarum vindicationem, liberationem, consolationem & prosperitatem, gravissimo regni & regiminis oneri humeros prompte submiserit; Et quidem ea tempestate, cum patria charissima (nullo jure, causa, titulo, aut legitima expostulatione præmissis) in maximi & perniciosissimi hostis, Christierni secundi Regis Daniæ, violentas manus, tyrannidem, & extremam necessitatem incidisset, atque hinc rapinis, cædibus, incendiis, sanguinis profusionibus, & aliis permultis tribulationibus iniquissime pergravata afflictaque diu fuisset; Regni quoque indigenæ, sine libertatis assertore, vindice & protectore, prorsus ad extremam perniciem suppressionemque omnes derelicti essent: Deinde non secus ac Princeps vere Christianus, fidelis Patriæ defensor, pro nobis & liberis nostris, inclyto Sueciæ Regno, præsentibus & subsequuturis Regni inquilinis, & in nostram consolationem, atque rerum augmentum, & quidem pro ingenito amore erga tellurem Suecanam, suosque sympatriotas, & subditos, opibus sanguinique nequaquam

peper-

pepercerit, ut nos & nostros posteros pristinæ libertati restitueret, multis tribulationibus & ærumnis maximis benigne ereptos: Proinde ut præpotens Deus pro tam ineffabili sua gratia laudem atque gloriam consequatur, & clementissimus Dominus noster atque Rex Gustavus, nec non S. M. illustris filiorum posteritas nata, & nascitura, animi quampiam gratitudinem, & officiorum promptitudinem in nobis subditis & velut membris Regni primariis deprehendat, Regnum quoque universum, & nos illius incolæ, in pace & tranquillitate (divino opitulante auxilio) confirmemur, & conservemur; Præterea ne periculosæ dissensiones in hoc Regno (unde armorum tumultus & alia Regni detrimenta gliscere consueverunt) denuo emergant; Sed potius Regni Moderatores, & subditorum frequentissimus cœtus, eo firmius stabili & inexpugnabili concordia coligentur & velut incorporentur; Idcirco nos unanimiter, & specialiter, cum singulis & universis Nunciis terrestribus, in hisce & aliis Regni negotiis plenipotentibus, potissimum vero & ante omnia in hoc magni momenti & summo pene articulo, ad communitatis & nostrum omnium
instan-

inſtantiſſimam petitionem propoſito, ut videlicet tempeſtive, omnium conſenſu illud ſtudioſe perpendatur & tractetur, cujus beneficio hæc Regna, ſi fortaſſis quæpiam deceſſio aut animorum perniciosa fieret perturbatio, (quam Deus Opt. Max. quam diutiſſime clementer avertat) de legitimo Rege atque Domino ſecura & certificata exiſterent: Inſuper ne in tali caſu forte fortuna in ſuffragio electionis ferendo; aut aliàs quæpiam diſſenſio, vel tumultus, non ſine ſummo Regni diſcrimine, ſuſcitentur, & incendantur; Nos, inquam, una cum illis, illique nobiſcum in nomine ſanctiſſimæ & individuæ Trinitatis, Communitatis totius nomine votoque ſecundum incolarum omnium tranſmiſſam & nobis exhibitam plenipotentiam, deſiderium, & petitionem flagrantiſſimam, tempeſtivo conſilio annuimus, unanimi conſenſu concluſimus, & conſenſimus, elegimus, promiſimus, & juravimus, Quod cum Sereniſſima pro tempore apud nos rerum potiens Regia Majeſtas clementiſſimus Dominus noſter, Rex Guſtavus, velut naturalis ſecundum lineam & hæreditarius Sueticæ Coronæ Moderator, & alias in regno prævisus, electus, & inauguratus, confirmatuſque Rex exiſtat;

existat; Et apud Suecanam Rempublicam omnesque Regni Indigenas, summa & innumera propemodum fidelitatis officia (qualia hisce Regnis vix antea vel ab ipsorum primis exordiis, ab ullo eorum Rege & Domino collata) benigne deposuerit; Nimirum ad pacem & rerum fælicitatem nos collapsos erexerit, atque ab extrema necessitate vindicaverit, & nunc R. M. prole hæreditaria (quæ nobis & universo Regno futura consolationi, & gaudio) decorata sit. Nos eandem R. M. teneram progeniem hæreditariam, natam, & inposterum nascituram, velut etiam nos secundum naturam & leges Christianas decet, ac ratione familiaris lineæ, convenit oportetque, pro nostris legitimis Moderatoribus, & proximis Sueticæ Coronæ hæredibus, prorsus, velut posthac efficaciter exprimetur, electuros: velut hisce etiam promittimus, eligimus & acceptamus; Atque in transactione Orebrogiana, à Senatorio ordine obsignata, juramentoque confirmata, in omnibus suis articulis, uti par est, quàm diligentissime & solidissime de hac re asseritur; ita hisce denuo confirmetur, & stabiliatur, cujus vigore, atque hujus præsentis obligationis & literarum

K robore,

robore, ejusmodi unionem, promissionem & obligationem, secundum jusjurandum à nobis omnibus depositum, stabilimus, & renovamus.

Nec minus unanimiter & specialiter hisce pro nobis & nostris successoribus, coram Deo, ejusque sacratissimo verbo pollicemur, (quod si quidem hæc electio, & inauguratio, secundum divinam ordinationem, & providentiam, pervetusta inprimis & laudabilia jura regni Sueciæ, Senatorii ordinis, Nobilium, Civium, & promiscuæ Communitatis consilium, assensum, decisionem, legitime, digne, utiliter, & nobis omnibus Regnoque universo in sempiternam fælicitatem & auxilium facta sit circa potentissimum Principem & Dominum Gustavum, Suecorum, Gothorum, & VVandalorum Regem electum, coronatum, & à Deo nobis præordinatum; atque circa S.M. hæredes, natos, & nasciturosnon secus ac superior illa designatio, juramentum, & promissum suadent, quibus S.M. & Diademati Suetico obstricti sumus,) nos fideles & obedientes R. M. futuros, eamque promptitudinem, securitatem & magnanimitatem, quæ fidos subditos, Dei, omnium mundanarum & Regni hujus priscarum laudabi-

dabiliumque consuetudinum ergo condecet, atque convenit, firmiter, inviolabiliter, & irrefragabiliter, nunc, & perpetuis temporibus, sine intermissione præstituros, atque omnia diligentissime facturos, ad quæ, ut fideles erga Regem & Dominum nostrum subditi sumus obligati; vitæ opibus, conjugibus, liberis, & omnibus quæ possidemus minime parcendo, pro suæ majestatis & patriæ utilitate, in necessitate constituta, ita ut cum regia majestas hæc exegerit promissa, fideliter simus exequuturi: cumque regia majestate vitæ ac mortis stadium æquale ingressuri. Deinde, (cum æque Magnatum, ac omnium hominum vita, mortis sit periculo exposita) ubi Serenissimus Rex Gustavus, Dominus noster clementissimus, ex hac vitæ statione ad æternam accitus fuerit beatitudinem, pollicemur, nos obligamus, juramento confirmamus, & hisce eligimus quam firmissime, & perfectissime, & irrevocabiliter, unanimiter, & specialiter, quemadmodum sæpenumero commemoratum, suæ majestatis majorem natu filium, Illustrissimum Principem Dominum Ericum, pro nostro proximo, à Deo deputato & nunc inaugurato Rege, qui immediato post Serenissimi Pa-

rentis sui ex hac mortalitate ad Superos felicem migrationem, ad regimen & regale fastigium ingressurus, ac Rex noster indubitate futurus; veluti nos pro nobis & nostris successoribus consentimus, confirmamus; & illum pro nostro Domino & Rege nunc acceptamus; ideoque illi fidelitatem exhibituri, & salubria præbituri consilia; Nec minus etiam, ut præfatum est, moderno Regi Domino Gustavo superstiti, tum temporis, perinde ac modo, fidelitatem, firmiter, constanter, & inviolabiliter exhibituri, & conservaturi, vitamque ipsam cum sua majestate in discrimen (necessitate urgente) posituri: Quid multis? in omnibus consolationi & subsidio affuturi, idque facturi, & intermissuri, ut fidis & recte consulentibus subditis, pro tenore jurisjurandi, convenienter incumbit, quod è commodo suæ majestatis esse judicaverimus.

Sin vero talis forte obtigerit casus, quod Illustrissimus noster proximus Rex futurus Princeps Ericus, Deo ita disponente, Regiæ familiæ & Ducalis hæredes masculos nancisceretur, qui morti illius superessent, primogenitus illius Regni gubernaculo admovendus; & ita per sequelam, de linea ad lineam, ut de-

cedunt, & accedunt, unus post alterum, ad regiminis apicem penetraturus, regnumque gubernaturus. Hoc pacto S. M. inclyti filii, nati, & nasciturі, à nobis, & nostris successoribus, pro legitimis Regibus, hæreditariisque Dominis, ad sceptrum Suecanum inaugurati, designati, & jurejurando confirmati. Quod si vero Princeps Ericus, qui noster proxime futurus & jam designatus Rex est, ex voluntate divina, sine Regalibus & Ducalibus masculis hæredibus naturæ debitum compleret, proxime genitus benignissimi Domini nostri Regis filius, Illustrissimus Princeps Dominus Iohannes, qui secundum justam genealogiæ seriem secundò genitus est, omnino eadem ratione & modo, qui in Duce Erico inaugurando absolute expressus est, Regales fasces, veluti designatus juramentoque confirmatus Rex, capesset; Quem volumus, & tenemur prædicto modo, & ratione, pro nostro Rege & Domino prorsus irrefragabiliter & irrevocabiliter assumere, designare, illi promittere & jurare fidelitatem, & securitatem, quæ sanctè in perpetuum, sine omnibus effugiis dolosis aut contradictionibus, servaturi: Pari modo fidi, propensi, morigeri, subsidio, consolationi, &

 auxi-

auxilio esse, & perseveraturi, prompte vitam & salutem nostram cuivis cum illo discrimini exposituri; Imo cum illo (velut fideles & recte consulentes decet esse subditos erga legitimum Dominum, & Regem,) nullam detrectaturi fortunam: Eadem ratione, si Ducis Iohannis Regales & Ducales hæredes aliqui fatis superessent extremis, major natu filiorum, clavo Regni potietur; & deinde, qua præfatum ratione, & modo, de linea ad lineam, uno succedente alteri, quemadmodum in articulis electionis proxime futuri Regis Dn. Erici verbotenus est expressum, servandum, & perficiendum est, regiumque Diadema apud illum, aut illius natum, vel nasciturum filium, à nobis, & nostris posteris, pro hæreditario Sueciæ Rege designatum, electum, & jurejurando confirmatum, permansurum.

Etsi autem contingeret Dominum Iohannem, hac designatione & electione secundo electum & designatum Regem, sine masculis hæredibus mortem oppetere, tum deinceps Regalis dignitas & sceptrum ad Serenisl. R. Gustavi clementissimi Domini nostri juniorem filium Illustrissimum Principem Dn. Magnum jure devolvetur, ac iisdem conditionibus, & rationibus, sicut de

verbo ad verbum de duobus præmemoratis S.M. filiis, Dn. Erico & Dn.Iohanne fratribus expressum & enucleatum est, Sueonum Imperium,velut designatus, juramento confirmatus, & stabilitus Sueciæ Rex, acceptabit,illumque pari modo proxime secūdum alios, pro Rege & Domino nostro firmiter & irrevocabiliter suscipiemus, designabimus,spondebimus, & jurabimus promptitudinem, fidelitatem, & subsidium virile jugiter, firmiter, constanter, & irrevocabiliter,sine omni tergiversatione, atque subterfugio, illi fideles, addicti, recte consulentes, auxilio, & consolationi semper futuri, vitam, & salutem nostram cuivis periculo illius causa exponere nihil dubitantes, velut fidelibus & recte consulentibus subditis erga suum legitimum Dominum Regemque sese gerere convenit: Vbi etiam ejusmodi casus Duci Magno humanitùs acciderit, ut universæ carnis viam ingrediatur, major natu filiorum ejus, in regimine & dignitatis Throno succedet, eoque modo, quo de vita decedunt, de linea ad lineam propagationis (quemadmodum in Erici & Iohannis designationis articulis, de verbo ad verbum commemoratum est) observandum: Atque ita eum, qui tum temporis pro-

ximus secundùm lineam dignoscitur, acceptabimus, & confitebimur pro nostro & Regni designato ac electo Rege, illique jusjurandum, fidelitatem, opemque præstabimus; & cum illo vitam salutemque nulli subducemus discrimini; Et ut multa paucis complectar, ea moliemur, quæ fidis & bene consulentibus subditis jure conveniunt.

Quod si deniq; secundùm Ducis Magni de vita migrationem nulli Regales & Ducales forent filii hæredes, is designatus & juramento confirmatus Rex Sueonum censebitur, qui deinceps per Dei provisionem, ex Regio sanguine, & filiis hæredibus, major natu in ejusmodi Regia progenie superstes fuerit, & illo pacto, de linea ad lineam, ut decedunt, unus secundùm alterum in Regia prosapia, non secus ac de tribus præfatis R. M. Domini nostri clementissimi hæredibus filiis masculis, illustrissimisPrincipibus,& fratribus,Domino Erico, Domino Iohanne, & Domino Magno dictum, ac in eorum expressum est designationis articulis; Atq; illo modo sine subterfugio, aut dolo, illustrissima hac familia superstite, jugiter procedendum; Quocirca nos obligamus, promittimus, & juramus, quod designationi huic stirpis Gustavianæ,

velut illa de verbo ad verbum hic expressa & confirmata est, quamdiu S.M. Domini nostri benignissimi Regalis mascula progenies & filii hæredes in vivis exstiterint, constanter, firmiter, & irrevocabiliter adhærere velimus; ac quoad præfata Regis Gustavi familia perseveraverit, illam pro legitimis & naturalibus Regni nostri Principibus atque Dominis, de linea aut progenie, ad lineam seu progeniem, velut in hac Regia designatione commemoratum est, observaturi simus; Præterea vitam, bona, famam, salutem, uxores, & liberos, omnemque possessionem nostram, unà cum illa objicere, vivere, & mori, ac quemvis fortunæ ictum simul præstolari velimus esse parati: Nec minus adversus externos & internos Regni Regisque hostes, qui pro tempore sunt, aut in posterum futuri, (neminem prorsus, aut ullam Nationem, Regionem, eminentioris aut humilioris conditionis Magnatem, excipientes) conabimur insurgere, cuique nos alacriter objicere, ipsisque factis declarare & perficere illud omne, quod nos erga legitimos indigenasque Reges & Dominos nostros ob patriæ nostræ libertatem, sicut fideles nationis Sueticæ viros & recte consulentes subditos

oportet, atque expedit, divino præcepto & juramenti obligationisque nomine obstricti sumus; Neque posthac quemquam alium, externum, aut internum, (quacunque tandem ratione id unquam fieri poterit, nihil excipientes) pro Domino aut Rege nostro sumus agnituri; sed potius eum persequuturi, viriliterque suppressuri. Nam quousque Serenissimus RexGustavus & ejus prosapia viget, illam pro nostris & universi Regni naturalibus & electis Regibus agnoscimus, & deligimus; in contrarium neque inimicitia, amicitia, favores, munera, consanguinitas, odia, simultas, aut cujuscunque generis causæ, vel hominum fraudes, insusurrationes, vel minæ nos unquam permovebunt.

Sed si forte acciderit aliquem indigenarum, aut aliquam Provinciarum, unam vel plures, nunc vel futuris temporibus (quod tamen Deo auxiliante non fiet) secessionem à nobis facere, aut aliàs tumultum vel rebellionem suscitare velle, tum nos obstringimus, arctissime colligamus, sancte promittimus, & adstipulamur, quod vigore hujus juramenti, & obligationis ejusmodi tumultum pro voto R.M. atque postulatione syncere supprimere, & vindi-

ctam

ctam à fontibus repetere simus adjuturi; Nec iis palam aut clam, consilio vel auxilio, hospitio, aut alimentis, armis aliisve rebus necessariis succursuri; Sed potius eosdem, etiam vita nostra in periculum adducta, persequuturi, ac ad internecionem deleturi, tanta quidem potentia, & multitudine, quantam S. M. exigere voluerit, sine subterfugiis auxiliando: Non absimili promptitudine nos adversus alias ab externis imminentes impressiones, & arma, necessitate ita urgente, opponemus, pro S. M. & liberorum incolumitate vitam fideliter & viriliter cuiq; telo exponentes: Quod si contingeret etiam (quod Deus clementer diu avertat) R. M. Dominum nostrum clementissimum Regem Gustavum lucis hujus usura privari, antequam proxime successurus Rex ad annos legitimos pervenerit, protinus post obitum R. M. quatuor aut pluribus ex Equestri ordine, & ad hoc munus aliàs præordinatis, qui una cum serenissima Domina Margareta, Suecorum, Gothorum, & Vandalorum Regina, Regnum quam optime in tranquillitate interea temporis moderentur, regimen committemus; Quibus atque Serenissimæ Dominæ nostræ Reginæ obedientes, subjecti, consolationi, auxi-

auxilio, ſubſidioq; futuri ſumus, quouſque proxime gubernaturus Rex, Dominus Ericus, ipſemet regimini dextram admovere poterit, perinde atque ille in gubernatione foret conſtitutus, noſque omni pacto fideles & recte conſulentes ſubditos deprehendet.

Sin etiam R. M. Dominus noſter benigniſſimus Rex Guſtavus, aliis S.M. filiis, natis & naſcituris, qui ad Regale culmen tranſcendere non poſſunt, ſecundum conditi teſtamenti & Ducalis ſuſtentationis tenorem ac vigorem (quemadmodum literæ & ſigilla ultimæ voluntatis, ſuper hoc conficienda & confirmanda, expreſſerint) quaſdam Ditiones in hoc Regno, unde pro dignitate familiæ vivent, cum conſenſu Ordinum Regni aſſignaverit, præfatis Principibus, Moderatoribus, & Dominis noſtris, ſine omni tergiverſatione, velut naturalibus aſſignatæ Provinciæ Ducibus & electis Dominis, fideles, addicti, & æqui conſultores inveniemur; Atque cum illis aliud nihil actitabimus, quam quod fideles & probos perdecet ſubditos: Similiter Sueticæ coronæ, ejuſque Regi debitam obedientiam & obſequium præſtabimus, perinde ac fidelibus incolis atque ſubditis convenit, & ut in teſtamento regio comprehenſum

fuerit.

fuerit. In summa, adversus hæc præmemorata, & præsentem inaugurationem, sempiternamque unionem, nihil unquam moliemur; Sicut neque ab internis, aut externis, ut quidquam in illius præjudicium fiat, permittemus; Verum unanimiter præsentibus & futuris temporibus, ejusmodi inaugurationibus promissa, omnium nostrum beneplacito, velut expansis accepta ulnis, servabimus, illa magnanimiter protegentes; insuper R. M. & universi Regni salutem, pacem, atque tranquillitatem promovebimus. Si autem casus ita ferret, fortunæque inclementia, (quod Deus clementer prohibeat) R. M. illiusque masculos hæredes sine Regalibus & Ducalibus masculis hæredibus fatis concedere, filiabus, una aut pluribus de hac familia superstitibus, tum temporis electio ad universos Regni Senatores reliquosque fidos Sueciæ incolas devolvetur, in quibus conquiescet, neque ad quemquam externorum & peregrinorum derivabitur, jure reluctante patrio.

Similiter etiam ex universo Regno (velut ejusmodi Magnatum derelictis filiabus facere par est, & secundum regalis codicilli tenorem R. M. & hæredum regalium soboli fœmineæ præstare

tenemur) de honesta & digna dote providebimus, matrimonioque illustri elocabimus, atque alios testamenti regalis articulos irrevocabiliter fideliterq; adimplebimus, & irrefragabiliter exequemur: Deinde quidquid hac inaugurationis obligatione, aut nupera, ut etiam in Transactione Orebrogiana, & in omnibus aliis decisis scriptoque comprehensis Transactionibus R. M. ejusq; hæredibus, per nos, & alios Regni Senatores, Equites, & plebeios, viventes aut mortuos, promissum & subscriptum est, ac quicquid in Regio testamento de verbo ad verbum articulatim & perspicue comprehensum est, illis omnibus quam fidelissime sine dolo malo, mora, novis inventionibus, quacunque humana astutia satisfacere, & ea inviolabiter irrevocabiliterque exequi conabimur; Simili modo unanimiter, & peculiariter, vigore nostri juramenti, ratione famæ, conscientiæ, vitæ, fortunarumque, in verax & sempiternum testimonium illa stabilimus, & confirmamus; A quibus proinde neque gratia, munera, simultates, consanguinitates, amicitiæ, aut inimicitiæ, vel aliæ hominum passiones, instantiæ, vel adinventiones, nos unquam remorabuntur, aut dimovebunt, ita nos Deus adju-

adjuvet, & ſuum ſanctum Euangelium. in cujus rei uberiorem certitudinem, majorem ſecuritatem, & confirmationem, quod hæc Tranſactio, perpetuus conſenſus, & unanimis deciſio, ac quidquid præterea literis his commiſſum, ſecundum noſtrum omnium. nempe univerſi Senatus, Equitum, Epiſcoporum, Prælatorum, Ordinum, Civitatum, Communitatis in toto Regno, unanimes, & diligentes obſecrationes, petitiones, conſenſus, in libera noſtra relicti conditione, non coacti, neque compulſi, pro ſalute totius Regni Sueciæ, & inhabitatorum proſperitate, tranquillitate, commodo, & emolumento peractum eſt, inviolabiliter ſit ſervandum; idque ipſum eſſe promiſſum, juramento confirmatum & ſtabilitum, conſtet; Nos R. M. & Regni Conſultores, Nobiles, & plebeii, unanimiter, & peculiariter, nomine omniū confratrum noſtrorum, & Ordinum Regni, cunctarum Civitatum, & Communitatis, præſentium, & abſentium, quiſque pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus hæredibuſq;, in perpetuum teſtimonium, quod ſcilicet præmemorata univerſa firmiter & inviolabiliter obſervaturi ſimus, noſtra propria & agnata ſigilla, ſcienter hic infra appendere curamus.

Datum

Datum & exaratum Arosiæ, in octava Epiphaniæ Domini, quæ incidit in XIII Ianuarii, anno CIƆ IƆ XLIV.

Secundò observandum, quum regnum jam à tempore Gustavi R. Romana sacra abdicaverit, etiam omnia quæ caliginem Romanam arguunt in usu esse desiisse: itaque in solemni Regis inauguratione, reliquiarum tactionem jam dudũ omitti, de qua leges loquuntur libro secundo cap. IV; atque adeo solemni illi juramento, *sic mihi Deus sit propitius in corpore & anima, ac Virgo Maria & S. Ericus, omnesque Sancti, ac reliquiæ Sanctorum, quas manibus tango*; successisse hoc; Hoc juramentum sancte promitto atque spondeo omnibus meis subditis, junioribus & senioribus, natis & nascituris, non charis sicut charis, præsentibus ut absentibus, fideliter me servaturum, illud nullo pacto prævaricando, sed potius consummando, omni prorsus regio amotis affectu; *ita Deus corpori & animæ meæ sit propitius, ut ego hæc fideliter servavero*: ut patet ex exegesi in juramento à Sigismundo Rege præstito: atq; ad eundem modum in omnibus juramentorum formulis, quæ ab inferioribus magistratibus & aliis regni ministris præstantur: ideoque neque legiferos,

ros, uti dicitur lib. VIII legum, cap. I, ſuper reliquias jurare. Quare & hoc, quod capitulo de ingenio, moribus & conſuetudine Suecorum ſub finem ex iiſdem legibus additum; *alia medietas pro anima ejus expenditur*; ſane hodie intelligendum, nimirum medietatem illam non in miſſas pro defunctis, ſed in alios pios uſus erogari. Hoc quoque, quod lib. II, cap. XXI, dicitur de equitibus Archiepiſcoporum, hodie in uſu eſſe deſiiſſe accepimus. Deniq; quæcunque ullo modo Romanam caliginem ſapiunt, jam mutata eſſe monemus, poſtquam reformata religio ſecundum Auguſtanæ confeſſionis tenorem in Regno fuit ſtabilita. Quæ uti perpetuo & inviolabiliter cuſtodiretur, hæc aſſecuratio à Rege Sigiſmundo, quia ipſe Romanæ addictus erat, poſt inaugurationem fuit accepta: Nos Sigiſmundus, Dei gratia, Sueciæ ac Poloniæ Rex, notum facimus quod cum Dei præpotentis clementi providentia, & illo jure hæreditario, quod ſecundum Ordinum Regni Sueciæ electionem & litterariam obligationem ad nos devolutum eſt, regni Sueciæ gubernaculo, omnium conſenſu legitime potiti ſimus; ideo hiſce viciſſim, amoris & gratitudinis ergo, omnibus noſtris

 ſubdi-

ſubditis promittimus & ſpondemus; primo & præcipue, nos omnes & ſingulos, ſummos & infimos, Eccleſiaſticos & Politicos, Nobiles & plebeios, in priſtina religionis libertate conſervaturos, ut illa omnino libere ſine omni impedimento fruantur, ſecundum Auguſtanæ Cōfeſſionis(quæ Carolo Quinto in Comitiis Vindelicis anno 1530 porrecta) tenorem, & velut avi noſtri extremo, parentis autem (piæ memoriæ(primo gubernationis tempore, & nunc ad extremum anno 1593, menſe Martio, ab omnibus hujus regni Ordinibus Vbſaliæ approbata & acceptata, omnes in ea protegentes religione, neque ullis ſcholis aut templis uſpiam in regno erectis, bonis aut malis mediis violentiam illaturos; ut neque in Eccleſiaſticis aut Politicis regni muneribus, ullius hominis utemur opera qui non hujus præfatæ & generalis per Sueciam fuerit ſectator religionis; aliàs quiete & pacate ſeſe gerentibus, legibus Sueciæ, privilegiis & prærogativis æqualiter cum aliis Sueciæ ſubditis, pro ſua quilibet conditione & ſtatu, integrum ſit frui. Deinde, chariſſimam patriam noſtram Sueciam, quo decet amore, proſequemur; indigenarum fidelium ſalutem & commoda fideliter ſemper

circum

circumſpiciendo, una cum juſtitiæ ſingulari patrocinio, &c. Datum in arce Vbſalienſi, XIX Febr. anno cIↄ Iↄ XCIV.

Cæterum ut de politico & civili regimine porro dicamus; Quinque ſunt in regno Sueciæ collegia primaria, penes quæ Regni eſt adminiſtratio.

Horum primum eſt, IVSTITIAE. Cujus tres ſunt Ordines: Supremus, medius, & infimus. Ex quibus hunc obtinent Legiferi civitatum, plebei quidem, ſed honeſtiſſimæ conditionis & juris Suecici periti: Iſtum provinciarum nomophylaces, communiter *lagmän* dicti, viri præcipuæ nobilitatis & dignitatis: Supremum vero illuſtriſſimi regni Sueciæ Senatores. Ad hoc judicium devolvuntur omnes cauſæ, quotquot in forum veniunt per univerſum regnum, criminales & civiles, ut judicet an recte ab inferioribus judicibus definitum ſit vel ſecus: nec datur ab hoc judicio provocatio, niſi ad ipſum regem, penes quem eſt, aut pænam mitigare aut crimen abolere. Huic ſupremo Tribunali duo alia ſubalternantur; criminalium ſcilicet, & curiæ ſeu cameræ.

Alterum collegium eſt MARTIALE; cui res bellicæ deliberandæ, omniaque militiæ negotia ordinanda commiſſa. Oportet enim regiam majeſtatem non

solum legibus esse armatam; sed armis quoque instructam, ut pace & bello recte possit gubernare. Huic collegio præest præfectus generalis exercitûs.

Tertium collegium est CANCELLARIAE; in quo tractantur omnes causæ, tam ad forum politicum, quam ecclesiasticum pertinentes. In hoc præsidet regni Cancellarius, qui diplomatibus, edictis, mandatis, epistolis, & aliis scripturis regiis conscribendis, atque signandis, quæque ad eum mittuntur, accipiendis & legendis præest. Dat etiam responsa regis nomine, & in senatu proponit de quibus rebus deliberandum est: denique senatûs consulta regiaque comitialia placita ac decreta literis mādat, & in publicum edit: est etiam cognitor privatarum querimoniarum & provocationum, quæ ab urbanis & oppidanis atque adeo præfectorum judiciis ad regium tribunal devolvuntur: in summa secretariis, scribis, sacerdotibus, cæremoniisque Ecclesiasticis moderatur.

Quartum collegium est AMMIRALITATIS; cui curæ sunt omnia navalia, classes, machinæ bellicæ, commeatus, miles nauticus, omnisque bellicus in re navali apparatus, denique omnia, quæ ad tutandum imperium, & mare ab hostibus

stibus & piratis tutum prestandum pertinent. Huic collegio præest Ammiralius regni, qui & sub se alium habet Ammiralium, & in singulis navibus singulos præfectos.

Quintum collegium est REGIAE CAMERAE seu FISCI; in quo omnium totius regni redituum, seu tributorum, tam castrorum, quam prædiorum, nec non teloniorum, tam in mari quam in terra, rationes redduntur, examinantur, expunguntur atq; laudantur. Huic collegio præest Præfectus generalis ærarii; qui secum duos ex nobilitate habet, & scribas multos ex plebeiorum ordine; qui pro labore annuatim habent stipendium. Hic quoque præfectus est promus & condus thesauri regii, symbolorum seu insignium regni, qualia sunt corona, pomum, sceptrum & gladius: monetariæque officinæ magister. Denique stipendia, tam militaria, quam aulica, absolvit: reddendæ rationi soli regi obnoxius.

Inter hos præfatos primarios regni administros, recensendus MARSCHALCHUS, aulæ regiæ magister, & administrator concilii publici; penes quem est jus convocandi senatum ex mandato regis, imperandi silentium, & attentionem indicendi; faciendi potesta-

tem in comitiis dicendæ ſententiæ;legatos externos excipiendi, illiſque de rebus neceſſariis providendi; ejiciendi è concilio eos qui ad id non pertinent;decreta regia in cauſis infamiæ & ultimi ſupplicii exequendi; pompas publicas ordinandi; compeſcendique motus inquietorum & turbulentorum. Marſchalco quoq; competit in aulicum comitatum, adminiſtros menſæ regiæ, & ſimiles, juriſdictio & animadverſio. Denique in publicis conventibus & regi in publicum prodeunti præfert baculum erectum ligneum.

Proximæ poſt hunc dignationis tam regni quam regis adminiſtri, ſunt Conneſtabilis, Marſchallus exercitûs, Pincerna,Camerarius,Secretarius,Referendarius,Quæſtor publicus, Aſſeſſores judiciorum criminalium, & Aſſeſſores curiæ ſeu cameræ.

Porro, hoc regnum, non ſolum in Provincias, Ducatus & Comitatus, ſed quælibet etiam Provincia dividitur in territoria ſive præfecturas, vulgo *Håradh* dictas; quæ parochias aliæ plures, aliæ pauciores comprehendunt.

Quælibet provincia habet ſuum Marchionem ſeu gubernatorem,quem Suecica lingua *Landzherre* ſeu *Stathaller* vocant.Ejus munus proxime ad regiam

majestatem accedit. Quælibet præterea præfectura suum *Leensmannum* habet; & quælibet parochia suum *nembdarium* seu *nemdemannum*. Quæ officia omnia distincta sunt & subordinata;ab hoc fit accessus ad istum; ab isto ad prætorem, & legislatorem; ab his fit appellatio ad præfectos & legiferos; ab his ad judices curiæ, si quæstio est de re tributaria; vel ad judices criminalium, si quæstio est capitalis; ab his ad concilium supremum Iustitiæ: ab hoc ad ipsum regem. Scitum porro in Comitiis Stockholmiensibus anno 1602 in hunc modum: Quanquam diversis temporibus,patentia prodierint in vulgus diplomata, velut Iura & regni Statuta mandant, ne ullæ querelæ, quæ in judicio territoriali sunt examinandæ,in aula excipiantur, priusquam illic examinatæ & dijudicatæ fuerint; & deinceps nisi ruri decidantur, legitima quadam appellatione, eminentiori subjiciendas judicio: Attamen paucos admodum hujus rei observatores invenire licet,sed quotidie S. C. infinitis obruitur querelis, ut impossibile sit S.C.universas semper decidere. Quamobrem nunc statuimus, ut præfata exequutioni tradantur mandata, omnibus querelis in judiciis territorialibus discussis primo, & legiti-

me dijudicatis: postmodum vero qui hac sententia non fuerit contentus, ad aulæ forum appellet, ubi justitia illi administrabitur, à quo nemini licebit appellare. Si quis igitur ad aulam aliquas detulerit querelas, non hac ratione prius discussas, remittendus est.

Quot sunt provinciæ, tot sunt itidem Legiferi; nempe undecim. quibus plus quam trecenti Vicecomitatus seu territoria subjiciuntur. Legiferi partem suæ provinciæ quotannis circumeunt & perlustrant, donec omnes & singulæ provinciæ visitentur. circulo quodam absoluto, ad priorem partem denuo visitandum revertuntur. Quæ res quemadmodum ad statum reipub. sigillatim dignoscendum, & ad remedia opportuna morbis publicis adhibenda, mirifice prodest, ita populos sublevat recreatque: quandoquidem ex territoriis, & parochiis, quas visitaverunt, tributum alternatim exigunt, ne universæ simul aggraventur.

Denique hæc quoque è Comitiis Lincopiensibus anno 1599 adjicere visum. Sextò etiam perpendimus, & æqua lance examinavimus, ut quandoquidem jura mandent Suetica, quo judicia prætorialia pro dignitate peragantur in iis Regni ditionibus, in quibus necessi-

tas

tas illa poſtulaverit, ut unicuique, diviti æque ac pauperi, ſummo ut infimo, qui alterum alicujus nomine jure poſſet cõpellare, juſtitia adminiſtretur; Cumque ejuſmodi judicia hac hominum memoria vix in hoc regno celebrata deprehendantur, & ideo plurimæ controverſiæ inter familias, & varias partes adverſarias, non deciſæ adhuc perſiſtant, examinari & determinari non valentes, priuſquam in memoratis judiciis ſub legitimo fuerint examine: Quamobrem cum Illuſtriſſimus Princeps Dux Carolus id conſultum duxerit, ut ſemel aut bis in anno hæc judicia prætorialia inſtituantur; nimirum hyemali tempore Vbſaliæ in nundinis Diſtinganis; æſtate autem circa feſtum S. Petri hic Lincopiæ: Ideo nobis etiam neceſſarium videtur, ut hac ratione utroque anni tempore, aut certe uno eorum, prout commoditas, tempus, & negotia poſtulant, hæc judicia peragantur.

Quando autem ejuſmodi tribunalia celebrantur, ſecundùm jura citra ſex hebdomadas publicata judices terreſtres ad prefata judicia accedent, & non alii eorum loco, ſine legitimo impedimento: His igitur judiciis omnes controverſiæ, quæ aliàs coram judicibus

provincialibus decidi nequiverant, examinabuntur & decidentur, cum aliis pluribus quæ illa consultatio super hac re conscripta comprehendit, & admonet, prout S. C. ante biennium etiam regni Ordinibus Vbsaliæ deliberandum proposuit, atque propediem ex typo divulgandum; Proinde quicquid in hoc foro prætoriali, inter partes adversarias judicatum & conclusum fuerit, firmum fixumque sine revocatione permansurum, contra quod nemo potestatem habiturus est appellandi, velut jura nostra illud etiam expresse vetant: Quod cum ita sit, provinciales judices, & qui eorum loco munus obeunt, in Regni Cancellaria sua deponent juramenta; Quod etiam secundum Leges Sueticas in judiciis provincialibus, priusquam potestate & munere judicis fungantur, facturi sunt.

Similiter à nobis unanimiter & concorditer approbatum & conclusum est, ut quandoquidem multis annis superioribus lustratio bonorum regalium in hoc regno sit intermissa, & conditio reipublicæ hoc tempore summopere postulet ut ea instituatur, quò partim regni corona cognoscat, quæ ad illam jure spectent bona, sine impedimento retinenda, partim etiam alii

quod ad illos legitima possessione pertinet, illo libere fruantur, & utantur; Ideo summopere necessarium est, ut ejusmodi bonorum regalium lustratio primo quoque tempore in regni ditionibus instituatur & peragatur: Cumque ad hoc prudentes. & justi requirantur viri, qui sine respectu & ullius authoritate illud legitime examinent, quod passim in illo munere & tempore occurret; Proinde S. C. statuendum relinquimus, quorum opera ad hoc S. C. velit uti; nobis certo certius persuadentes, neminem eorum quos huic expeditioni idoneos S. C. judicaverit, & justitiæ amantes fuerint, hunc pro reipublicæ emolumento laborem detrectaturum.

Septimo, inter alia etiam illud deliberandum suscepimus, quod ut regni hujus gubernator probe cognoscat, quantæ copiæ ex provincia quavis, & pedestres & equestres, sint exspectandæ, ac quanta fiducia, belli necessitate ingruente, in illis sit collocanda; Sicut etiam ne indigenarum multitudo toties militum conscriptionibus, velut hactenus factum est, molestetur. Quare à nobis unanimi consensu statutum est, ut certus quidam numerus equitum & peditum in quavis provincia, regni impensis annuatim & continuo alatur, in tanta multi-

multitudine, quantam S. C. ordinaverit, quorum salaria & sustentationes, quando domi remanent, neque in aliqua expeditione militari cõstituti sunt, ex coronæ proventibus tantæ numerabuntur, quantas super hac re ordinatio certa constituenda permiserit: Verum quando in expeditione aliqua militari, contra regni hostes, totus exercitus ex quavis ditione, aut aliquot illius cohortes terra vel mari expediuntur, tum cupimus, ut ex provincia de qua miles desumitur, tantum victualium contribuatur, quantum continuandæ tempus militiæ postulat, quo non sit necessarium, ut una provincia contribuat pro altera, aliumque militem sustentet, quàm eum qui ex eadem ditione egressus est, unaquæque suis copiis prospiciens: Atque cum in quavis provincia non sit æque numerosus miles, sicut neque indigenarum frequentia æqualis ubique, quæ subsidia latura est; Ideo etiam super hac re certa ordinatio constituta est, ut auxilia quæ hac ratione exercitûs sustentationi impendentur, sint ubique æqualia, tam in una quam alia regni ditione, ut non major unius provinciæ inhabitatori, quàm alterius incumbat subsidiorum militarium contributio: Deinde si militum

tum in una provincia major esset numerus, quam contributione ex provincia facta sustentari in expeditione militari possit, ille defectus sustentationis ex annuis coronæ in eadem provincia reditibus supplendus, ut militi necessaria ex quavis ditione, pro tot mensibus, quot in expeditione est commoratu- rus, subministrentur: Quæ ordinatio semper observanda, sive copiæ militares domi morentur, sive sub signis contra hostem militent.

Octavò, quandoquidem jura Suetica titulo de Ecclesiasticis commendent, ut decimæ in agro ex decimo quovis manipulo seu fasciculo seponantur, ex quibus triens sacerdoti pendendus: Itaque ut ejusmodi decimæ, qua illa triens, qua reliquum quod in granarium Ecclesiæ inferendum, legitime secundum jura contribuantur, ut quilibet suam portionem sine diminutione obtineat, propterea cum præfatis decimis inposterum sequenti modo procedendum. Etenim omnes qui prædia tributaria inhabitant, atque colunt, frugemque aliquam referunt, sive ex agris, sive sylvis ustulatis, nullo excepto, decimum quemque fasciculum elargientur, ab una incipientes agri semita, & desinentes circa alteram, ab illo manipulo facto

exordio, quem primo ex agris deportant agricolæ, quousq; decem fasciculorum fuerit completus numerus; Deinceps sacerdos trientem inde accepturus est, ipsum suo proprio granario inferens, & quando placuerit tribulis extundere curans; Verum residuum à colono tribulis extusum, granario Ecclesiæ inferetur, velut hactenus factum. Denique ut dignoscatur quam juste & legitime persolvantur decimæ, quidquid Sacerdos obtinuerit decimarum, deposito juramento retinebit: Atque si præfectus decimarum in rei veritate cognoverit, aut Sacerdotem perverse fassum, aut rusticum injuste Sacerdoti vel granario Ecclesiæ decimas persolvisse; partem citabit ream ad judicium, secundum jura Suetica mulctandum: Insuper omnes præfatas decimas persolvere tenebuntur, sive sint generi, sive famuli, aut quicunque tandem agrorum culturam exercentes, nemoque prorsus ab illis pendendis sit liber, præter nobiles, quoad illa solum prædia, in quibus ipsimet commorantur, quantum ad illam portionem, quæ granario Ecclesiæ inferenda; Verum trientem sacerdoti pendendum unusquisque persolvet, cum suo sacerdote super hoc concordans.

IV. DE

IV.
DE VECTIGALIBVS REGIIS.

TRIA sunt genera vectigalium, ex quibus præcipui reditus regi Sueciæ annuatim proveniunt.

I. Primum *Fodinæ;* è quibus non modo cuprum, ferrum, plumbum, copiose eruitur, sed etiam argentum, ex quo thaleri Suecici cuduntur, qui propter argenti absolutam perfectionem inter meliores censentur. Minerarum vero aliquæ impensis regis effodiuntur, aliquæ privatarum personarum. illarum quidquid effoditur, rex habet: harum, non minus quam siliginis, frumenti, hordei, piscium, boum, pellium, rerumque similium, consequitur decimam. Ex cupro, & ære, quod ex duabus tantum fodinis extrahitur, rex per hæc tempora 1050 *schipundt*, & aliquando amplius colligit. Atq; ex abundantia dictarum fodinarum fit, ut non modo ad muniendas arces, sed etiam ad armanda navigia magnus reperiatur numerus tormentorum bellicorum, quorum summa ultra octo millia ascendere dicitur, quæ ex ære con-

flata

flata sunt: & in sola arce Stocholmensi quadringenta tormenta majora numerantur: & plura confici possent si opus esset. Quod si etiam rustici diversarum fodinarum venas, quæ sæpius reperiuntur, non absconderent, haud frustra creditur futurum fuisse, ut ad longe majorem summam ascenderet utilitas, quę ex illis fodinis extraheretur.

II. Alterum est *fructus frugum & telonia*, tam terrestria, quam maritima; nam rex per omnia regna tributum exigit & decimas, frugum, siliginis, hordei, butyri, boum, piscium, pellium, rerumque similium; quarum rerum summa & numerus annuus certo intelligi non potest, quamvis in fisco regio certa eorum ratio habeatur; interim ad novem vel decem milliones ascendere credibile est.

De teloniis hoc in comitiis Stocholmiensibus anno 1602. scitum invenio: De censu telonario, quem regni hujus incolæ persolvunt, more solito observandum, nimirum ut merces extra regnum mittendo mediatū censum persolvant indigenæ; ex transmarinis autem oris merces excipiendo sint liberi: tamen qui mercimonia emittunt aut recipiunt, rationibus & juramentis in veritate demonstrabunt, quod nullas

ad

ad peregrinos ſpectantes ſuis mercibus ſuppoſuerint: &, ſi quis deprehéſus fuerit, quod hoc pacto alienigenarum merces occultet & emittat, tam illis quam etiam propriis ſpoliandus.

In comitiis item Norcopiæ celebratis anno 1604: Siquidem ex antiquo tempore conſuetudo viguerit laudabilis in hoc regno, prout Hiſtoriæ, & nonnullæ Conſtitutiones à Regibus, Gubernatoribus, Senatoribus, & regni Ordinibus factæ teſtantur, ut pro mercibus quæ ex hoc regno exportantur, certa quædam ſumma ſolidorum thalerorum, aut etiam argenti non ſignati, in uſum cudendæ monetæ, pendatur. à mercatoribus: Itaque ut optima moneta in regno ſignetur, eandem conſtitutionem renovandam duximus, ita ut omnes mercatores negotiantes, tam interni, quam externi, pro centum thalerorum mercibus quas hinc in exteras nationes tranſmittunt, in telonio decem ſolidos thaleros deponant, aut certe dextantem argenti, atque pro his protinus recipiant ex moneta Suetica, nunc per regnum uſitata, integram ſuam perſolutionem, pro quovis ſcilicet thalero imperiali triginta ſex groſſos Sueticos, & pro quovis argenti dextante ſedecim groſſos Sueticæ mo-

 netæ:

netæ: Proinde quicunque pro omnibus & singulis centum thalerorũ mercibus, tot solidos thaleros aut argentum non deposuerit, quot dictum est, illi prohibenda mercium exportatio: Sueticis tamen mercatoribus eo usque liberum erit præfati argenti in telonio depositionem suspendere, quousque redierint, negotiatione & profectione in exteris expedita: Tum vero pro quibusvis centum thalerorum mercibus quas secundum telonii ordinationem ex regno exportarunt, inferent in regnum nonaginta thalerorũ varias merces, atque pro iis nonaginta thaleris, aut decem solidos thaleros, aut dextantem argenti per commutationem legitimam Telonario numerabunt secundum telonii ordinationem, nimirum pro quovis thalero triginta sex grossos Sueticos, & pro quovis dextante argenti Sueticæ monetæ sedecim grossos: Quicunque hæc non fecerit, prima vice quadraginta marcarum Sueticarum, secunda vice mercium quas importat, sustinebit jacturam & mulctam.

Pellium reditus & vectigal modo majus est, modo minus, prout frigora magis minusve intensa, & nives abundant; nam quo eæ magis excrescunt, eo plura capientur animalia.

Ex

Ex regione Lapponum, qui in ultima ſeptentrionis plaga degunt, rex majorem pellium copiam extrahit; Vtque earum certiorem habeat rationem, quotannis illuc miniſtrum mittit, quem ſcribam appellant: Is adeo diligenter in captivorum animalium multitudinem inquirit, ut regium ærarium difficulter defraudari queat. Hæ pelles ad regem allatæ inter conſanguineos regis diſtribuuntur, interque amicos; & iiſdem plerique donantur; iiſdem & mercatores compenſantur, qui ad uſum aulæ ſuas merces dederunt, vel ſunt daturi.

Tertium redituum genus conſiſtit in vectigalibus arbitrariis. Nam quotieſcunque regi militares copię conſcribendæ ſunt, vel ad bellum à finibus regni propulſandum, vel hoſtibus inferendum; comitia regni ſolet indicere. in quibus exponitur, quanto commeatu, atque aliis, ad bellum gerendum opus ſit; & ordines regni conſentiunt in certam contributionem; quæ & crebra & interdum valde oneroſa accidit ſubditis pro belli gravitate aut diuturnitate. Quare ut ſubditis aliquantulum ſuccurreretur, in comitiis Stockholmienſibus, in quibus Sigiſmund. R. abdicatus fuit, ſtatutum invenio in hunc modum. Ad

extremum, concordibus suffragiis à nobis statutum est, quod, licet in privilegiis Nobilium permissum sit, ut quibus territorialis judicii authoritas reditusque feudo cesserunt, eam partem mulctæ pecuniariæ retineant, quę territorio adjudicata est; Tamen, quum illud repugnet è diametro Iuri Suetico, justumq; sit ut quilibet sine impedimento sua prærogativa fruatur, ideo quodlibet territorium dimidium illius trientis, quem jura territorio adscribunt, & judices territoriales hactenus obtinuerunt, consequetur, ut in qualibet ditione, necessitate exigente, sit in promtu aliquid, quo opus non sit toties regnum contributionibus & novis exactionibus onerare: unde etiam indigenæ territoriorum iis providere poterunt de viatico, quos ad comitia aut alia negotia publica expedienda subinde ablegant: Quamobrem ejusmodi proventus in scrinio territoriorum, sub quorumdam fidelium virorum, sigilloque territorii, adservabuntur. altera autem pars trientis judici territoriali cedet, velut antea.

Et in comitiis Stocholmiæ secundò habitis anno 1602. Quanquam Sudercopiæ conclusum, ut certus judiciorum codex, de omnibus negotiis toto anno transf-

transfactis, ex quovis territorio in cancellaria deponeretur, alter autem in scrinio territoriali; similiter hîc Stockholmiæ anno 1599 decisum fuerit, ut quodlibet territorium dimidium ex illo triente, quem jura territorio attribuunt, & judex provincialis hactenus percepit, retineret, in scrinio territoriali illa pecunia asservata, territorii & fidelium quorundam virorum sigillis obmunita, quo in urgentibus reipublicæ necessitatibus aliqua sint in promtu subsidia, neque opus toties contributiones & exactiones ditionibus imponere: Attamen post illud tempus, quo hæc constitutio facta, pauci admodum codices judiciorum ad regni archivum sunt destinati; sicut neque in scriniis territoriorum multum in promtu deprehensum. Proinde judicibus provinciarum posthac incumbet, ut suos judiciorum codices præsentent sine diuturniore mora; qui à nonnullis prudentibus viris sunt revidendi, ratioque ab illis reddenda, quantæ annuatim mulctæ judiciariæ obtigerint, & quid ex illis in scrinium territoriale devenerit. quicunque secus fecerit, jurisdictione judicis provincialis privandus est.

Est nihilominus in hac contributione hæc differentia, quod nobiles pari-

terq; eorum subditi nihil ut plurimum contribuunt, nisi summa necessitas ita flagitet.

Verum quoties decernuntur bella consensu nobilium, & defectus in commeatu reperitur, tunc ipsorum subditi medietatem taxationis pendunt pariter cum iis qui regiæ majestati immediate subjecti sunt.

Tenentur præterea subditi vecturas præstare non modo regi sed & nobilibus: de quibus hæc invenio constituta fuisse anno 1597 in comitiis Arbogiensibus, ex responso Caroli, tum Ducis Sudermaniæ, & Regni Gubernatoris; quod ita se habet; Postremo, quamquam clementissimus, Princeps & Dominus, Dominus Carolus, media excogitarit, quibus promiscua multitudo mitigationem & libertatem sentiret plurimarum vecturarum, quibus hactenus fuerat onerata, maxime ab illis, qui testimonia & jus liberas vectiones exigendi prorsus nullum habuerunt; nimirum ut in hunc finem ii, qui in regni aliisque necessariis negotiis emitterentur, certa commeatus insignia adferrent, de tot equis adipiscendis, quot indigerent: Verumtamen, quum hæc insignia in multiplicem usum devenerint, hoc nempe modo, quod plurimi insignia, quot

&

& qualia voluerunt, confici procuraverint; itaque jam edictum & conclusum est, ut una cum ejusmodi vectionum insigniis, viatoriæ Illustrissimi Principis litteræ adjungantur, quibus significabitur, quot equos singuli per hæc insignia exigere debeant, quoad generaliter ab Illustrissimo Principe & Regni Ordinibus deliberatum fuerit, quomodo ordinatissime atque tolerabilissime in celeberrimo hoc regno, æque ac in reliquis bene ordinatis regnis, hæ vecturæ procedant; ita ut subditi & eorum & publicam utilitatem fuisse quæsitam inveniant. Quicunque vero plures equos, quam ejus testimonia perhibent, exigere ausus fuerit, juste puniatur; atque hoc ipso nomine Sculteтis & reliquis, tam generalibus, quam specialioribus, harum vectionum officiariis, defensoriæ litteræ communicabuntur, ne quisquam præsumat quemquam cogere vel compellere. Et, si exigere non reveriti fuerint, nemo tamen ad eos testimoniis destitutos quoquam vehendos sit obligatus.

Denique in Comitiis Norcopiensibus anno 1604 de his constitutum in hunc modum: Licet nonnihil præteritis Comitiis consultatum sit, qua ratione innumeræ illæ vecturæ, quibus regni

inhabitatores gravantur, quam commodissime tollerentur: Attamen ad hoc usq; tempus ad optatum effectum non pervenit, neque subditorum gravamina hoc pacto quicquam diminuta, licet S. C. de hac re plurimum fuerit sollicita, & partim optimis quibusque ordinationibus, partim etiam publicis mandatis, ea subditos molestia liberare studuerit. Itaque cum ejusmodi vecturæ & hospitalitates per anni curriculum inæqualiter transeant, subditique præter modũ illis graventur, & exhauriantur, ut annua tributa persolvere nequeant, ideo commodiori adminiculo visum est nobis, non posse hæc gravamina removeri, quàm ut subditi certam pecuniæ summam contribuant (ad quam sese promtos obtulerunt) ac deinceps tabernatores secus quodlibet iter constituantur, & ubi necdum sufficientes sunt, duo aut tres, vel etiam plures, prout necessitas postulaverit, ordinentur, qui omnes hospitalitates excipient, ad quos unusquisque, tam regni Senatores, quam alii per regnum proficiscentes, divertent, pro cibo & vectura legitime persolventes, secundùm tenorem illius Mandati, quod clementissimus Princeps & Dominus noster in suo Ducatu super hâc re publicaverat,

illudque

illudque quantum ad proprios regni ſervitores aut nobilium famulos ſpectat: Verum alii qui per regnum proficiſcuntur, velut mercatores, aut quicunque tandem, cum tabernatore quàm poſſunt optime de ſolutione convenient: Atque ſi plures ad tabernatorem diverterint hoſpites, quam poſſit domo ſuſcipere, & neceſſaria ſuppeditare, ad vicinum ſuum eorum quoſdam expediet, ſicut jura loquuntur, qui eadem juriſdictione, qua tabernator ipſemet, fruetur: Quare cum exercitus equeſtris aut pedeſtris ad luſtrationem vel militarem expeditionem evocatur, menſtruum, aut hebdomatarium, pro temporis conditione, illi numerabitur ſalarium, ideoq; ubi per regnum tranſierit, in diverſorio ſolvere tenebitur, apud nullum Sacerdotem aut ruſticum diverſans, ſine perſolutione; In quibus Commiſſarii, una cum aliis Ductoribus militaribus, diligentem inſpectionem circa equites & pedites habebunt, niſi pro meritis, ſi ſecus factum fuerit, pœnam ſuſtinere velint.

Similiter viri nobiles, intra Senatorium ordinem aut extra conſtituti, cum illi aut eorum famuli per regnum iter inſtituunt, pro ſe, ubi ad coronæ ſub-

ditos pro aliqua promotione obtinenda diverterint, velut regii servitores solvent. Atque idcirco cum suis propriis rusticis de aliquo subsidio hac in re impetrando, prout cum illis conspirare poterunt, tractabunt. Neque regni etiam Domini, aut illorum famuli, nobilium subditos vectionibus aut hospitalitatibus molestabunt, nisi pro solutione legitima. Verum si contigerit, regni Senatores in reipublicæ negotiis longinquum aliquod iter instituere, regni Gubernator illis de viatico providebit. Hæc unanimiter de vecturis & hospitalitatibus statuere omnino decrevimus: & si quispiam his in contrarium fecerit, sine persolutione apud Sacerdotem vel rusticum diversans, officiarii per regnum, & præfecti, una cum militibus & plebecula viciniori, illum comprehendent, sive unus aut plures sint, & deinceps sententiam in eos ferent, pœna legitima subsequente, sine omni gratia reis facta, & appellatione ad superiorem Iudicem, quemcunque tandem: Ideo in his Castellani, Præfecti, & Officiarii diligentem inspectionem habebunt, ut cum ejusmodi negotiis legitime & rationabiliter procedatur; aliàs pro infidelibus reipubl. viris æstimandi & officio exuendi, si ami-

amicitiæ aut alterius cujuscunque habuerint respectum.

Similiter tenentur subditi contribuere ad dotem matrimonialem filiarum regis, cũ earum aliqua nubit; Summa autem contributionis hujus, hucusque fuit centum millium thalerorum, præter argentea vascula, & reliquam suppellectilem domesticam; nihilominus rex illud superaddere potest, quod honestati consentaneum est.

De hisce Comitia Norcopiensia anno millesimo sexcentesimo quarto loquuntur in hunc modum: Quum jura Suetica mandent, ut quando rex prolem suam matrimonio jungere voluerit, teneatur omnis indigenarum multitudo dotem contribuere, atque in Gustavi regis (laudatissimæ memoriæ) Testamento præcipiatur, ut quævis filia regis connubium initura, pro dote centum millia thalerorum consequatur, in legibus Sueticis vel Testamento præfato, ne verbo quidem facta mentione, quantum pro suo statu quilibet teneatur ferre suppetiarum; Proinde in his Comitiis assensimus ut S. C. una cum Regni Senatoribus hac super re ordinationem constituat, secundum quam nos postmodum, ubi hoc forte fortuna regis cujuspiam nostri evenerit filiæ,

non

non tamen prius, lubenter auxilium laturi ſumus, ita ut præfata ſumma quæ in Teſtamento exprimitur, nimirum cẽtum millia thalerorum, compleatur.

Quoties vero rex procerum aliquem beneficio afficit, debet ei certum aliquem ruſticorum numerum largiri, qui tanquam ſubditi & tributarii ſub domino vivant.

V.

DE POTENTIA REGIS Sueciæ, tam mari, quam terra.

REx Sueciæ, præter triremes, quarum in illo mari non exiguus uſus, ut plurimum ſupra quinquaginta naves bello paratas jam olim habuit; quarum quędam ad ſexaginta, ſeptuaginta, & octoginta æneis tormentis inſtructæ ſunt. hodie haud dubio longe plures habet. Nec difficile ipſi eſt ſex nautarum millia invenire, non ſolum remiges & navales ſocios, ſed etiam magiſtros & miniſtros navium; quia univerſus tractus Findlandici maris, qui quadraginta millia paſſuum in longitudinem occupat, item maris Roderici, qui duplo major eſt, &

insulæ non paucę, continuâ suppeditant incolis occasionem in mari versandi. unde experti audacesque nautæ evadere queunt. Illorum nautarum acquirendorum, nec non detinendorum ratio, Regi non admodum dispendiosa est, quandoquidem ex tributo, quod provinciæ pendunt, distribuit inter ipsos carnes, pisces, butyrum, siliginem, hordeum, pro majori stipendiorum parte.

Hæ naves pacis tempore in varias regnorum partes distribui solent: Majora navigia in portu Stockholmensi stationem habent; qui adversus incerta ventorum ita munitus est, ut naves hic absque anchoris tuto possint consistere; & ab hostili insultu admodum securus, quum in intimo recessu jaceat, ad quem nonnisi per infinitos scopulos viginti quatuor milliar. navigatione patet accessus.

Reliquæ regiæ naves in reliquis portubus locantur; maxime Findlandiæ, ut adversus Moscum præsto sint, si forte quid hostile moveat. Aliæ impedient, ne ex Germania, aliisque portubus, illuc afferantur ea, quæ in regni Suecici perniciem converti possint: ideoque regia majestas non admittit, ut illuc naves ullæ accedant trajiciantque, nisi ante licentiam ab ipso impetraverint, &

scripta, sua manu vallata exhibeant, quæ *paß* vocantur, & à Lubecensibus aliisque magno pretio comparantur.

Quid multa? Rex Sueciæ mari longe potentissimus est. Nec minus quoque terra valet; nam magnum numerum peditum è subditorum delectibus potest educere; qui jam tot annis, quibus nunc cum Mosco, nunc cum Dano, & maxime cum Polono, belligeratum est, summâ in armis tractandis industriam sibi compararunt, fortitudinemque à majoribus acceptam in immensum auxerunt; ita ut rex inprimis hisce copiis fidat. Quatuordecim dierum spatio, cum subita necessitas ingruit, è suo regno rex duodecim peditum legiones, tribus millibus in singulas computatis, cogere per delectus nullo negotio potest. quas ei extra regnum ipsum, & ad Indos, si volet, educere jus fasque est.

Nec caret ad quæcunque belli munia obeunda idoneo & commodo equitatu Suecia, atque Finlandia; quippe quæ utraque magna equorum vi abundat; qui quantum reliquis Germaniæ & aliarum nationum equis cedunt magnitudine, tantum forte præstant bonitate. Certe strenui sunt, fortes, & in illa humilitate robustissimi, laboris

supra cæteros assueti & ad stuporem tolerantes, facillimi deniq; pastus. Sola illorum humilitas in causa est, cur ad sustinendos magnorum præliorum impetus eques fere ex Germania hactenus lautioribus stipendiis fuerit allectus.

Quantum deniq; exercitum tam peditum quam equitum possit educere, vel præsens expeditio quam rex suscepit ut cognatos & confœderatos suos à tyrannide Cæsarianorum liberaret, facile fidem fecerit: in quam tantas copias eduxit (quibus & magna celeritate & non minori fortitudine atque prudentia tantas res hoc anno gessit) ut difficile sit numerum earum inire; historiæ nostri ævi memoriæ ęviternæ consecrabunt, & omnis posteritas admirabunda obstupescet.

Multa quidem ab Oratore Pontificio (uti videtur) in relatione illa ad Pontificem Romanum de Regno Suecico, quæ extat apud Honorium; commemorantur, de militarium copiarum hujus regni per provincias distributione, de numero illarum, disciplinaque, & stipendiis; quæ quia hodie penitus in melius mutata sunt, & ad meliores hodiernæ militiæ leges composita; supervacaneum existimavimus hic adjicere.

alios *extra patriam* genti, quæ rege BERICONE civilium bellorum metu ſedes mutaverit, imperaſſe, & inter eos fuiſſe vigeſimum ſecundum.

22. COTISONEM, Getarum regem, cui Iuliam ſuam Auguſtus deſpondit; quo tempore ſibi invicem filiam ejus in matrimonium petierat M. Antonius; ut intelligendus eſt in Auguſto Tranquillus. Cæterum *in tempora Servatoris* imperium incidit ERICI tertii, cognomento *Diſerti*, illud faſtigium per merita adepti; cujus gravia in Frothonem Danum, & una cum illo ad ſaniorem mentem & arctiorem amicitiam reverſo, in Slavos & Hunnos memorantur bella. Succeſſere Erico

41. GODRICHVS filius: dein

42. HALDANVS. Hujus temporibus floruit monſtrum illud fortitudinis (à qua ei & nomen) STARCHERVS; cujus non minus quàm Tyrſæi cujuſdam incentiva ad virtutem extant carmina, Latine ex Suevico eleganter verſa ante quadringentos annos à Saxone Grammatico. Poſt illos longa continuatur regum ſeries; ſed quorum maxime memoranda longa videntur damnata nocte, veluti in gente, actionibus potius, quam ſcriptis, æſtimante immortalitatem. Ac longe quidem feliciori fato re-

liquum orbem migrationibus & imperiis inundârunt Ostrogothorum, VVestrogothorum, &, qui illis imperarunt, Theodericorum, Attalarici, Attarici, Totilæ, Teiæ, Radagiri, Alarici, Ataulphi, Sigerici, Valliæ, Roderici, reliquorumque nomina, quibus ipsi Romani, dum virtutem nec in hoste silent, ut suam extollant, digni obtigerunt vates.

100. Sub BIORNO, regum domesticorum centesimo, cum occidentem regeret Ludovicus Caroli M. filius, anno 816, Christo primum nomen dedisse Sueciam, laborante S. Ansgario, monacho Corbeiensi, author est Ludolphus de Bebenburg, libro de zelo Christianæ religionis veterum Germaniæ Principum.

124. ERICVS SANCTVS; post quem Suercheri & Erici posteritas alternis vicibus, & expletis utrinque odiis, regnat. Hic Ericus, Ingonis regis gener, post Suercherum, Gothorum Suecorumque regem, à proprio servo occisum, virtute regnum adeptus, nec sanctitate vitæ & imperii, nec legum, quas suis tulit, æquitate, nec expeditione convertendis ad Christum Finlandis, feliciter confecta, obtinuit, quo minus scelere quorundam ex nobilitate, & Henrici Dani Magnique hujus filii, qui

præci-

præcipuæ faces extiterant, occideretur, anno 1160.

125. CAROLVS, Suercheri filius, cum biennium jam Erico regnante Ostrogothis, qui à Suecis in eligendo rege Erico dissenserant, imperasset, octo deinde annos utrique regno religiose præfuisset, odio propter amicitiam Danicam flagrans, à Canuto, Erici S. filio, persuaso Carolum cum Danis cædem paternam fuisse machinatum, in insula *Visings* occiditur anno 1168.

126. CANVTVS, Erici S. filius, pœnitentia ob cædem Caroli acta, & ab impugnatione Danorũ prudentia Lundensis archiepiscopi aversus, moritur anno 1192.

127. SVERCHERVS, Caroli filius, vir militaris, prudens ac facundus, vindicandi in Canuti posteritatem pruritu à seipso mutatus, auxiliis suis, quos contra regnum ex Dania exciverat, exterminio ad Lenam VVestrogothorum devictis, cruento altero bello à suis occisus occubuit anno 1210.

128. ERICVS, Canuti filius, Suercheri manibus elapsus, felicissime annis septem, quos ut annos abundantiæ & fertilitatis summæ annales notant, regnat; sed hanc felicitatem Sueciæ ostensam fata octavo regni anno ultra esse

non ſinunt, extinguuntque una cum fertilitate, anno 1216.

129. IOHANNES, juvenis, pius, Suercheri filius, ſpe de ſe maxima concitata, anno regni tertio, præmaturo fato rapitur, anno 1222.

130. ERICVS Balbus, Erici S. pronepos, anno 1229. Contra eum affinis Canutus Folchungus conſpirat, regno affinem ejicit; ſed victoria mox verſa occiſus pacatum Erico regnum relinquit. Itaque arma in Taveſtios infideles Ericus convertit, miſſo contra eos tertiæ ſororis marito Birgero, Oſtrogothorum Principe, viro magnarum virtutum, ac mox victis converſiſque Taveſtiis moritur, anno 1250.

131. VALDEMARVS, Birgeri filius, opera militis ſtrenui, Ivani Blaa, abſente patre eligitur. Pater, à Taveſtiis reverſus, dum ſibi potius regnum deberi arbitratur, magnanimo Ivari reſponſo (qui ex tunica ſua, ſi, quod Birgerus objecerat, reges Sueciæ regno deficerent, ſe excuſſurum reges dixerat) territus, filio tutor, regnumque optime adminiſtrat. Birgeri morte ſibi relictus Valdemarus, inſtinctu Danicæ uxoris fratres indigne tractat, donec à Magno, Suecorum ſtudiis ſublevato, capitur, & mox Gothico etiam regno, quod ei humanitas

nitas fratris permiserat, à proceribus privatur.

132. MAGNUS LADOLOS, fratri anno 1276 substitutus. cui cum Valdemarus, Danorum opera, continuo rem facesseret, post male fidam aliquoties initam reconciliationem captivitate tandem Valdemari lis sopitur. Fraudi ei potissimum fuit, peregrinos ac Danos rerum summæ præfecisse: quippe à Dano proditore inter sacra hospitalis mensæ ipse captus est; ac de cætero acre Suecorum, & Folchungorum præsertim, odium contraxit; ipsis vicissim tam infensus, ut eos fraude circumventos & ad convivium simulata amicitia vocatos cum præcipuis familiæ capitibus trucidaverit, extincta tantum non tota Folchungorum gente. Mutata sub finem vitæ hominis crudelitas est sanctitate, & in divini cultus exornationem propenso affectu; mortuusque est in insula Visingiana, postquam filium regno, filio tutorem Turgillum Canuti, dedisset.

133. BIRGERUS, Magni filius, anno 1282; dehonestamentum sui & Suecici nominis, author fraternæ, qua nihil scelestius annales habent, tragœdiæ. Remoto quippe Turgillo postquam felicia regni primordia sævior Principis natu-

ra inclinasset, fratres proditionis insimulavit, & in aperta cum iis bella descendit. à quibus primum captus, mox varia compositionis reconciliationisque simulatione delusos fratres, tandem ad convivium allectos capit, & in carcerem detrusos squalori & fami exanimandos relinquit, abjecta, ne ulla ratio subveniendi miseris superesset, in profundum præterfluentis fluminis clave. Quam crudelitatem pertæsi Sueci Gothique, arreptis armis regem regno ejiciunt, qui misere in Dania, unà cum uxore, moritur.

134. MAGNVS SMEECH, filius Erici, à Birgero fratre occisi, anno 1319. Nequicquam patrui vestigiis territus, contemtu sacrorum, portentis libidinum, & efferata crudelitate, publici prædonis meruit elogium. Indigne filiorum in regno consortium, quod velle simulaverat, ferens, in Ericum armat percussorem, quo ante scelus oppresso, filium mater Blanca Gallica veneno intoxicat. Ab Haquino altero Norvegiæ rege, bello captus, sed mox liberatus, in Daniam fugit; sponsam filii Holsatiæ Ducem intercipi curat, Margaretam Danicam invito obtrudit, & dum vim majorem parat, interim in Sueciæ proceres fulmen proscriptionis ejaculatur.

135. ALBERTUS, Megapolitanus, Magni ex sorore nepos, à proscriptis Procerum eligitur, ac paulo post Stockholmiæ consensu publico confirmatur. In regno constitutus concordiam Magno offert; sed is ad belli pejora versus capitur, ac septennio integro detinetur, donec à filio Haquino liberaretur. Albertus vero cum à Comitiis Vismariensibus redux Suecos contemptim haberet, ipse contemtim & intolerabilis habitus bello cum Margareta, ad cujus ambitus nonnulli inclinabant, implicatur, capitur, totoque & ipse septennio detentus, fide tandem Suecos absolvere cogitur, anno 1394.

136. MARGARETA Danica, Haquini Norvegiæ regis uxor, trium regnorum Domina, anno 1395; mulier magni animi, si in virtutem potius impetus illi & perpetui motus inclinassent. Verum illa, cum à strictis regni legibus, quas promtissimo tamen animo juraverat, jurejurando ut puerorum astragalis habito, resiliret, avaritia inexplebili omnia fœdaret, præcipua Suecorum hostibus crederet; Suecorum odio in Daniam cessit, postquã minis & terroribus Erico, ex sorore nepoti, quatuordecim annorum puero, regnum obtinuisset. Hujus illud est; Cum monita esset ne

contra verba concepta arces, tutelam regni exterorum fidei committeret, Servate vos (dixit) qua poteſtis diligentia literas noſtras; nos curabimus arces ſervari. Mortua eſt Flensburgi, & ſepulta anno 1412.

137. ERICVS, Pomeraniæ Dux, anno 1396. Amitinæ perfidiæ lacte imbibito, violator pactorum, Nobilitatis, per bella externa, & navigationibus per ſævas tempeſtates mandatis, extirpator, domi ſpoliator, contrarios habet Engilbertum, ex nobili Principem Dalcarlorum electum, &, hoc inſidiis Danorum è vivis ſublato, Carolum Canuti, regni gubernatorem. Profugus in Daniam, &, jam Danis quoque infenſus, tentato & mox deſperato in Sueciam, quæ redire & pactis ſtare volenti tendebat manus, reditu, Gothlandiam occupat, unde navigantes Aquilonares piratica infeſtaret. Verum tandem à Carolo Canuti obſeſſus, & à Danis ſibi metuens, in ditionem avitam & ocium conceſſit, cum à coronatione regnaſſet annos quatuordecim, anno Dom. 1437.

138. CHRISTOPHORVS Palatinus, Dux Bavariæ; Erici ex ſorore nepos; in quem, Danorum ſtudiis evocatum, nonniſi poſt longam dubitationem & ad plurimam Danorum commendationem conſen-

consensum est, anno 1442. Ejus præclara initia dissensione & mutuis Suecorum supplantationibus mutata in peius. Gessit cum Anglo bellum. quo victor, dum astu Lubecam adoriri, sed frustra, parat; ad Sueciæ littus passus naufragium, animum occupandi Vandalicas civitates despondet. Libidinem ejus fame ac peste regni Deus vindicat: ipse amissis in mari, quos ex Suecia exportabat, thesauris, in Dania moritur improlis, anno 1448.

139. CAROLVS CANVTI, à proceribus jugum exterorum fastidientibus, póst aliquot annorum interregnum rex constitutus, an. 1458, Norvegiam subjicit; bello à Danis moto gravissimis eos damnis mulctat. In eum populus, Præfectorum insolentia emotus, sed classicum potissimum canente archiepiscopo Vpsalensi, insurgit: dumque Carolus à Poloniæ rege advocaturus auxilia Gedanum secedit, Christiernum Daniæ regem regno obtrudit & coronat. Catillus interim, ex episcopo Lincopensi factus miles, archiepiscopi nepos, collectis undique copiis, regno ejicit quicunque Christierno favebant; ipsum Christiernum, utpote qui nullis omnino pactis staret, glaciali & memorabili pugna devincit; Carolumque ex Prussia revo-

 cat.

cat. Qui reversus, recuperata favoris popularis aura, præfectos populo gratiores sufficit. Denique laudis ex virtute, non minus quam vitæ & regni, satur, obiit anno 1470. Post Carolum in serie regum nonnulli ponunt: 140. *Christiernum*. 141. *Ioannem filium*; 142. *Christiernum Ioannis filium.* Verum Ioannes Magni tres istos, qui *Principum* tantum nomine imperarint, substituit, omissis prioribus illis, quos ipse nonnisi factiosorum reges & usurpatores existimavit.

140. STENO STVRE, ex sorore Caroli nepos, *Christiernum*, qui classem & exercitum mœnibus Stockholmiæ admoverat, victum fugatumque, à Suecia repetenda toto vitæ tempore abstinere cogit. Inde *Ioannem* filium ejus, evocatis Russis, & per occasionem discordiæ inter Stenonem ac Suantonem Sueciam aggressum, coronatumque per factiones, reprimit. Dum Ioanni marito captam Daniæ reginam in Smalandiam reducit, in convivio contracta ægritudine obiit anno 1503, regiminis trigesimo. Vir maximarum virtutum, sed hoc major, quod oblatum diadema respuit.

141. SVANTO, Ostrogothorum Princeps, & regni Consiliarius, Princeps Suecorum

corum eligitur, delato clam Stocholmiam, arteGaddi Lincopensis episcopi & militis strenui, defuncti Stenonis corpore. Inita cum Lubecensibus confœderatione, bellum cum Christierno secundo Ioannis (quem filii odio jam multi expetebant) gessit: in quem dum majora molitur, anno 1512, Principatus octavo obiit; à virtutibus insigniter instructus, liberalis, & prævia severitate mitis.

142. STENO STVRE junior, filius Suantonis; fraudes & insidias Christierni, missis ad familiare colloquium, quod ille petierat, Gaddo & Gustavo Ericson, prudentia evadit. Dum autem Christierno, cum novo exercitu Sueciam infestanti, strenue se opponit, inter fortissime dimicandum ictu bombardæ occiditur. Quo sublato, & Suecis dissipatis, Christiernus à Danicæ factionis proceribus vocatus coronatur: procerum præcipuis, quos sibi contrarios credebat, ipso coronationis die in convivio trucidatis: cæterum ob efferam immanitatem eodem, quo venerat mense, à regno exclusus, anno 1520.

RELI-

RELIQVA SVECICORVM Regum ſucceſſio,

E Thuani Hiſtoria & actis publicis.

CHriſtiernus primus, qui exſtincta veterum Daniæ regum ſtirpe ex Comite Oldenburgico ad regium Daniæ faſtigium Senatorum regni ſuffragiis eſt evectus, commendatione præcipue Adolphi Holſati avunculi; ſeditione in regno Sueciæ ſuborta, & Carolo Canuto rege ejecto, Ioannis Benedicti archiepiſcopi Vpſalenſis factione evocatus, rex Sueciæ conſtituitur. inde Danis jus in Sueciæ regno. Ioannes patre mortuo regnum Daniæ XXXII annos tenuit: rexque ipſe à tumultuantibus Gothis, Stenone ſeniore ejecto, qui Carolo avunculo ſucceſſerat, eligitur: ſed inde mox deturbatus, & à Suantone, qui favore Henningi Gaddi, eccleſiæ Lincopenſis antiſtitis, ab Ordinibus regni Stenoni ſuffectus erat, multis præliis victus in Daniam poſtremo ſe recepit. Suantone in civitate Aroſienſi mortuo, Principe egregiis virtutibus cum paucis comparando, Steno Stura junior filius, vix tandem poſt multas contentiones, factione Danica Ericum Trollum Stenoni opponente, ſed prævalente recenti pater-

paternorum meritorum memoria, à regni Senatoribus rex ordinatur. Biennio post Suantonem mortuum Ioanni decedenti successit Christiernus II, qui, pars magna cladium à patre acceptarum, jus, quod ex successione avi & patris in regno Sueciæ sibi vindicabat, armis persequi decrevit. Steno, ut sibi videbatur, in regno confirmatus, jam adulatorum, qui nimis multi sunt in aulis Principum, consiliis corruptus, multa perperam administrabat, & alienatis à se procerum animis, benevolentiam multorum ex populo amiserat: quibus compertis Danus, oportunum id rebus suis ratus, magno collecto exercitu in Stenonem ducit, & Stocholmiam Sueciæ regiam magna operum vi cingit: sed adventante Stenone, obsidionem solvit. quumque reflante vento exercitum toto trimestri transmittere non potuisset, summa omnium rerum penuria pressus à Stenone, qui illius amicitiam omni studio demereri satagebat, commeatum & fidem accepit, quo secure cum exercitu incolumi redire in Daniam liceret. Tantam humanitatem quadriennio post Danus detestanda fraude pensavit. nam, petito cum Stenone colloquio, quum paulum abfuisset quin Steno incautus in hostilem navem de-
scendis-

ſcendiſſet, hac ſpe fruſtratus, legatos à Stenone miſſos, Gaddum & Guſtavum Erici filium, captos ſecum in Daniam contra fidem datam abduxit. Summum violatæ fidei ſpecimen cùm eo anno Chriſtiernus edidiſſet, ſequenti multo majus crudelitatis & perfidiæ ſimul edidit. nam, potentiori cum exercitu excurſione in Veſtrogothorum terras à Danis facta, & pugna ſupra mare congelatum commiſſa, ictu tormenti in femore vulneratus Steno cum paulo poſt obiiſſet, & Duce ſublato numeroſus Suecorum exercitus ſtatim diſſipatus eſſet, Chriſtiernus victor à proceribus regni, qui Danicæ factiònis erant, evocatus, corona regia Stocholmiæ ornatur; eodemque die, veritus ne ſe abſente Stenonis liberi à contrariæ factionis Principibus rurſus in regnum reſtituerentur, clauſis urbis portis, præcipuos ex omnibus Ordinibus viros convivio à ſe acceptos, populo aſtante & trepidante, ad XCIV obtruncari jubet, relictis ante prætorium ad horrorem per triduum cadaveribus. Stenonis ipſius corpus terræ paulo ante mandatum novi tyranni juſſu effoditur, & cum reliquis crematur. Viduæ denique, & filii interfectorum, bonis ſpoliantur. Ita Stocholmiâ profectus cum multa

ſæve

sæve in multos passim perpetrasset, incolis ad facti famam ad xxx millia cum armis occurrentibus, ipse per devia & sylvas noctu potius quam interdiu iter faciens, in Daniam vix tandem revertitur; ubi tot cædibus efferatus, quum ne suorum quidem sanguine cruentam sitim restringuere posset, à Friderico patruo Holsatiæ Principe, & Lubecensibus bello petitus, terrente conscientia, cum uxore Isabella Cæsaris sorore & liberis, in Zelandiam profugit, tertio post Stocholmiensem lanienam anno, qui fuit seculi xxiii.

143. Interea GUSTAVUS Erici fil. qui è manibus Dani evaserat, specie procurandorum Christinæ Stenonis viduæ negotiorum, Stenonis filia in uxorem accepta, procerum favore ac Lubecensium inprimis opibus, regni vacui possessionem adeptus est. Is postea religionem majorum antiquavit, & confessionis Augustanæ doctrinam suscepit; &, postquam regno summa prudentiæ laude totos xxxviii annos præfuisset, decessit anno cIↃ IↃ LX, tertio kal. Octob. relinquens ex Catharina Magni Saxoniæ Ducis F. Ericum, qui in regno successit; ex Margarita vero Erici Abrahami Loholmii fil. Ioannem; & Carolum Sudermanniæ Ducem.

144. ERICUS patri Gustavo in regno successit, Stocholmiæ anno CIↃ IↃ LXI coronatus. Hic grave bellum cum Danis & Lubecensibus aliquandiu gessit; & vicinorum omnium odia in se concitavit; &, quasi id parum esset, etiam suorum animos in se irritavit. Ioannes frater, Finlandiæ Dux, cui turbulenta regis fratris consilia parum placebant, ducta vidua Catharina Sigismundi Poloniæ regis sorore, per Livoniam menseDecembri itinere facto, Revalia in Finnoniam redierat, CXX CIↃ Ioachimicorum Polono sororio creditis; pro quibus arces & præfecturas aliquot Livoniæ pignoris loco acceperat. quod à fratre factum Ericus, ut erat suspicaci ingenio, sinistre interpretatus, quasi conscio, aut etiam fœderis contra se à Polono cum Dano initi socio, primum belli impetũ in eum convertit, captumque cum uxore ac tota familia in oppido Finlandiæ, cui Abo nomen, Holmiam duci, & publico judicio accusatũm in custodiam dari, ac plerosque ipsius familiares supplicio affici jubet. is quadriennium totum in carcere habitus, postea libertati restitutus, Ericum fratrem anno post, vices alternante fortuna, regno exutum carceri perpetuo mancipavit anno CIↃIↃLXVIII.

145. Io-

145. IOANNES, Erico fratre exauthorato, rex Sueciæ magno procerum & omnium Ordinum consensu & applausu renunciatus est. Huic quoque bellum cum Dano fuit, atque Mosco; & quidem cum hoc valde grave & diuturnum. Concessit fatis anno cIↃIↃXCII, VII kal. Decemb. relicto filio Sigismundo, Poloniæ rege electo. Ioannes eandem quam Gustavus parens religione doctrinam, confessioni nimirum Augustanæ congruentem, secutus, licet filium Sigismundum, à Catharina matre instructum, Romanam religionem in arcano amplecti passus fuerit, tamen in recepta per totum regnum à parente suo religione nihil immutari voluit: & Carolum Finlandiæ Ducem fratrem suum, ei summopere addictum, tanquam vadem, apud populos suos constituit, nihil in eo negotio novatum iri, quum illum per filii absentiam pro regis titulo Sueciæ præesse testamento jussit.

146. SIGISMVNDVS, Ioannis fil. Poloniæ rex, etiam anno 1590 Sueciæ rex designatus, quum superiore autumno ad regnum hæreditarium capessendum in Sueciam appulisset; anno cIↃ IↃ XCIV regni Ordinibus ad insignia regni capienda diem epiphaniorum Vpsaliæ indixit. Erat in comitatu regis Francis-

cus Malaſpina, Vrbini epiſcopus, pontificius orator; qui ſolennes ritus in regis coronatione uſurpari ſolitos peragere ſatagebat; quod ſi obtinebat, majorum religionis in regno inſtaurandæ in ſpem erigebatur; id ſummopere rex cupiebat. Sed Senatus & regni Ordines repugnabant, inſtigante præcipue Adamo Andracano, qui in Synodo proxima menſe Martio celebrata Vpſalenſis archiepiſcopus deſignatus fuerat. Is contra majorum inſtituta & regni leges fieri dicebat, ut alius, quam Vpſalenſis præſul, coronam regi imponeret, & ante omnia oportere ut rex ſacramento adigeretur, quæ de confeſſione Auguſtana ante LXIV annos Carolo V exhibita, ſola in Suecia recipienda, poſtremis Guſtavi ſuæ majeſtatis avi, & primis Ioannis III parentis temporibus, tum ab regni Ordinibus nuper in Vpſalienſi concilio decreta fuerant, ſe ſervaturum: nec templa ulla in urbibus alteri quam Auguſtanæ confeſſionis religioni deſtinaturum. de cætero, quum in Suecia eſſet, ſolenni ſacrificio, quod in privato palatii ſacello celebraretur, intereſſe contentus eſſet. Ad hoc, interceſſio Poloniæ procerum, qui cum rege venerant, adhibita, & proteſtatio à regni Ordinibus facta XV kal. Feb.

ac

ac tandem quatriduo post, quum aliter non posset, Vpsaliæ rex, Adamo Andracano officio defungente, regia insignia cepit, &, Erico Sparre, regni cancellario, jurisjurandi formulam per solemnem stipulationem recitante, religiose promisit, justitiam ac veritatem se servaturum; injustitiam ac mendacium jure potentiaque regia compressurum; jus æquum inter Suecos, tam divites quam egenos, secundum regni leges dicturum; regnum cum Principe Carolo & regni Suecici Senatu administraturum; consilia cum indigenis, non cum exteris, capturum; neminem extraneum in Sueciam asciturum; neque regni arces, provincias aut Vpsalæ deserta, ulli nisi indigenæ commissurum; nulla nova vectigalia regno impositurum, nisi necessitate exigente, ut quum exercitus extranei provincias regni vastabũt, aut seditio intestina urgebit, aut regis filius vel filia matrimonium contrahet, aut ad iter S. Erici, sive solennem regni lustrationem, aut sarciendas arces, aut in desertis Vpsalæ ædificandis quicquam necessarium requiretur; præterea omnia privilegia, libertates, immunitates proceribus, episcopis & populo Suecico concessas confirmaturum, pacem ac tranquillitatem publicam

procuraturum. addita clausula sacramento, *Ita Deus animæ meæ & corpori sit propitius, ut hæc omnia ex animo juro.* Comitia deinde habita, in quibus de regni per regis absentiam administratione leges ex Ordinum sententia constitutæ; & rex mense quintili in Poloniam remeavit. Verum postea ab omnibus regni Ordinibus regno fuit abdicatus, in Comitiis Stocholmiensibus, anno 1599 celebratis. Et rursus anno 1600 cum sobole & posteris suis à regimine omni in Suecia exclusus, in Comitiis Lincopiensibus. quæ ita se habent:

Nos infrascripti regni Sueciæ Ordines, atque Senatores, Comites, Barones, Episcopi, Nobiles, Ecclesiastici, copiarum militarium duces, cives, & plebecula, in his Lincopensibus comitiis congregati, omnibus quorum interest notum facimus, quod, si quidem superiori æstate, mense Iulio, in comitiis à nobis regni Ordinibus Stocholmiæ celebratis, inter cætera unanimiter fuerit conclusum, ut, cum rex Sigismundus in præjudicium aviti testamenti & admonitionis, à vera evangelii doctrina exorbitaverit, perversæ Pontificis religioni adhærens, & deinceps contra omnem naturalem affectum, per Pontificis subdolas machinationes, alio-

rumque

rumque hominum inquietorum consilia, eousque se deduci passus, ut S. M. peregrino exercitu stipata, in natale solum sese contulerit, qua patruum suum serenissimum D. Carolum, qua etiam nos omnes & universam patriam vehementissime persequutura, & quibusvis cladibus affectura; Vnde plurimi quoque Sueonum atque peregrinorum ad extrema vitæ discrimina sunt protracti: Quo tempore sane, si illa machinatio pro votis S. M. cecidisset, dubio procul id accidisset, ut non solum erronea Pontificis doctrina universo huic regno obtrusa, contra R. M. juramentum & assecurationem, (velut cuique exploratum, id propositi regio animo viguisse,) verum etiam vitæ & bonorum jacturam illi omnes sustinuissent, qui hac ex parte sese pro domo Dei opposuissent, firmiter regio juramento & assecurationi, ac iis laudabilibus statutis, transactionibusque, quæ ab universis regni Ordinibus diverso tempore laudabiliter fuerant celebrata, adhærere cupientes.

Quamobrem, sicut etiam propter alias plurimas, easque maximas rationes, quæ ex typo propediem divulgabuntur, summopere coacti sumus, hujusmodi S. M. regimini prorsus renun-

tiare, omnem fidelitatem, & obedientiam, quibus omnes secundum unionem hæreditariam, & jura Suetica, obstricti R. M. fuimus, abdicando; prout præfatis Stocholmiæ comitiis celebratis unanimiter conclusum & pronunsiatum.

Attamen insuper approbatum, potius ob eam animi propensionem, qua in R. M. ferebamur, & adhuc erga illam progeniem regalem ferimur, quàm jure aliquo, ad R. M. filium spectante, ut, si R. M. citra spatium semestre, post commemorata supputandum comitia, sese vellet resolvere, utrum filium suum in hoc regnum expedire cuperet, serenissimo Duci Carolo, velut proximo & propinquiori tutori, aliisque probis & fidelibus regni Sueciæ viris commendandum, atque in syncera evangelii doctrina instituendum; Hac conditione præfatum Principem R. M. filium, intra sex menses illud semestre comitantes, in Sueciam destinatum, præ omnibus aliis pro legitimo nostro Domino, & Rege, illum cognosceremus, & acceptaremus, ubi ad eam perveniret ætatem, in qua nobis & universo regno præsidere, ac eo pacto assecurare posset, quo secundum jura & regni hujus veteres prærogativas consuetudinesque assecurare

rare par eſt: Verum ſi R. M. intra præfixum temporis ſpacium ſuper his conditionibus ſeſe non reſolveret, neque filium ſuum citra ſpacium illud ſemeſtre immediate ſubſequens prædicto modo in hoc regno educandum tranſmitteret; omni diademate & regimine Suetico etiam filius exutus foret: ita ut neque ille aut ejus poſteritas, unquam ad regale Sueciæ ſolium habitura foret acceſſum, ſed & pater, & filius ex illo deturbarentur, ſicut ipſum decretum Stocholmenſe porro atteſtatur. Proinde ad R. M. protinus perſcriptum, qua ratione ſuper hoc negotio eſſet ſtatutum, humili adjuncta petitione, ut R. M. ſuper deſiderio Ordinum regni Sueciæ ſeſe quamprimum reſolveret.

Itaq; cum rex Poloniæ necdum quicquam hoc ſuper negotio reſponderit; non ſolum ſex menſibus interim evolutis, quibus R. M. animum ſuum declaratura; ſed etiam illud tempus nunc labatur, citra quod R. M. filius in regnum fuerat tranſmittendus; ut quinque duntaxat ex præſcripto tempore reſtent menſes, nullo prorſus de illius adventu increbreſcente rumore; Ea præter etiam alia negotia interim inciderint, quæ pro emolumento regni perpendenda,

atque decidenda; Ideo nos regni Sueciæ Ordines, illustrissimi Principis litteris convocati, & hac necessitate stimulati, huc confluximus, ejusmodi negotia pro necessitate & dignitate æstimaturi, & conclusuri. Atque jam de omnibus articulis ita convenimus, & statuimus, quemadmodum sequitur.

Inprimis, etiamsi S. C., quantum ad illum de regni gubernatione articulum, id consilii communicaverit, multisque ostenderit rationibus, se regiam dignitatem, nomen, vel titulum minime affectare, aut desiderare; in quo tamen ut consentiret S. C. obnixe postulavimus: Tamen quandoquidem, ut præmemoratum est, quinque adhuc menses residui sint, citra quos postulavimus ut R. M. Poloniæ suum expediret ad nos filium: ideo etiam præfato temporis spacio S. C. censuit nobis præstolandum: Atque si tum temporis ita usu veniret, ut R. M. suum filium citra præfatum temporis spacium in hoc regnum transmitteret, iis conditionibus, quibus eum postulavimus, pro nostro & regni totius rege illum acceptaremus, & retineremus, nec ullum alium, ubi ad annos regimini idoneos perveniret: Absolute tamen regni non admittendus regimini, priusquam in legitimis annis fo-

ret

ret constitutus, nimirum vigesimo quarto ætatis anno: Interea temporis, sive R. M. filius in regnum adveniret, sive non, illustriss. Dux Carolus, sub ætate minorenni hoc Principe constituto, gubernaculo regni assideret. Verum si forte fortuna accideret, ut S. C. vitæ usura privaretur, priusquam memoratus Dominus minorennis, aliique de eadem familia Principes, ad legitimam pervenirent ætatem, unanimis atque concors nobis ineunda conspiratio super uno, aut duobus, vel ad summum tribus, quos gubernationi in patriæ emolumentum fideliter præfuturos cognoscceremus, designandis, quibus fidelem omnem obedientiam exhibituri essemus, illisque, qui hac ratione reipub. gubernatores & minorennium Principum tutores constituti fuerint, obligati essent, ut quam diligentissime curarent, præfatos Dominos in vera evangelii religione, & omnibus Christianis atque regiis virtutibus moribusque educari, regno Sueciæ & illius emolumentis ita in omnibus rebus invigilantes, prout coram Deo, & progressu temporis apud illustrissimos Principes, regnique Ordines, sicut etiam Christianitatem, secure vellent possentque respondere.

Cum vero regis Sigismundi filius regio Sueciæ throno potiretur, regni Ordinibus prout par esset, omnimode assecuratis, suo patruo illustrissimo Duci Ioanni, de honesta atque Ducali sustentatione provisurus esset, præcipue illo Ducatu, quem (inclytæ memoriæ) Dux Magnus in Ostrogothia quondam possedit, eum contentando; illis tamen bonis exceptis, quæ serenissimi Ducis Caroli Ducatui in Ostrogothia adjecta & litteris confirmata sunt, quorum loco serenissimo Duci Iohanni alia bona assignanda forent, reditibus non inferiora illis, quæ Dux Carolus obtinet, cumque Ducatum cum ejusmodi privilegiis Dux Iohannes possideret, sicut regis Gustavi (celeberrimæ recordationis) testamentum & litteræ donationis Duci Magno super hoc datæ testantur & exigunt: Deinceps Dux Iohannes pro sua parte nihil amplius ex regno expetendum haberet, iis bonis hæreditariis duntaxat exceptis, quæ ad S. C. paternæ & maternæ hæreditatis nomine jure devolvi poterunt: Alter autem minorennis Dominus illustrissimus Princeps Dux Gustavus Adolphus, parentis sui serenissimi, Ducis Caroli, sine impedimento integrum aditurus & occupaturus esset Ducatum, iis quidem Ducalibus

libus privilegiis sub quibus illum dominus parens possedisset.

Atque si rex Sigismundus citra tempus præscriptum, filium suum in Sueciam non expediret, pari se cum ratione diademate regni Sueciæ & jurisdictione illum spolians, nemo præter illustrissimum Ducem Carolum, quoad lucis hujus usura frueretur, regni gubernaculum moderandum susciperet; Sin vero contingeret, S. C. è vivis discedere, priusquam aliquis nostrorum minorennium Dominorum ad legitimam ætatem transcenderet, eum pro regni gubernatore accepturi essemus, quem S. C. in ultimo suæ voluntatis testimonio ad hoc munus promoveret; velut uno abhinc anno Ienocopiæ unanimiter consensum & approbatum est. Aut etiam si ejusmodi successoris substitutio ob repentinam S. C. ex hac vita migrationem, vel etiam pro singulari sua prudentia sereniss. Dux Carolus superstes de hoc nihil constitueret, denuo de duobus fidelibus reipublicæ viris unanimiter & concorditer eligendis conspiraremus, qui fideli clavum regni moderarent dextera. Cum vero illustrissimi Domini minorennes legitimam attingerent ætatem, ut ipsimet manum regni clavo admovere pos-

sent,

ſent, cum unanimi conſilio & conſenſu ex præfatis Dominis in regem Succiæ eum deſignaremus, quem regni utiliſſimum gubernationi deprehenderemus, ſive contingeret ſecundum lineam hæreditariam regis Iohannis filio illuſtriſ. Duci Iohanni hæc regalis dignitas, ſive etiam ex Ducali familia ſereniſſ. Principi Duci Guſtavo Adolpho, aut aliis pro tempore ſuperſtitibus, cum pluribus conditionibus requiſitis, quas S. C. partim de regimine, partim etiam de aſſecuratione ab iis deponenda, qui ad gubernationis munus promovendi, condidiſſet & præfixiſſet.

Veruntamen S. C. multa perſuaſione, humili petitione, & admonitione, ad aliam deduximus opinionem, de qua, ſicut etiam de aliis ſubſequentibus articulis, hac ratione conſpiravimus. Inprimis, cum rex Sigiſmundus, velut antea inculcatum eſt, partim hac de cauſa eam juriſdictionem amiſerit, quam S. M. ad regni Sueciæ habuit coronam, quod ab avito exorbitaverit teſtamento, & vera evangelii religione contempta, Pontificiæ religionis acerrimum ſeſe præbuerit ſectatorem, quam omnibus in hoc regno etiam obtrudere meditabatur; partim etiam quod binis vicibus ex hoc regno, nobis inſciis, diſceſſerit; poſt-

postmodum contra omnem naturalem & Christianum affectum, juraque Suetica, peregrino in natale solum milite copiosissime juxta ac infensissime advecto, & aliàs multis modis in præjudicium sui jurisjurandi, litterariæque assecurationis, quæ nobis omnibus præstitit, actitaverit; Atque nunc ad extremum non tanti nos fecerit, ut vel hactenus unica syllaba humillimæ nostræ petitioni atque litteris ad S. M. expeditis respondere dignaretur, in quibus significamus, nos S. M. filio regni Sueciæ axioma deferre, si intra præscriptum tempus in regnum expediretur, modoque & ratione prædictis educaretur: Quocirca eidem S. M. filio, aliisque ejus hæredibus & successoribus, prorsus renunciamus, omni jurisdictione, quæ aliàs secundum unionem hæreditariam ad eos jure spectaret, illos exuendo, ita ut neque R. M. aut ullus de ea progenie, posthac quicquam juris ad diadema regni Sueciæ sit habiturus, prorsus omni obligatione, qua S. M. & ejus hæredibus tenebamur obstricti, nos subducendo; Sicut etiam omni fidelitati, securitati, & virili assistentiæ R. M. antea præstandis renunciando.

Quanquam vero illustrissimo Duci Iohanni, secundum unionem hæreditariam;

tariam, jam regia foret dignitas committenda; Sed quandoquidem perpendamus, atque metuamus, ne S. C. in regio Sueonum culmine constituta, & amore permota naturali, cum fratre suo, aut ejus hæredibus, ea pacta ineat, & consentiat, quæ in nostram & patriæ totius vergerét perniciem extremam; in hoc unanimiter conspirantes, ut vindictam de illustrisſ. Duce Carolo aut illius successoribus earum rerum poscant, quæ hoc turbulento tempore, justissimis quamvis de causis, adversus regem Sigismundum, & ejus familiam, consanguineosque actitatæ in hoc regno; fiatque hoc pacto malum posterius priore pejus, ut vix unquam pacem huic regno restituendam spes aliqua sit emicatura; Præterea regni & hujus temporis moderna conditio jure suo postulat, ut certum prospiciamus hac tempestate regni gubernatorem, nisi plurima magni momenti negotia neglectum iri velimus, non absque incomparabili totius regni detrimento, ex quibus nostra salus dependet, neque proinde à puero expediri queunt; Itaque unanimi consilio & consensu statuimus, ut illustrisſ. Principi Iohanni de honesta & Ducali ex regni provinciis sustentatione provideatur, unanimiter illum deferendo, & assig-

& aſſignando S. C. Ducatum, quem S. C. patruus (Chriſtianæ recordationis) Dux Magnus in Oſtrogothia poſſedit; Illis tamen bonis exceptis, quæ sereniſſ. Duci Carolo, ex præfato Ducatu, perpetuo ſint vigore litterarum ſuper hac re datarum conceſſa, quorum loco illuſtriſſimus Dux Iohannes alia ejuſdem valoris reportabit prædia, velut Braborg & Leckö, cum horum bonis feudalibus, aliiſque quæ præfatos reditus adæquare poterunt: Hunc autem Ducatum Dux Iohannes iis poſſeſſurus conditionibus, quas regis Guſtavi teſtamentum, & litteræ donationis, Duci Magno ſuper hoc traditæ, commemorant; atque ita præfatus Princeps, his contentus, nihil amplius pro ſua parte ex regno petiturus, iis bonis hæreditariis exceptis, quæ ad illum ratione hæreditatis paternæ & maternæ ſpectare poterunt: Neque integrum S. C. futurum, quicquam de ſuo Ducatu, vel bonis hæreditariis, ad poſſeſſionem perpetuam alicui donare, niſi id fiat tali conditione, ut regnum aliquam juriſdictionem circa illud progreſſu temporis exſpectet. Atque etiam idem Dux illuſtriſſimus obligatus erit, nemine in ſuis ſervitiis uti, qui diſcordiam inter regalem & Ducalem familiam ſeminare intendit; Sed

ſemper

ſemper quam diligentiſſime & fideliſſime ad ea incumbet, quæ concordiæ & optimæ fiduciæ inter conſanguineos reconciliandis & ſtabiliendis quam maxime ſerviunt, ac in commune patriæ emolumentum & ſubſidium ſuo pondere vergunt.

Quandoquidem etiam sereniſſimus Dux Carolus, unicus ſecundum Deum fuerit, qui divino auxilio fretus, præſentiſſimo vitæ diſcrimine, moleſtiis atque ſumptibus, nos & patriam noſtram, ex tenebris Pontificiis, & ſervitute peregrina, vindicare pro virili elaboraverit, quæ cervicibus noſtris injectare noſtri voluerunt adverſarii; Et aliàs pro nobis, & noſtra ſalute, commodoque, tam in ſpiritualibus quam corporalibus negotiis, ſanguinem, & vitam ſuam, omnemque poſſeſſionem in diſcrimen adducere non dubitaverit, non ſolum hoc tempore, ſed aliquot vicibus antea; clementer promittens inſuper, atque ſpondens, quod S. C. inprimis & ante omnia nobis omnibus & ſingulis, Eccleſiaſticis & Politicis, ſummis & infimis, cuique pro ſuo ſtatu & conditione, in Chriſtiana & ſyncera evangelii religione (cui nos omnes in hoc regno firmiter alligavimus) vivere ſit permiſſura; nulla re prorſus in ea fide variata, ſed, velut in

conci-

concilio Vpsaliæ celebrato anno 1593 unanimiter approbata fuit, semper persisteret; Sicut etiam jura Suetica, & uniuscujusque à majoribus acquisita privilegia atque libertates nullo pacto transgressura; ut S. C. horum nomine regni hujus gubernationem præ reliquis promeruisse & jure acquisivisse videatur: Proinde his, atque aliis maximis de causis commoti fuimus, ut modo, velut etiam aliquot vicibus antea, unanimiter & concorditer postularemus, quo S. C. dexteram regimini admovere, & verticem diademati submittere dignaretur.

Quod tamen S. C. etiam atque etiam renuit, & detrectavit, variis rationibus à S. C. in contrarium allatis, etiamsi diligenter & assiduo S. C. super hoc sollicitaverimus, atque rogaverimus: Nihilominus tamen S. C. ad extremum tandem se clementer secusque permoveri passa, nempe quod proximum quinque mensium spatium, invitationi Principis VVladislai assignatum expectare vellet, promittens, se postmodum nostræ humili petitioni locum clementer assignaturam; Interim tamen S. C. cum suis affinibus, atque amicis in exteris constitutis, super hoc consultatura, & cognitura, quid nimirum S.

C. super hoc negotio suadeant, atque consulant quam utilissimum esse. Nos vicissim ut S.C. toti mundo excusata reddatur, quod neque minis aut pollicitationibus ad gubernaculum sese intruserit, sed à nobis unanimiter ad regimen capessendum frequenter molestata, (quandoquidem nostra, & totius regni fælicitas, ejusmodi gubernatoré magnopere postulaverit;) Ideo apud omnes Christianitatis monarchas, S.C. ab ejusmodi suspicione, atque ambitione, omnino liberatam cupimus & rogamus, sicut etiam coram Deo & quovis honesto viro protestamur, S. C. in his satis esse excusatam.

Quamobrem hisce, in nomine atque invocatione sanctissimæ & individuæ Trinitatis, unanimiter, & concorditer, ac ex voluntate spontanea approbamus, & confirmamus, neminem scilicet alium quàm illustrif. Principem Ducem Carolum, regem nostrum futurum. Cui etiam hisce literis unanimiter & concorditer omnem obedientiam, fidelia obsequia, securitatem, & virilem assistentiam, velut naturali & dilecto regi nostro, promittimus nos exhibituros; Vt etiam, fideliter ea omnia exequuturos, quæ S.C. in suum atque totius patriæ commodum injunxerit ac mandave-

dave-

daverit: Nec minus pro S. C. & illius incolumitate, vitæ & ſanguini, poſſeſſionibuſque noſtris minime parſuros. Quanquam vero S. C. regni diadema renuat acceptare; tamen ſive fuerint adhibiti coronationis ritus & ceremoniæ, ſive non, nihilominus agnoſcemus & obſervabimus S.C. pro legitimo noſtro Domino & Rege, illi omnem regiam juriſdictionem, & nulli alteri, exhibentes atque præſtantes.

Præterea conſenſimus, & confirmavimus, ut ſecundùm S. C. ex hac vita migrationem (quam Deus omnipotens ad multos annos procraſtinare dignetur) filius S.C. illuſtriſſ. Princeps Guſtavus Adolphus, ad coronam regni Sueciæ acceptandam proximus ſit, & poſt eum legitimi illius hæredes maſculi, ab hærede ad hæredem, quouſque vel unicus ſuperſtes fuerit. Verum ſi S. C. (quod Deus avertat) ſine hæredibus maſculis ex hac vita migraret, aut etiam ejus ſucceſſores, ut nemo ex ea linea amplius legitimus hæres maſculus ſupereſſet; tum promittimus, atque ſpondemus pro nobis, & noſtris ſucceſſoribus, nos neminem deinceps ad regni Sueciæ ſolium ſublimaturos, præter Illuſtriſſ. Ducem Iohannem, ſi in vivis fuerit, aut etiam ejus legitimos hæredes maſculos,

 ſi

si aliquì superfuerint; & quamdiu illa linea perstiterit, gubernaculo regni Sueciæ præter ejus hæredes nemo assidebit. Proinde si illustrissimus Princeps Iohannes, aut illius successores, ad regium promoverentur fastigium, unà cum illo promittere & spondere tenebuntur, se & suos successores cum rege Sigismundo, vel ejus hæredibus, nullum unquam pactum aut unionem inituros; Præsertim hoc modo, ut ad aliquam partem aut gubernationem in hoc regno transcendant; sicut neque eos pro suis consiliariis & servitoribus electuros, qui aliud suasuri videntur, quam quod ad internam concordiam spectet, & pacem regni augeat, confirmetque; Atque ante omnia cavebit illustriss. Dux Iohannes, cum suis successoribus, ne ulla ratione sese ad erroneam Pontificis doctrinam permoveri patiatur; nisi ille cum universa sua progenie, hujus nomine eam jurisdictionem amittere velit, quam ad regnum Sueciæ habet, prout S. C. accidit fratri: Quandoquidem hisce pronunciatum & conclusum velimus, quòd nemini inposterum ad regni thronum aditus concedetur, qui nobiscum in vera evangelii religione (cui nos omnes adstrinximus) non fuerit consentiens.

Quod

Quod si vero noster serenissimus Princeps & rex electus, Dux Carolus, prius vitam cum morte commutaret, quam S. C. filius Dux Gustavus Adolphus ad eam ætatem, qua regimini manus ipsemet admovere possit, devenerit, (gubernatione autem absoluta non est potiturus, priusquam annum vigesimum quartum attigerit,) tum temporis ita conclusum & consensum volumus, ut eum pro regni & minorennis Domini moderatore tutoreque agnoscamus, quem S. C. in ultimo suæ voluntatis testimonio ad hoc designaverit ex fidelibus regni Sueciæ, & non peregrinis viris, cui obedientiam, in emolumentum minorennis Domini, & totius regni fælicitatem, exhibituri sumus. Hæc omnia promittimus, & spondemus per honestatem nostram, fidem Christianam, veritatem, & perpetuam animæ nostræ salutem, nos sine malo dolo fideliter & inculpabiliter servaturos, & absque bonis aut malis mediis, aut quacumque fraude ab hominibus excogitata: ita nos Deus quoad animæ & corporis salutem adjuvet.

147. CAROLVS, Gustavi fil. Sudermanniæ, Nericiæ & VVermelandiæ Dux, Sigismundo Poloniæ rege ita ab Ordinibus Sueciæ abdicato, regni gu-

bernationem sine regio titulo suscepit, atque ita continuavit ad annum cIↃ-IↃ cvii:quo magno omnium Ordinum consensu in regem Seciæ coronatus est; unione hæreditaria (ut vocant)jam ante, anno 1604, Norcopiis ad hunc modum renovata:

Quandoquidem potentissimus & serenissimus Dominus Carolus, regni Seciæ designatus rex, Dux Sudermanniæ, Nericiæ, & Vermelandiæ, de nostris hæreditariis Principibus sit primarius,quem antea pro legitimo & à Deo nobis præviso Domino agnovimus,acceptavimusque; Cum unicus secundùm Deum fuerit, qui nos hoc periculoso tempore, paterna sua diligentia ac labore ex manibus inimicorum nostrorum ereptos, in agnitione & doctrina veræ religionis servavit; Sicut etiam secundùm jura Suetica & cuncta legitime acquisita privilegia gubernavit; ut, licet adversarii nostri omni astutia, violentia,& potestate, nostro atque patriæ inhiaverint detrimento; attamen (Deo laus in æternum) nihil prorsus efficere potuerint, regni Seciæ limitibus necdum quicquam imminutis; Cujus nomine, post Deum, S. C. summopere gratulandum est, quæ pro nostra incolumitate vitam suam in discrimen adduce-

ducere minime dubitavit, tantaq; nobis beneficia exhibuit, quanta vix ullo unquam tẽpore Sueonibus sunt declarata.

Quocirca, ut divinæ bonitati inprimis, & ante omnia pro ejusmodi beneficiis, laus atque honor persolvatur, & illustrissimus ac clementissimus Dominus noster atque rex hæreditarius designatus gratitudinem vicissim nostram experiatur, unanimiter & peculiariter modò, velut aliàs frequenter, designavimus acceptavimusque S. C. pro absoluto & legitimo nostro rege; cui etiam (ita nos Deus quoad animæ & corporis salutem adjuvet) omnem fidelitatem & securitatem, virilemque assistentiam, prout ex debito veri subditi, & præcepto Divino, cunctisq: mandatis constitutionibus, atque celeberrimis antiquissimi regni hujus consuetudinibus tenemur, exhibituri sumus, & sine intermissione facturi, observaturi ac culturi omne id, quod velut fideles subditi erga legitimum nostrum regem declarare obligamur, præstando: & pro S.C. & patria nostra, vitæ, bonis, & omnibus possessionibus nequaquam parcendo, ingruente necessitate; &, S.C. postulante, fideliter cum S. C. in discrimen adducendo; In summa, vivere & mori cum clementissimo Domino nostro parati su-

ti ſumus futuri. Atque cum S. C. (æterno Deo laus) maſculis hæredibus, nobis & regno univerſo in conſolationem auxiliumque, decorata ſit, heroumque vitæ tempus, perinde ac omnium hominum vitale ſtamen, in manu divina repoſitum; ideo, ſi ex hoc ærumnoſo mundo ad æternam fælicitatem S. C. à nobis evocaretur, (quod præpotens Deus in multos annos prolongare dignetur,) promittimus, obligamus, juramus, & approbamus hiſce quam firmiſſime, perfecte, & irrevocabiliter, unanimiter & peculiariter, veluti prædictum eſt, S. C. majorem natu filium, illuſtriſſ. Principem Guſtavum Adolphum, immediate ſecundum ſereniſſimi parentis ſui fælicem ex hoc mundo migrationem regimine & regali authoritate potiturum, regemque noſtrum futurum; ſicut etiam pro nobis & noſtris ſucceſſoribus aſſerimus & confirmamus; illum pro noſtro Domino & rege acceptando, parique modo fidelitatem in omnibus exhibendo: ita ut vitam unà cum illo in diſcrimen adducere parati ſimus futuri, quo illi auxilio, conſilio, & conſolationi in omnibus exiſtamus, id facientes & intermittentes, quod fidelibus ſubditis ratione honeſtatis & promiſſi omnino incumbit.

Iunior

Iunior vero S. C. filius, illustriss. Princeps Dux Carolus Philippus, paterno Ducatu Sudermanniæ, Nericiæ, & VVermelandiæ, Vasbogia, & territorio Vallensi, una cum aliis pluribus potietur, secundum testaméti vigorem, adjunctis spiritualibus & sæcularibus jurisdictionibus, prorsus velut illustriss. parens, clementiss. Dominus noster Dux Carolus, priusquam Sueciæ gubernaculo admoveretur, eum Principatum possederat: Verum sereniss. Dux Iohannes illum Ducatum, qui Duci Magno permissus erat, consequetur; quem in hisce comitiis bonis feudalibus & pluribus jurisdictionibus auximus, prout literæ donationis, præfato Duci Iohanni super his datæ, testantur. Quod si autem rex noster designatus Dux Gustavus Adolphus, ex singulari Dei providentia aliquos regales aut ducales hæredes masculos legitimos nancisceretur & post se relinqueret; tum major natu filiorum regni gubernaculo admovendus; & deinceps, illo sublato, de linea ad lineam, uno secundum alterum, ad regale solium penetrabit, illique S. C. filii, pro tempore illo nati, vel postmodum nascituri, à nobis & nostris successoribus pro legitimis & hæreditariis regni Sueciæ regibus designabuntur, & perma-

 nebunt,

nebunt. Sin autem Dux Gustavus Adolphus, noster proxime futurus & electus rex, divina providentia ita disponente, sine masculis hæredibus vitam cum morte commutaret, sequens clementiss. Domini nostri & regis filius, illustriss. Dux Carolus Philippus, qui secundùm lineam secundò genitus est, eodem prorsus modo, sicut de Duce Gustavo dictum est, regni clavum ac diadema, velut designatus, electus, & confirmatus Sueciæ rex, acceptabit; quem proinde commemorato modo, pro nostro Domino, & rege, hisce omnino firmiter & irrevocabiliter acceptare, agnoscere, promittere, jurareque volumus fidelitatem, obedientiam, atque virilem assistentiam, sine omni tergiversatione & subterfugio illi à nobis exhibenda; Similiter quod ei consilio, subsidio, ac consolationi simus futuri, pro illius incolumitate possessiones & vitam nostram nulli discrimini subducendo, & cum illo, velut fideles & constantes subditi, omnem fortunæ aleam experiendo. Deinde, si fatis illustrissimi Ducis Caroli Philippi aliqui hæredes masculi legitimi superessent, major natu filiorum regni habenas moderabitur; ac deinceps, modo & ordine prædictis, de linea ad lineam, unus post alte-

rum,

rũ, perinde ac in articulis inaugurationis regis nostri designati Ducis Gustavi de verbo ad verbum est expressum, servabitur, & exequutioni mandabitur, sceptrumque apud eum, aut illius natos vel nascituros permansurum hæredes, qui à nobis & nostris successoribus pro legitimis regni Seciæ hæredibus designandi & confirmandi. Eodem etiam modo & tenore procedendum, ac observandum, sicut de Duce Gustavo Adolpho, & Duce Carolo Philippo, commemoratum est, si prępotens Deus clementissimo regi nostro designato, Duci Carolo, adhuc hæredes aliquos masculos, unum aut plures, largiri dignaretur, ita ut jure generationis immediate post Ducem Carolum Philippum regali fastigio & gubernaculo de linea ad lineam unus secundùm alterum potiantur.

Denique, si illustrissimus Dux Carolus Philippus, secundò electus rex noster, sine legitimis hæredibus masculis vitæ munere defungeretur, nullo præterea ex serenissimi regis nostri filiis hærede masculo legitimo superstite, regales fasces postmodum ad serenissimum Principem Ducem Iohannem devolventur, eodem prorsus modo, & verbotim, sicut de illustrissimis Principibus, Duce Gustavo Adolpho, & Duce Carolo

Philippo, fratribus, expressum est; quem nos proxime secundum alios pro rege & Domino nostro hisce firmiter & irrevocabiliter acceptare, designare, & jurare volumus fidelitatem, obedientiam, & virilem assistentiam, constanter atque inculpabiliter, sine omni tergiversatione & subterfugio servanda, illi auxilio, subsidio, & consolationi existentes; vitam & omnes possessiones nostras pro illius incolumitate asserenda nulli discrimini subducendo; cumque illo nullum fortunæ vultum, velut fideles erga Regem & Dominum suum decet subditos, formidando.

Deinde, præfato Duce Iohanne de vitæ theatro sublato major natu illius filius legitimus regni adpiscetur insignia; & hoc pacto, prout de vita migraverint, de linea ad lineam, sicut de Principe Gustavo Adolpho, & Carolo Philippo, ac eorum hæredibus, in articulis inauguratoriis verbotim commemoratum est, observandum, & procedendum: Vnde, qui proximus secundum lineam tum temporis fuerit, eum acceptabimus, & confitebimur pro nostro & regni designato ac electo rege; illi fidelitatem, obedientiam, & virilem assistentiam irrevocabiliter jurando, & servando, cum eo nullum vitæ discri-

men

men adire, & pro illo possessiones nostras effundere non dubitantes; insuper ea omnia aggrediendo & tractando pro illius incolumitate, quæ fidelibus & obedientibus conveniunt subditis. Quandoquidem vero luculentum historiæ perhibeant testimonium de tumultibus, dissensionibus, atque detrimentis multifariis, quæ magno agmine in respubl. sese ingerunt, quando familiæ legitimæ non observatur linea, regno & regimine in periculosa gubernatorum electione periclitantibus, cum unus huic candidato, alter illi suffragatur indigena; Sicut etiam è contra ex historiis colligere liceat, multam in republica concordiam & tranquillitatem semper viguisse, quando secundum Dei providentiam à recta & legitima regiæ familiæ non exorbitant regni Ordines linea. Quocirca si hoc infortunii, regno Sueciæ obveniret, (quod Deus clementer avertat,) ut tota Gustaviana progenies mascula prorsus de medio vitæ tolleretur, hæredibus fœminis superstitibus ex eadem Regali & Ducali familia; porro adhuc ex prompta voluntate & maturo consilio promissum volumus, sicut etiam hisce promittimus, & juramus unanimiter & concorditer, universaliter & singulariter, pro nobis omnibus

omnibus & singulis, cunctisque nostris successoribus, nos accepturos eam Principem & regis filiam, si fuerit illa superstes, aut etiam Ducis natam, pro regina Sueciæ; nullum S. C. virum præter ejus voluntatem & consensum obtrudendo; & præsertim neminem unquam ex illo populo S.C. permittendo & procurando sponsum, qui nationem Sueticam persequutus est, & illius detrimento ac ruinæ aliquomodo invigilavit; sicut neque aliquem perversæ religionis & alienam à nostra fide Christiana doctrinam sectantem. Hisce tamen prohibitum volumus etiam reginæ, ne cum persona hujusmodi nationis & religionis matrimonium ullo modo contrahat; ni jure suo & jurisdictione spoliari velit; Sed potius & prius alicui nationis Sueticæ viro, regno utili, & S.C. amabili, aut certe cuipiam nubat ex iis Ducum familiis in Germania Principi, quæ ex regno Sueciæ & celebri regis Gustavi progenie profluxerunt, illo in religione consentiente nobiscum, nisi illud matrimonium sanguinis propinquitas impediat.

Verum cæteris Regalibus & Ducalibus filiabus, eo tempore superstitibus ex hac familia, de honesta & convenienti dote circumspiciemus, & exhibebimus, una

unà cum aliis rebus necessariis, pro status & conditionis dignitate, secundùm regis Gustavi testamentum,& in his comitiis fabricatam ordinationem: Attamen illis conditionibus & cautionibus, ne commemorata Regalis aut Ducalis filia ullum contrahat matrimonium, nisi id fiat cum regniOrdinum consensu, & libera voluntate; Verum sub his nulla ratione regis Sigismundi filiabus (si quas nancisceretur) aut ejus sorore intellectis;quibus,velut dictum est, prorsus renunciatum volumus,nulla iis unquam jurisdictione in hoc regno permissa. Cæterum,quandoquidem omnis ille tumultus, discordia, atque bellum, quæ nobis magnum facessunt hoc tempore negotium, inde potissimum originem traxerint, quod rex Poloniæ à regni hujus ordinibus alienus in religione fuerit, atque in præjudicium aviti testamenti nostram deseruerit religionem Christianam, erroneam Pontificis doctrinam acceptando; Ideo conspiravimus nos, univimus, & statuimus, quod inposterum ad hujus regni gubernaculum neminem sublimaturi simus, qui unius nobiscum non fuerit religionis: Atque proinde quicunque Principum hæreditariorum à puro Dei verbo, in propheticis & apostolicis libris

libris comprehenso, sicut etiam à vera & genuina confessione Augustana, Carolo quinto Imperatori anno 1530 in Comitiis Vindeliciis porrecta, & in Dei verbo fundata, desciverit; nec minus etiam ab aliis preteritis transactionibus, & laudabilibus constitutionibus, partim regis Gustavi tempore, partim etiam deinceps factis, & spectantibus inprimis & ante omnia ad ecclesiæ Christianæ veræque religionis ædificationem ac optimæ politiæ tam in spiritualibus quam in sæcularibus conservationem; quique id omne non facit, & promovet, quod ad Dei honorem, & syncerae incrementum religionis, ut dictum est, spectare cognoverit, velut etiam patriæ emolumento & prosperitati in omnibus invigilaverit: Ille prorsus sua jurisdictione hæreditaria spoliandus est, qua aliàs secundum hanc unionem hæreditariam fruiturus esset.

Simili modo nostri Principes hæreditarii, sub privatione jurisdictionis hæreditariæ, nullam ducent uxorem, quæ erroneæ fuerit religionis, & alterius quam illius antea commemoratæ, ne hinc quæpiam in religione discordia oboriatur inter subditos & regni Dominos, velut cum rege Sigismundo factum est. Vt neque ulli matrimonio

sese

ſeſe permiſcebunt, regni Ordinibus inſciis, & non prius interrogatis, an regno & prefatis Ducibus ejuſmodi cõnubium ſit utile. Proinde ſi quiſpiam ex regni inhabitatoribus, nunc viventibus, aut poſthac victuris, eminentioris aut humilioris conditionis, extra aut intra collegium Senatorium conſtitutus, conſuluerit noſtris Principibus Hæreditariis, impiam aliquam religionem acceptandam, aut in alia educandos, quam quæ commemõrata eſt: illum pro regni perditore ac etiam perduelle nefario ducemus. Atq; ut omnis occaſio tempeſtive huic inconſtantiæ præcidatur, nemini alterius religionis quam prædictæ in hoc regno licebit commorari, vel ad ullum officium aſcendere; Sed, velut de Principibus hæreditariis ſtatutum eſt, nimirum ut, quicunque illorum à vero & ſalutifero Dei verbo exorbitaverit, juriſdictionis hæreditariæ ad hoc regnum ſuſtineat diſpendium: Ita quoque viciſſim, quicunque ex regni inhabitatoribus à Chriſtiana noſtra religione deſciverit, bonis ſuis privabitur, proximo conſanguineo ſubjiciendis, atque ex regno proſcribetur, ne occaſionem habeat ſuum evomendi venenum.

Similiter unanimiter conſenſimus, & ſtatuimus, neminem ex hæreditariis

noſtris Principibus ad regalem apicẽ promovendum, qui aliud regnum acceptavit: Sicut neque rex hæreditarius ullus poteſtatem habebit, alias ditiones & regna acceptandi, niſi ſemper in regno Sueciæ commorari voluerit; Quandoquidẽ partim ſuperiorum temporum tranſactionibus, partim etiam ex modernis tumultibus, liquido cognoverimus, atque experti ſimus, quanta detrimenta hinc profluxerint, quod Sueciæ reges externum aſſumpſerint ſceptrum. Quocirca nos copulamus, obligamus, promittimus, & juramus, quod pro tenore hujus juramenti noſtri, hanc inaugurationem & deſignationem regum hæreditariorum, velut de verbo ad verbum hic expreſſa & comprehẽſa eſt, quamdiu clementiſſimi regis noſtri electi & S. C. hæredes maſculi, atq; deinceps illuſtriſſ. Principis Ducis Iohannis & S. C. legitimi hæredes maſculi, in vivis & præ manibus fuerint, firmiter & irrevocabiliter obſervaturi atque ſequuturi ſimus; Ac, quouſque hæc Regalis & Ducalis familia perſeveraverit, ex illa noſtros legitimos Reges & Dominos, de linea ſeu familia, ad lineam ſeu familiam, petituri; prorſus ut in hac unione hæreditaria commendantur: Inſuper pro illorum incolumitate, noſtram ſalutem, bona, &

vitam

vitam ipſam cuique diſcrimini objicere minime dubitabimus; pro viribus & facultatibus, externis ac internis regni ac illorum hoſtibus, moderno, aut progreſſu temporis, futuris, (nemine aut ulla natione, ditione, eminentiore aut inferiore magnate vel ordine exceptis,) reſiſtendo; factiſque ipſis id omne exhibendo, quod nobis erga legitimos noſtros Dominos & Reges, pâtriamque, velut fidelibus nationis Sueticæ viris atq; ſubditis, præſtare convenit, atque ſecundumDei mandatum, noſtrum juramentum, obligationemque tenemur; in poſterum nullum alienigenam, aut indigenam, (quocunque tandem pacto illud unquam fieri poſſet, nullis exceptis,) pro Domino aut Rege noſtro acceptantes, aut agnoſcentes, verum ex Guſtaviana ſolum progenie oriundum; Atque potius eos perſequemur, qui ſecus attentaverint, aut fecerint: Et quamdiu hæc Regalis & Ducalis proſapia viguerit, ex illa noſtros & regni naturales deſignatoſque reges atq; gubernatores duntaxat petemus, à quibus nullo pacto odium, inimicitia, ſimultas, aliæve rationes, velút hominum aſtutia, ſuggeſtio aut ſeductio, nos permovebunt, aut avocabunt, ſub ſalutis noſtræ, honoris, bonorum, & proſperitatis amiſſionę, ac

perditione. Deinde, si contingeret, aliquem indigenarum vel unam vel plures regni ditiones moderno aut futuris temporibus (quod tamen Deo auxiliante non fiet) ab his deficere, vel aliàs tumultum quempiam aut inconstantiam velle commovere; pro tenore juramenti, & obligationis nostræ robore, promittimus, & spondemus, nos pro desiderio & petitione regis nostri electi, serio in illorum suppressionem & punitionem auxilia laturos; iis rebellibus neque palam aut clam, consilio vel auxilio, diversorio, aut ullo pacto, cibo vel potu, armis, aut aliis rebus necessariis succurrendo, & roborando, sed eos pro viribus, & quantum nobis possibile, persequendo, ac ad internecionem delendo: Pari modo contra alias omnes externas impressiones, ac irruptiones, si ita necessitas postulaverit, fideliter & viriliter accurremus, atque pugnabimus, nullum vitæ discrimen subterfugiendo. Hactenus de unione renovata.

Multis rebus pręclare gestis, & republ. constituta, in bello, quod cum Danis gessit, lethali morbo contracto, obiit XXX Octob. anni cIↃIↃCXI, duobus filiis, Gustavo Adolpho & Carolo Philippo, & una filia, relictis: anno ætatis suæ LXI.

148. GVSTAVUS ADOLPHUS patri successit,

cessit, anno cIↄIↄcxI, admodum adolescens, (quippe IX Decemb. anno cIↄ Iↄ xcIV natus,) inauguratus, & anno cIↄ Iↄ cxvII coronatus. De rebus ab ipso præclare gestis historię loquuntur. Duxit in uxorem anno cIↄ Iↄc xx Mariam Eleonoram sororem Georgii Guilielmi Electoris Brandeburgici; quæ peperit illi aliquoties, sed infeliciter. Primo & feliciori partu edidit filiolam Christinam, anno cIↄIↄcxxIV, mense Octobri; quæ eodem anno in vivis esse desiit. Secundo partu, alteram filiolam, etiam Christinam, enixa est, quæ adhuc superstes est, & declarata regni hæres in comitiis Stockholmiensibus, anno cIↄ Iↄc xxvII, mense Decembri. Decreti verba in primo articulo ita se habent;

Quumq; propositum hostis nostri dudum nobis innotuerit, fiducia haud levi decessus S. R. M. ex hac mortali vita innixum; quumq; multi ex plebe simplices non probe intelligant articulũ, in unione hæreditaria Norcopiæ anno cIↄIↄcIV ab Ordinibus approbata, concernentem jus hæreditariæ successionis, competens filiabus regiis: Itaque libera voluntate & deliberato eandem hæreditariam unionem jam redintegrare, declarare, omnibusque in memoriam iterum revocare voluimus. Obstringimus proinde

inde nos ſingulos & univerſos, tam præſentes quam abſentes, jam natos aut poſt naſcituros, quod ſi quid humanitus evenerit S.R.M. ſine legitima prole maſcula emori; nos pro vera Principe noſtra hæreditaria ac regina agnituros illuſtriſſimam ac ſereniſſimam Chriſtinam, Suecorum, Gothorum ac Vandalorum Principem hæreditariam; & omne ſuæ celſitudinis jus regium tuituros, ſecundum dictæ unionis hæreditariæ decretũ, & regni Sueciæ ſcriptas leges, quæ huic noſtræ obligationi non adverſantur.

CAROLVS PHILIPPVS, hæreditarius Sueciæ Princeps, Dux Sudermaniæ, Nericiæ ac Vermelandiæ; cælebs obiit in Livonia,

Ordinum regni Sueciæ decretum, ab ipſis unanimi conſenſu factum, in comitiis Stocholmiæ habitis 24 Decembris, anno 1627.

NOs regni Sueciæ Senatores & Ordines, Comites, Barones, Epiſcopi, Nobiles, Clerici, Milites, Cives, denique promiſcua multitudo, ad hæc comitia jam cum bono Deo feliciter abſoluta, tam noſtro nomine quam aliarum provinciarũ delegatione, habenda congregati; notum facimus, quod à ſereniſſ. ac potentiſſ. rege ac Domino, domino Guſtavo

ſtavo Adolpho, D.G. Suecorum, Gothorum, Vandalorumque rege, Magno Duce Finlandiæ, Duce Eſthoniæ ac Careliæ, Domino Ingriæ, &c. Domino noſtro clementiſſimo, ob regni quædam ardua negotia ad hæc comitia evocati, protinus ſubjectiſſime comparuimus, & ſuper rogationibus à S. R. M. ad nos clementiſſime perlatis, & à nobis ſumma cura ſummoque ſtudio perpenſis, S. M. conſilia ac ſententias noſtras ſubjectiſſime expoſuimus, & unanimiter ita de iis ſcivimus.

1. Accurate excuſſimus rationes pacis componendæ cum Polonis, à S.R.M. hoſti in Boruſſia ultimum oblatas; deprehendimuſque eas tales, ut nullatenus emolliri aut mutari poſſint. Suademus itaque R. M. ne de rigore illarum quicquam demere, aut hoſti ulla ratione cedere velit; tum, ne viribus fraudulentis ac impoſturis aliqua acceſſio fiat, plura, quam par eſt, concedendo: tum etiam, ne, regnum illos deſeruiſſe, qui ſe ac fortunas ſuas fidei ejus commiſerunt, & tot impenſis tantoque labore in ipſa victoria contra terras ac regiones tam præclaras nil aliud quam pacẽ ignominioſam turpiter commercatum fuiſſe, videatur. Quin potius, ſi dictis legibus hoſti certũ eſt nolle paciſci, præſtare

arbitramur rem Deo ac fortunæ iterum committi, quo arrogantia ac fastus hostilis ulterius retundatur; freti certissima spe, Deum Opt. Max. pari benedictione nobis in posterum quoq; adfuturum, & omnia ex parte nostra ad felicem exitum perducturum. Promittimus autem ac pollicemur, nos pro virili non defuturos S. R. M. & pro S. R. M. ac patriæ tam justa caussa fortunas omnes, ac vitã ipsam, cum usus facto est, profusuros. Cumq; propositum hostis nostri dudum nobis innotuerit, fiducia haud levi decessus S.R.M. ex hac mortali vita innixum: cumq; multi ex plebe simplices non probe intelligant articulum, in unione hæreditaria Norcopiæ anno 1604 ab Ordinibus approbata, concernentem jus hæreditariæ succeslionis, competens filiabus regiis: Itaq; libera voluntate & deliberato eandem hæreditariam unionẽ jam redintegrare, declarare, omnibusq; in memoriam iterum revocare voluimus. Obstringimus proinde nos singulos & universos, tam præsentes quam absentes, jam natos aut post nascituros, quod si quid humanitus evenerit S.R.M. (quod tamen Deus clementer in longum differat) ita ut contingat S. R. M. sine legitima prole mascula emori; nos prõ vera Principe nostra hæreditaria ac regina

gina agnituros illustrissimam ac serenissimam Christinam, Suecorum, Gothorum, & Vandalorum Principem hæreditariam; & omne suæ celsitudinis jus regium tuituros, secundum dictæ unionis hæreditariæ decretum, & regni Sueciæ scriptas leges, quæ huic nostræ obligationi non adversantur.

2. Cum à clementissimo rege nostro abunde nobis demonstratum sit, in maximis, si unquam anteą, periculis (quæ tamen Deus à nobis clementer avertat) versari patriam nostram: non melior ratio defendendi regni pro re nata iniri potuisse visa est, quam si delectus militum fiat ad eundem plane modum quo superiori anno habitus fuit: ita tamen ne Nobilitatis immunitates ac privilegia futuris temporibus hoc ipso corrũpantur;& ne ejus alacer ac promptus in reipublicæ commoda animus, ipsi aut posteris ejus ullo pacto fraudi sit;utque liceat clero servos suos retinere fundis colendis ac conservandis.

3. Consentimus quoque, ut singulis jumentorum capitibus tributum, quod superiori anno pensum fuit, rursus imponatur, nec quisquam eo liberator;nisi quod Nobilium pecudes quæ pascuntur in prædiis,ubi ipsi morantur Nobiles,hac lege eximi placet. De agris ac semente

idem obtineat. Pendito itaque, quiſquis ſe incolam ac ſubditum regni agnoſcit, pro qualibet tonna ſeminis VI oras;quolibet equo XXIV ſemis; equa XII & quartam partem; equa juvencula VI; pullo equino ſex annorum VI; bove XXIV ſemis; vacca XII & quartam partem; tauro XVIII ſemis; juvenco XII & quartam partẽ;juvenca VI; ove annoſa II & quartam partem; ove juvene I ſemis; hirco IV & quartam partem; capro II & quartam partem; capra juvene I ſemis; capra plurium annorum II & quartam partem; ſue III oras. Sintque termini exigendo hoc tributo feſta Matthiæ, & Philippi Iacobi. Nos quoque clericis, ultra ſubſidium hoc univerſale, pro taxatione ejus quod nobis cedit in vicem ſtipendii, in medium conferemus. Cives item pollicemur exhibituros nautarum numerum. Quod ſi vero hæc mala, cum quibus conflictatur regnum, hoc anno ceſſatura non ſunt, (quod Deus omen avertat;) neque dabitur opportunitas iterum indicendi comitia, convocandique ordines; Promittimus univerſi, ſponte nos dictum ſubſidium in annum prorogaturos: Ita tamen ne hæc promptitudo publica mala ſublevandi cujuſquam libertatibus ac privilegiis ullatenus officiat; quod etiam

S.R.M.

S. R. M. nobis clementissime pollicita est.

4. Cumque experientia comprobatum sit, molas trusatiles privatorum, vectigal publicis molendinis impositum valde imminuisse, cum maximo reipubl. damno; Volumus tolli & abrogari omnes hujusmodi manuarias molas. Verumtamen cum adhuc incertum sit, an pro multitudine ac usu populi molæ reperiantur extructæ, S.R.M. clementissime indulsit clero ac plebi usum molarum suarum in annum, cujus privilegii dies cedat à principio novi anni 1628, exeat vero cum anno, hac lege, ut gratitudinis loco exactoribus regiis pro capite puberis hominis solvant marcam unam, idque ad festum Matthiæ; pendendo tamen vectigal pro molitura. Et ne qua fraus fiat huic vectigali, utque constet omnibus, an quisquam reditus publicos intervertere conetur, vel non; edictum promulgari jussit S. R. M. quo, quid in dicti vectigalis exactione, quid in erogatione observari convenit, uberius ac plenius declaratur, quoque nos ac collegas sociosque nostros absentes obstringimus, plane ut fideles ac obsequentes æquum est subditos.

5. Cum item S. R. M. per Senatores regni nobis clementissime significarit, quanto-

quantopere ex usu reipubl. sit, si nonnullos ex corpore nostro delegerimus, cum quibus S. R. M. secreta quædam regni negotia seorsim posset communicare; nobisque considerandum reliquerit, an, quæ utilia factu judicaverint S. R. M., senatores regni, & viri à nobis delecti, calculo nostro non aliter ac publice acta consultaque approbare, executionique, ut fideles subditos decet, mandare velimus: Itaque plane acquiescentes judicio regio, ad hoc deputavimus ex nobilium ordine, generosos ac nobiles, Iohannem Sparrium, Baronem de Bolmeryth, &c. ex ecclesiasticorum numero reverendos ac doctos, D. Petrum Kenicium, archiepiscopum Vbsaliensem, &c. ex civium ordine, spectabiles ac prudentes viros, Iohannem Henrici, consulem Stocholmensem, &c. denique ex plebe, honestos viros, Magnum Davidis, &c. ut, quicquid illi consilii dederint S. R. M., & S. R. M. cum illis decreverit, plane ratum ac firmum habeamus, jam & in posterum, acsi à nobis omnibus scitum ac confirmatum foret.

In fidem actorum manus nostras adscripsimus, & sigilla propria, civilia, territorialia, ac provincialia adfiximus. Actum Stocholmiæ, 24 Decemb. 1627.

PACTA

PACTA INDUCIARUM, inter GUSTAVUM ADOLPHUM, Suecorum, &c. & SIGISMUNDUM III, Poloniæ, reges, &c. ad sex annos initarum, usque ad primam Iulii, anni cIↄ Iↄ cxxxv.

Nos Gustavus Adolphus, *Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Rex, Magnus Princeps Finlandiæ, Dux Esthoniæ & Careliæ, Ingriæque Dominus, &c. Notum facimus universis quorum interest; dedisse nos mense præterito Iulii commissarios nostros plena potestate & mandatis instructos ad tractandum, interveniente mediatione amicorum regum & Principum, de pace aut induciis cum serenissimo Principe ac Domino, domino* Sigismundo III, *Rege Poloniæ, Magno Duce Luthuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogithiæ, Livoniæque, &c. consanguineo nostro, ac republica Polona. Qui congressi cum Ser. ejus & reipublicæ Polonæ commissariis, sequentia pacta, uti verbotenus infra sunt expressa & inserta, inierunt &c.*

Nos, serenissimi potentissimique Principis ac Domini, Dn. Gustavi Adolphi, Suecorum, Gothorum, Vandalorumq; regis, Magni Principis Finlandiæ, Ducis

Ducis Esthoniæ & Careliæ, nec non Ingriæ Domini, &c. Domini nostri clementissimi, regnique Sueciæ, commissarii, *Axelius Oxenstiern*, sacræ regiæ M. regnique Sueciæ senator & cancellarius, ad exercitum in Borussia legatus, ibidemque partium S. R. M. subjectarum gubernator generalis, & liber Baro in Kymitho, Dominus in Fyholmen & Tydoen, eques auratus, &c. *Hermannus Wrangelius*, S. R. M. exercituum campi Marschallus, Hæreditarius in Ahlo & Scogkloster, &c. & *Iohannes Banerius*, tribunus ac gubernator Höfftensis, Hæreditarius in Mulhammer, eques auratus, &c. Notum testatumque facimus universis quorum interest; Quod, cum ad sopiendum hoc funestum bellum, cum serenissimo ac potentissimo Principe ac Domino, domino SIGISMVNDO III, rege Poloniæ, Magno Duce Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogithiæ, Livoniæque, &c. reque publica Polona gestum, serenissimus ac potentissimus Princeps ac Dominus, dominus LVDOVICVS XIII, Franciæ ac Navarræ rex, &c. Christianissimus, legatum suum illustrissimum dominum *Herculem*, Baronem de Charnace, equitem sui Ordinis, cubicularium secretiorem ac tribunum, &c. ac serenissimus

mus & potentiſſimus Princeps & Dominus, dominus CAROLVS, Magnæ Britanniæ, Franciæ & Hyberniæ rex, fidei defenſor, legatum ſuum illuſtriſſimum dominum *Thomam Roe*,&c.equitem auratum, miſiſſent; Hi adjunctis ſibi ſereniſſimi Principis ac Domini, domini GEORGII GVILHELMI, Marchionis Brandenburgenſis, S. Rom. Imp. Electoris & archicamerarii, in Pruſſia Ducis, &c. commiſſariis, magnificis ac generoſis dominis, *Andrea à Kreutzen*, ſupremo conſiliario & capitaneo Provinciali; *Bernhardo à Königseck*, conſiliario Provinciali; & *Georgio Rauſchke*, conſiliario judicii aulici Ducatus Pruſſiæ, &c. poſtquam ſtudio omni, ſumma fide ac dexteritate, reducendæ tranquillitati incubuiſſent, ſepoſito in præſens, ad tempus certum, pacis perpetuæ negotio, quo interim de hoc pacatius ageretur, eò rem,divina adjuvante bonitate, deduxerunt, ut congreſſi hiſce diebus cum reverendiſſimis ac illuſtriſſimis, illuſtribus, magnificis & generoſis dominis commiſſariis ſereniſſimi regis regniq; Poloniæ, domino *Iacobo Zadzik*, epiſcopo Culmenſi ac Pomeſaniæ, regni Poloniæ ſupremo cancellario; domino *Iacobo Sobiesky*, inciſore regni Craſnoſtavienſi; domino *Georgio Oſolimsky de Tenczyn*

Tenczyn, dapifero regni Adselensi; & domino *Magno Ernesto Doenhoff*, Derpatensi, capitaneis, &c. de induciis ad modum sequentem convenerimus, statuerimus & concluserimus.

Sint ex hoc die induciæ inter serenissimum Principem, dominum GUSTAVUM ADOLPHUM, regem Sueciæ, &c. Dominum nostrum clementissimum, sacræ regiæ Majestatis suæ successores, reges Suecorum, regnumque Sueciæ, ex una parte; & serenissimum Principem, Dominum SIGISMUNDUM III, regem Poloniæ, Magnum Ducem Lithuaniæ, &c. suæque Majestatis successores, reges Poloniæ, & Magnos Duces Lithuaniæ, regnumque Poloniæ & Magnum Ducatum Lithuaniæ, ex altera parte; annis sequentibus *sex*, à data præsentium computando, usque ad primum Iulii, stylo veteri, anni millesimi sexcentesimi trigesimi quinti. Sac. Reg. M. regnumque Sueciæ abstineat, durantibus induciis, omni hostilitate adversus regem regnumque Poloniæ, & Magnum Ducatum Lithuaniæ, eisque subjectas provincias, castra, civitates & territoria; neque quidquam vel per se, vel per alios, moliatur aut tentet, tentarive faciat, in horum detrimentum aut præjudicium. Ad eundem modum sereniss-

renissimus rex regnumque Poloniæ, & Magnus Ducatus Lithuaniæ, abstineat, durantibus induciis, omni hostilitate adversus regem regnumque Sueciæ, eisque subjectas provincias, castra, civitates & territoria; neque quicquam vel per se, vel per alios, moliatur aut tentet, tentariue faciat, in horum detrimentum aut præjudicium. Serenissimus rex Suecię reddat serenissimo regi reique publicæ Polonæ *Strasburgum* in Culmensi tractu, cum suo territorio, *Dirschaviam* in Pomerellia, cum suo territorio, insulam *Gedanensem*, *Gutstadium*. *Vormitum* & *Mehlsaccum*, cum suis territoriis, in episcopatu VVarmiensi; item ecclesiam *Fravvenburgensem*, cum suo adjecto oppidulo & pagis; tum *Mithaviam* in Semigallia, cum suo territorio, Duci Churlandiæ, hoc observato, ut *Nova Munda* & *Spilven*, cum iis quæ cohærent, uti in prioribus induciis factum est, *Rigam* sequantur; & *Fravvenburgum* his legibus reddatur, ut portus Fravvenburgensis, cum tota Habi ripa & littore, maneat in potestate regis Sueciæ, reservatis Fravvenburgensibus suo piscandi jure; deinde ne Fravvenburgum, aut quis alius locus ejus territorii, stantibus induciis, muniatur; & ut iter regis Sueciæ subditis ac militibus semper sit

liberum per Fravvenburgense territorium. In Livonia utraque pars, uti nunc possidet, ita possideat durantibus induciis, excepta Mithavia, ut in superiori articulo. In Prussia vero rex regnumque Sueciæ retineat & possideat, ut possidet, *Brunsbergam* & *Tolkemitum*, cum suis territoriis, *Elbingam* cum suo territorio, tam in continente, quam in utraq; insula, & insulam Fischaviensem integram. In Majori Insula ripam omnem Habi, incipiendo à territorio *Elbingensi*, usque ad ostium Vistulæ, cum adjacentibus & propinquis pagis *Stobendorff*, *Habersdorff* & *Allendorff*; tum ad Vistulam Tigenort, atque inde ducta linea ad aggerem insularem, cum ipso aggere & Kukukskrugh usque, ad *Ianckendorff*, & quicquid agri, vulgo *Butendijk*, insularum aut paludũ, cum inædificatis ædibus, tabernis & structuris, quæ Insulam Majorem & Neringiam interjacent, atque à *Ianckendorff*, inter aggerem Insularem ac Neringiam in Habum usque procurrunt, una cum *Cobelgrube*, *Groskenkrug*, *Stuthoff*, *Stegen*, atque hinc ducta in mare linea, quicquid Neringiæ, *Stegen* atque *Pillaviam* interjacet, cum ipso portu Pillaviensi; salvis operis & excubiis circa reficiendos & conservandos aggeres, quas coloni earundem villarũ

statis

ſtatis temporibus præſtare tenebuntur, more conſueto. Mariæburgum cum Inſula Majori, (excepto Elbingenſi territorio, & ripa pagiſque ſupradictis,) Stuma, Capite Viſtulæ in Neringia, durantibus induciis collocentur & ſequeſtrentur in manu ſereniſſimi Principis, Domini GEORGII GVILHELMI, Marchionis & Electoris Brandeburgenſis, in Pruſſia &c. Ducis, hac lege, ut menſe uno ante exitum induciarum (ſi interea de principali negotio non convenerit). Mariæburgum cum Capite ſeu fortalitio Viſtulæ, Stuma & Majori Inſula, non aliter ac nunc tenentur ac poſſidentur, regi regnoque Sueciæ reddantur ac reſtituantur, ſine fraude, doloque. Pro majore ſecuritate regis regnique Sueciæ, ratione recuperationis Mariæburgi, Capitis Viſtulæ & Stumæ, sereniſſimus Elector relinquat in manu regis Sueciæ Fiſchauſium & Lochſtettum, cum ſuis territoriis, & eam territorii Schakenſis partem quæ Neringiam ac lacum Churonicum ſpectat, Fiſchauſenſeque territorium cum Neringia & lacu connectit, prout inter regis Sueciæ ac Electoris commiſſarios convenerit; tum ipſam Neringiam Churonicam; ac demum Memeliam caſtrum & civitatem, cum ſuo territorio: & hæc poſſideat

ac retineat rex regnumq; Sueciæ eodem jure, quo nunc Mariæburgum habet, donec aut hoc cum Insula, Vistulæque Capite seu fortalitio,cæterisq;, uti dictū est, redditum fuerit, (quo casu illa serenissimo Electori sine fraude doloq;restituentur,) aut per nova diuturnioris pacis pacta aliter cõvenerit. In sequestrandis aut tradendis hisce, quæ restituentur,vel cautionis loco dabuntur,hic ordo observetur, ut tradita regis Poloniæ ratificatione *Strasburgum, Gustadium, Vormitum, Melsaccum, Frauvenburgum* & *Dirscavia*, deductis præsidiis,tradantur commissariis regis regnique Poloniæ, intra dies ad summum sex. Tradetur quoque *Mariaburgum* & *Stuma*, deductis præsidiis regis Sueciæ,serenissimo Electori intra duodecim dies. Quo recepto Memelia commissariis regis Sueciæ,deducto prçsidioElectoris,intra dies VIII consignabitur; ac demum Caput Vistulæ eidem Electori, deductis præsidiis,intra dies octo tradetur;idq; omne, quicquid fit, sine dolo ac fraude, à singulis & universis fiat ac præstetur,bona & Principali fide; Iustitiaque de præsidiariis, si quam injuriam civibus & incolis ante& in abitu,sive etiam in transitu intulerint, vel pecunias exegerint, administretur. Rex ac respublica Polona

nihil,

nihil, durantibus induciis, moliatur aut tenet adversus Mariæburgum, Caput Vistulæ, Majorem Insulam aut Stummam, nec vi, nec alia quavis ratione; sed serenissimum Electorem, toto hoc tempore, ab omni periculo immunem præstet, locaque supradicta pacifice posside- re patiatur. Sit omnium anteactorum amnestia: & rex ac respublica Polona receptas in fidem suam civitates ac territoria, singulosque cives & incolas, omni meliore modo indemnes præstet; juribus ac privilegiis, quibus ante hoc bellum gavisi sunt, singuli ac tota communitas, non minus inposterum libere & sine cujusquam impedimento fruantur. Cunctæ actiones adversus illos, qui partes regis Succiæ hoc bello secuti sunt, aut secuti esse insimulantur, quibuscunque in locis, sive restitutis, sive sequestrandis, habitent; vel instituendæ vel institutæ, cessent, & si quæ intentatæ sunt, tollantur, omnique careant executione tempore induciarum. In locis sequestratis ecclesiæ ac bona sacerdotũ maneant ad eundem modum tempore induciarum, quo erant ante occupationem. Tum *Brunsberga* pro libero religionis Catholicæ usu templum *Neustadense*, & in districtu eodem ruri tres ecclesiæ concedantur. Neque vis aliqua

aut injuria illis inferatur; justitiaque debita conquerentib9 administretur. Evangelicis quoque salvo manente & libero in locis sequestratis restitutisve, uti ante viguit, publico suæ religionis exercitio, sine ullo impedimento aut molestia. Parochi autem concessarum Catholicis ecclesiarum supra nominatarum, suis antiquis proventibus gaudeant. Si cui aut quibus non placuerit in restitutis civitatibus & territoriis manere, sed potius, mutato domicilio, se vel Elbingam, vel etiam ad exteros conferre: liberum cuilibet sit sua divendere, aliis elocare, aut pro lubitu suo distrahere, sine ullo impedimento aut onere, sub quocunque prætextu imponendo. Idem quoque liberum erit in iis locis, qui in possessione regis regnique Sueciæ remanebunt. In locis restituendis & sequestrandis relinquantur bona fide omnia mobilia ecclesiarum, quæ in præsens reperiuntur; uti sunt vasa & vestes sacræ, campanæ, aliaque ad usum ecclesiarum servientia; tum libri cancellariæ, privilegia & acta publica. Si quæ tamen temporum injuria à milite sunt direpta, aut reliquorum negligentia corrupta, ulterior in id inquisitio non instituatur, nec quisquam ad restitutionem teneatur. Tormenta itidem bellica & bombardæ majores,

majores, quæ tempore occupationis inventæ fuerant,& adhuc in civitatibus restitutis sunt, restituentur. Tormenta vero & alia instrumenta bellica tot in quantitate & qualitate remaneant *Mariaburgi* & in Capite Vistulæ, quot ab Electore in Memelia tradita fuerint; sicuti de hisce inter regem Sueciæ atque Electorem convenerit. Si S.R.M. Sueciæ aliqua bona mobilia jure caduco, vel communitatibus, vel privatis & singulis largitus fuerit, ea serventur iis, quibus collata sunt. Exercitus omnes, exceptis præsidiariis, ab utraque parte ex Provincia deducantur, nec inposterum utrinque reducantur stantibus induciis; multo minus in terras ac Ducatum,sub qualicunque prætextu,mittantur. Commercia & itinera,terra, fluminibus ac in portubus utrinque libera ac minime impedita sint, tam in regno Poloniæ,quam magno Ducatu Lithuaniæ; nullaq; vectigalia aut exactiones in terra aut fluminibus alterutra pars imponat, sed omnia maneant in hoc statu, prout ante hoc bellum fuerant. Defluitatio mercium ex magno Ducatu Lithuaniæ Regiomontum versus, nulla ratione in lacu Curonensi ex portu Memeliensi impediatur; nullaque vectigalia in eodem lacu exigantur. Eadem liber-

tate fruantur incolæ magni Ducatus Lithuaniæ, in commerciis per Dunam exercendis. Omnes captivi utrinque detenti, cujuscunque sint conditionis & status, nemine excepto, liberi & sine pretio, ii qui in Prussia & vicinioribus Palatinatibus, intra quindecim dies; qui in majori & minore Polonia, intra menses duos: qui in Russia & Lithuania, remotioribusque Provinciis detinentur, intra tres menses, dimittantur. Idem servandum ex parte regis Sueciæ, ut ii, qui in hisce locis detinétur, intra quindecim dies, qui vero in Sueciam abducti, vel in Livonia detinentur, intra tres menses dimittantur. Præsidia utriusque partis ex locis Ducatus Prussiæ, ubi fuerint, deducantur, observata militari disciplina, nec miles ab utrinque Ducatum hybernis aliquibus gravabit. Si quæ actiones cuipiam cujuscunque status & conditionis in Ducatu Prussiæ occasione hujus belli intentatæ sunt, aut intentari possunt, eæ durantibus induciis cessent. Si quis, quicunq; is futurus sit, aut sub quocunq; prætextu, hisce pactis contravenire, effectum pactorũ & restitutionem dictorum locorum impedire, aut si tertius quis sub quocunq; prętextu serenissimum regem regnumque Sueciæ hic in Prussia infestare & aggredi voluerit;

rit;rex & respublica Polona, Dux Borussiæ, Ordines regalis Borussiæ, & urbs Dãtiscana, spondeant, ac promittant, se arma cum S.R.M. regnoq; Sueciæ conjuncturos, & id pro virili aversuros, neq; pacta hæc passuros ullo modo violari. Idẽ spondeat ac promittat serenissimus rex regnũq; Sueciæ, se nullo modo passuros pacta hæc violari, sed arma cũ serenissimo rege ac republica Polona, ut & Duce Borussiæ, Ordinibus regalis Borussiæ & urbe Dantiscana juncturos, adversus quemcunque, qui hisce pactis contravenire, effectum pactorum & restitutionem dictorum locorum impedire, aut sub quocunque prętextu regem ac rempubl. Polonam armis in Borussia infestare, aut huc penetrare adgressus fuerit: cunctaque imminentia mala pro virili aversuros. Injurias tam personales, quã reales, sub istas inducias incidentes, una pars de altera non vindicabit, salva jurisdictione cujusque partis ordinaria; sed justitia ab officialibus & magistratibus competenter requiratur, eademque indilata ab utrinque administretur, severæque pœnæ in violatores pacis fide publica roboratæ exerceantur: nullæq; repressaliæ aut arresta, tam terra, quam mari, ratione cujuscunque injuriæ, nisi justitia pluribus vicibus petita non ad-

ministretur, admittantur; &, si quæ ante hoc bellum concessa sunt, cassentur; ita tamen ut iis, quibus concessa sunt, justitia administretur. Quod si quid gravius inciderit, quod violationem pactorum concernere videretur, dentur utrinque bini commissarii, qui loco aliquo inter *Elbingam* & *Mariæburgum* assignato convenient, controversiasque exortas sopiant ac decidant. Idem in Livonia cõstituatur. Cum induciæ præsentes eo fine conclusæ sunt, ut tanto facilius, sive de pace perpetua, sive longioribus induciis, inter partes, interventu Christianorum Principum, tractari possit; assignentur commissarii utrinq; cum plenissimis mandatis, qui spacium unius anni à data præsentium computando, loco ac tempore, de quibus inter partes per serenissimum Electorem conventum fuerit, conveniant, ac de principali negotio, firmaque ac stabili pace, mediantibus amicis, tractent; qui si rebus infectis (quod Deus avertat) discesserint, firmæ maneant induciæ, neque tamen occasiones reducendæ perpetuæ pacis ulterius omittantur. Si hisce pactis ex parte S. R.M. regniq; Sueciæ, rex Daniæ, tum Ordines generales confœderati Belgii, & Princeps Transylvaniæ, comprehendi & inseri velint, sit ipsis
ejus

ejus facultas; modo se ad ista intra quinque abhinc menses declaraverint. Similiter ex parte serenissimi regis & reipublicæ Polonæ, si Romanorũ Imperator, Hispaniarum rex, infans Hispaniarum, Belgii Princeps, Dux & ElectorBavariæ, comprehendi & inseri velint, sit ipsis ejus facultas; modo se ad ista intra quinque abhinc menses declaraverint. Vt pactis hisce firmius insistatur, certoque constet bona fide utrinq; servatum iri, ita convenit, ut primo, redditis utrinq; procuratoriis D. Dnn. cõmissariorum, pacta hæc manu & sigillo eorundem firmarentur & vicissim redderentur. Tum, ut serenissimus rexPoloniæ quantocius secundum præscriptam formulam confirmaret hæc pacta, & antequam ullius loci fiat restitutio, suam confirmationem traderet. Deinde, ut serenissimus rex Sueciæ soléni instrumento suo illa nomine suo & regni Sueciæ rata haberet, & respublica Polona eadem in comitiis primo quoquo tempore celebrandis solenniter approbaret, atq; confectis instrumentis ratificaret. Quæ instruméta solennia ad formulam prçscriptam, nulla voce aut syllaba mutata, per utriusque partis commissarios deputatos, quanto citius poterit, ad limites territoriales inter *Elbingam*
&

& *Mariaburgum* ſine mora aut excuſatione reddi utrinq; & recipi debebunt. Ad eundem modum sereniſſimus Elector Brandeburgicus promittat, ſe *Mariaburgum* & *Caput Viſtulæ*, cum *Inſula Majori* & *Stuma* jure ſequeſtrationis retenturum, & menſe uno ante exitum induciarum, deductis ſuis præſidiis, sereniſſimo regi & regno Sueciæ in manum redditurum; recepturus viciſſim *Memeliam, Fiſchauſium, Lochſtettum* & *Schakium*; uti ante convenit; & hoc ſpeciali inſtrumento ſpondeat ac promittat. Actum in campo, ad villam Altemarck, vulgo Starytarg, die decimaſexta Septembris, ſtyli veteris, anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimonono.

Nos itaque GVSTAVUS ADOLPHVS, *Dei gratia, Suecorum, Gothorum, Vandalorumque rex, &c. promittimus & recipimus nomine noſtro, ſucceſſorum noſtrorum, regnique noſtri Sueciæ, Nos ſingula & univerſa capita, pactis ſupraſcriptis inſerta & comprehenſa, bona & regia fide approbare, laudare & ratihabere; ſicut hiſce approbamus, laudamus & ratihabemus; nec paſſuros, a noſtratibus aut aliis ullo modo violari. In quorum majorem fidem ac certitudinem, hiſce manu noſtra ſubſcripſimus, & ſignum noſtrum apponi juſsimus.*

VII. RE-

VII.

REGIA FAMILIA SVECIÆ.

Sequentia hausta è Theatro Nobilitatis Suecanæ, à Ioanne Messenio Suevone fabrefacto.

VSTAVUS Erici, rex Sueciæ designatus anno clɔ Iɔ XXIII, & XXVIII coronatus.

Hujus prima uxor fuit Catharina, Magni Saxoniæ Ducis filia; ex qua suscepit *Ericum* XIV, Suecorum regem; qui natus fuit XIII Decemb. anno clɔ Iɔ XXXIII, & coronatus LXII; defunctus clɔ Iɔ LXXVII.

Secunda, Margareta, filia illust. viri Erici Abrahami de Loholm, Equitis, & Gubernatoris Vestrogothiæ; quam duxit anno clɔ Iɔ XXXVI; hæc illi genuit,

1. *Ioannem*, Sueciæ R.

2. *Catharinam*; quæ nupsit Echardo Frisonum Comiti, anno clɔ Iɔ LIX; eique peperit Ennonem, Gustavum, Joannem, & Christophorum, Comites Frisonum orientalium.

3. *Ceciliam*; quæ nupsit Christophoro Marchioni Badensi, anno clɔ Iɔ LXIV; eique genuit Eduardum Fortunatum, Christophorum Gustavum, & Philippum.

4. *Ma-*

4. *Magnum*, Ducem Ostrogothiæ, qui obiit anno cIↃ IↃ XCV.

5. *Stenonem*; qui puer obiit.

6. *Annam*; quæ nupsit Georgio Ioanni, Comiti Palatino Rheni, & Duci Bavariæ, anno cIↃ IↃ LXIII; eique progenuit Georgium Gustavum; Ioannem Rupertum; Annam Margaretam; & Vrsulam consortem Vlrici Ducis VVirtembergensis.

7. *Carolum*; qui statim defunctus est.

8. *Sophiam*; quæ nupsit Magno, Duci Saxoniæ, anno cIↃ IↃ LXVIII; eique genuit Gustavum Ducem Saxoniæ; qui obiit Holmiæ anno cIↃ IↃ XCVII.

9. *Elizabetham*; quæ nupsit Christophoro Duci Megapolensi; eique genuit unicam filiam Margaretam, anno cIↃ IↃc VIII Duci Megapolitano enuptam.

10. *Carolum*, Ducē Sudermanniæ, &c.

Obiit hæc regina anno cIↃ IↃ LI.

Tertia conjux fuit Catharina, Gustavi Olai Baronis de Torpa & Gubernatoris VVestrogothiæ filia, quam duxit anno cIↃ IↃ LII, sed nullos ex ea suscepit liberos.

Erico XIV genitus fuit *Gustavus* Dux.

Ioannes, Sueciæ rex, natus anno cIↃ IↃ XXXVII, coronatus cIↃ IↃ LXIX.

Hujus prima uxor fuit Catharina, Sigismun-

gismundi primi Polonorũ R. filia; quam duxit ann. cIↄ Iↄ LXII. Hæc illi genuit *Sigismundum* Polon. R., & *Annam.*

Secunda uxor fuit Gunila, Ioannis Axelii Bielke de Heresetter Equitis & Ostrogothiæ Gubernatoris filia; quam duxit anno cIↄ Iↄ LXXXV, è qua illi natus *Ioannes*, Ostrogothiæ Dux, & hæreditarius regni Princeps; qui anno cIↄ Iↄc XII duxit in uxorem illustrissimam Mariam Elisabetham, Caroli IX Sueciæ R. filiam.

Sigismundo Poloniæ regi prima uxor fuit Anna, Caroli Archiducis Austriæ filia. è qua ipsi nati: 1. *Anna Maria.* 2. *Catharina.* 3. *Wladislaus*, rex Poloniæ designatus. 4. *Christophorus*, è matris utero cæsus, & paulo post defunctus cum matre.

Secunda conjux Constantia, superioris soror. è qua etiam plures liberi ipsi nati fuerunt.

Carolus, natus anno cIↄ Iↄ L; primo Dux Sudermanniæ, Nericiæ & Vermelandiæ; dein anno cIↄ Iↄc VII in regem Sueciæ coronatus; duas habuit uxores.

Primam, Mariam, Ludovici Electoris Palatini filiam; quam duxit anno cIↄ Iↄ LXXIX. ex hac nati *Margareta Elizabetha*, quæ quinquennis obiit; *Elizabetha Sabina*, itidem defuncta; *Ludovicus*,

vicus, qui statim obiit; *Catharina*, nata anno clɔ Iɔ LXXXIV, & enupta serenissimo Principi Ioanni Casimiro, Palatino Rheni, & Duci Bavariæ, anno clɔ Iɔ XCV; *Gustavus*, qui infans obiit; & *Maria*, itidem defuncta. Obiit ipsa regina anno clɔ Iɔ LXXXIX.

Secundam, Christinam, Adolphi Holsatiæ Ducis filiam; quam duxit anno clɔ Iɔ XCII. Hæc regi peperit *Christinam*, quæ haud diu superfuit; & *Gustavum Adolphum*, qui hodie regno Sueciæ feliciter imperat, IX Decembris anno clɔ Iɔ XCIV; & *Mariam Elizabetham*, anno clɔ Iɔ XCVI; quæ anno clɔ Iɔc XII nupsit Domino Ioanni, Sueciæ Gothiæque Principi hæreditario, & Duci Ostrogothiæ; denique *Carolum Philippum*, hæreditarium Sueciæ Principem, & Ducem Sudermanniæ, Nericiæ & Vermelandiæ, anno clɔ Iɔc I.

De Ducum, Comitum, Baronum, & Equitum dignitatibus in Sueciæ regno.

DVcum, qui secundum in amplissimis regnis post reges & illorum filios gradum sibi vendicant, dignitatem & authoritatem, ne regum quidem filiis, multo minus Ducum, Sueci antiquitus attribuerunt, nisi insigni aliquo virtu-

virtutis documento illam promeruissent; unde Carolus VII & Ericus X quanquam regibus prognati essent, tamen vetustissima regni diplomata non ipsis Ducum nomenclaturam perhibent assignatam, sed nobiles juvenes, vulgo *Iuncker*, compellatos, donec egregiis virtutum facinoribus cõspicui, illam regiumq; titulum promeruissent. Idem & de Ducum filiis aperte liquet.

De Comitibus idem propemodum asseverat Gothorum historia; quorum illustris dignitas, à temporibus admissæ religionis Christianæ, in Suecia fere intermissa fuerat, donec potentissimus Gothorum rex Ericus XIV, anno cIↄ Iↄ LXII, in festivitate coronationis suæ, sequentes regni magnates, Comitum titulo & insignibus donavit; Suantonem Sture de VVestervvijck: Petrum Brahe suum amitinum deVissingzborg: Gustavum Ioannis de Bogesund, Comites ipso inaugurationis die, qua par erat solemnitate, proclamando. Ioannes III regno potitus Stenonem Erici ann. cIↄ. Iↄ LXVIII Comitis dignitate & insignibus decoravit. Pari modo Gustavus II anno cIↄ IↄC XV Iacobum de la Gardie, ob insignem operam in bello Muscovitico regno Sueciæ navatam, Comitẽ de LeckoVVestrogothię merito designavit.

Baronum authoritas nulli in amplissimo Suecorum imperio ante Erici XIV regis tempora fuit impertita. ille autem Baronum titulo primus donavit Gustavum Olai de Torpa: Stenonem Erici de Grefnes: Birgerum Nicolai de Vynes: Gabrielem Christierni de Mœrby: Laurentium Flemming de Sundholm: Carolum & Georgium Gere de Byrckevvyck & Olleno, germanos: Claudium Christierni de Amynne, & Ericum Gustavi de Oeresteen. Ioannes deinde Rex ad eundem modum hoc titulo ornavit; Nicolaum Gyllenstiern de Lundholm & Foglevvyck, regni Suetici Cancellarium; Hogenschildum de Lecko; Pontum de la Gardie, natione Gallum, & ductorem exercitus Suecici contra Moschum; ac denique Claudium Flemming de Svvidia. Carolus IX Rex; Suantonem Bielke de Krakerum regni Cancellarium; Nicolaum Bielke de Salestad; Abrahamum Erici de Eckeberga. Denique Gustavus II; Carolum Caroli Gyllenhelm de Barquara ac Sundbyholm.

Dignitas vero Equestris sive Equitum auratorum, à remotissima hominum memoria, ad hunc usque diem, apud Sueonas, Gothosq; præmium præclarorum facinorum fuit. Vnde Ericus XIV vere-

veterum regum exemplo in coronationis suæ festivitate, cingulo equestri impertivit; Georgium Erici de Foglevvyck: Thuronem Petri de Salestad: Dionysium Beureum præceptorem suum : Nicolaum Boye: Aruidum Trolle: Ericum Caroli: Nicolaum Caroli: Claudium Flemming: Canutum Canuti: Ericum Magni: Signonem Laurentii: Ioannem Bonde: Benedictum Gylte: Ioannem Kyle: Gustavũ Fynke: Nicolaum Krumme: Ivarum Ivari: & Georgium Normannum. sequenti autem die; Magnum Suenonis: Canutum Haraldi: Ericum Georgii: & postilla Ioannem Claudii: & postilla Ioannem Claudii & Ioannem Beronis. Sigismundus autem in festo coronationis suæ, nulli hujusmodi virtutis præmia contulit. Quo vero ritu equestris dignitas olim collata fuerit, ita describit Olaus l.xiv.c.vii.

Facta igitur juxta præmissas ceremonias, apud Deum & homines omni ævo commendabiles, coronatione, ipse rex secundum formam antiquarum legum regnorum suorum, nova privilegia diverso hominum statui, quatenus & quibus opus sit, liberaliter concedit, vel pridem ab antecessoribus concessa restaurat & auget. Demum milites auratos, feudis abundanter distri-

butis, cingulo, ense & clypeo præstitis, tali tamen interveniente juramento, in manibus alicujus Prælati assistentis facto, creat: Ego N. opto ita mihi Deum propitium & B. Virginem ac S. Ericum, quod volo juxta extremum meum posse, per vitam & bona mea, defendere Catholicam fidem & Sanctum Euangelium, & tenere ac protegere ecclesiam, & ejus ministros in sua libertate & immunitate, & stare contra omne quod iniquum est, & confortare pacem ac justitiam, defendere pupillos & orphanos, virgines, viduas ac pauperes, & fore fidelis ac securus meo regi & regno seu patriæ meæ, & juste exhibere atq; exercere meum statum militarem, ad honorem Dei, secundum ultimum posse meum, sic me Deus adjuvet, & omnes sancti ejus.

De Archidapiferi, Legiferi & Armigeri officiis in regno Suecia.

ARchidapifer, vulgo *Drotzet*, idem denotat quod Prorex, eodemque, absente Rege, cum amplissima potestate, fungitur officio; vulgari vocabulo magis illam authoritatem exprimente, quam Latino: nam *Drotte* olim apud vetustissimos harum regionum indigenas id prorsus notabat, quod hodie *Konung:*

nung: Hinc conſortes hodie Regum Aquilonarium, eadem nomenclatura *Drotninger*,quaſi Regum conjuges,vulgo appellantur: Pari modo & *Drotzete* inde etymum ſuum accipit, tanquam locum & ſedem Regis tenens, non autem à *Truchsäs* Germanorum,quo Dapiferum deſignant. Quanquam vero non abſimile videatur,Germanos olim, voce Gothica *Drotzet* haud probe intellecta, quæ tum temporis, una cum toto Gothorum ſermone, pro imperio à Gothis victoribus obtrudebatur, inde perperam ſupremum illud etiam hodie in curia Imperatoria officium Latinitate donaſſe, Proregem Archidapiferum appellando.

Legiferi ſummæ quoque & authoritatis & poteſtatis apudSueonesGothoſque extiterunt: neque hodie quicquam eorundem authoritati deceſſit, præterquam quod regno jam hæreditario facto,non amplius, ut olim, Regem deſignent. Novem autem ſunt in regno Sueciæ Legiferatus, ſeu Legiferorum diſtrictus; ſingulique ſuum peculiarem nomophylacem habent aſſignatum, quem ſuper jure & juſtitia in quibuſlibet controverſiis conſulunt, quæ ab inferiori foro ad illos per appellationem devolvuntur, & honorificum illis

quotannis ſalarium contribuunt.

De Armigerorum dignitate in Suecia, idem omnino ſentio quod doctiſſimus vir Thomas Milles in libello de Nobilitate Britannica de hac re aſſeverat; præſertim quum probe ſciam, non ſolum in hac parte, ſed etiam plurimis aliis, jam olim inter Anglos Sueoneſque ſimilitudinem conſuetudinum invaluiſſe. Angli opinio ejuſmodi eſt: Armiger, qui & Scutifer, quandoque & *Homo ad arma* olim dictus, Gallice *Eſcuire*, Equiti aurato proximus eſt; utpote qui antiquitus militem à latere inſequendo, arma ejus, ut commilito fideliſſimus, tulerit; unde forſan ii, quos hodie in Regum noſtrorum hoſpitiis, *armigeros pro corpore* agnoſcimus, originem duxiſſe videntur: ſed quod initio munus bellicum inſtitutione fuerat, nunc dignitatis gradum obtinet. Etſi quorundam Suecorum opinio hac de re, haud prorſus explodenda videatur, contendentium, majores ſuos Armigerorum nomine viros ſaltem nobiles inſinuaſſe, arma ſive inſignia gentilitia ferre & geſtare ſuetos, ad diſtinctionem reliquorum nullis inſignium pigmentis gaudentium.

Monendum denique, Nobilitatem Suecicam rariſſime quondam cognomi-

na usurpasse, præter patronymica; unde non modica perturbatio veterum familiarum nepotibus fuit relicta; cujus evitandæ gratia sensim hodie Nobiles ab insignibus cognomina mutuant.

Præcipuorum Sueciæ magnatum sylloge, anno cIↃ IↃc xiv.

Regni Senatores.

MAgnus Brahe, Comes de Vissingzborgh, regni Archidapifer, & Legifer Vplandiæ.

Abrahamus Brahe, Comes de Vissingzborgh, & Legifer Vesmanniæ.

Axelius Ryningh, regni Marschalcus, & Legifer Sudermanniæ.

Georgius Gyllenstiern, Baro de Lindholm & Byrkesund, regni Admiralius, & Legifer Tiustiæ.

Axelius Oxenstiern, Baro de Fyholm, regni Cancellarius, & Legifer Bothniæ occidentalis.

Nicolaus Bielke, Baro de Salestad, & Legifer Smalandiæ.

Ioannes Erici de Broxvvijck, Castellanus Calmarii, & Legifer Vermelandiæ.

Gustavus Stenbock, Baro de Kronebek, & Legifer x provinciarum.

Ioannes Achatii de Biurum.

Erlandus Beronis de Scatmansoe.

Boëthius Ribbing de Sæby.

Nicolaus Andreæ de Fardala.

Henricus Horn, aulæ regiæ Marschalcus.

Cameræ Consiliarii.

IOannes Skytte de Grœnsœ & Elfuesiœ.

Broderus Andreæ de Bro.

Præter hos sunt magnates & judicii regi assessores.

CLaudius Sture Comes de Vestervvijck.

Casimirus & Steno Comites de Rasborg.

Iacobus Ponti de la garde, Comes de Leckoe.

Carolus Caroli Gyllenhielm, liber Baro de Berquara & Sundbyholm.

Abrahamus Erici, Baro de Eckeberga.

Philippus Scheding, Castellanus Narvensis.

Olaus Strale, Vicepræses Parlamenti regii.

Carolus Gyllenstiern de Vynes.

Georgius Vlphonis de Nornes.

Iacobus Baat de Stœfle.

Boëthius Gustavi de Follenes.

Ioannis

Ioannis Gothorum Ducis Consiliarii.

SVanto Sture, Comes de Vestervvijck. Gabriel Oxenstiern, Baro de Toresiœ.

Lindormius Ribbing de Boxholm.

Ericus Georgii Vlfsparre de Herester, S.C. Marschalcus, & Castellanus Stekeburgensis.

Sueno Magni de Vesterby.

Ioannes Nicolai de Idingstad, Castellanus Vastenensis.

Petrus Nicolai de Sœby.

Margareta, Gustavi I regis germana, primo nupsit Ioachimo Brahe, eique progenuit illustrem Dominum Petrum, Comitem de Vissingzborg; à quo nobilissima familia etiamnum descendit, & Archidapiferi munere fungitur. Secundo nupsit generoso Comiti Ioanni de Hoya, eique peperit Iosephum & Ioannem Comitem de Hoya.

Illustris familia Sture originem suam trahit à Suantone & Stetone Sture, gubernatoribus regni Sueciæ, & per eos ab illustri Duce Suecorum Guthormo, qui floruit anno CIↃ C LXIII.

Comites de Bogesund & Haga originem ducunt à Turone de Lindholmen, aulæ regiæ Marschalco anno 1522, hoc ordine: Turoni fuit filius Ioannes, Consilia-

filiarius R. & Castellanus Nycopensis; huic filius Gustavus, primus Com. de Bogesund & Haga; huic duo fuere filii, Ioannes & Steno; Stenoni rursus filius Ioannes, Comes de Bogesund & Haga; qui duxit uxorem Gunilam, filiam Nicolai Gyllenstiern, Baronis de Foglevvyck.

Familia Oxenstiern (è qua sunt Barones de Fyholm & Tydoen, itemque de Tœresiœ) originem repetit è prænobili prosapia Baronum de Mœrby.

Familia, quæ jam ab insignibus (in quibus est atrũ repandæ formæ cornu, in campo stratum subflavescenti) Horn agnomen usurpat, è qua sunt liberi Barones de Amynne, genus ducit è prænobili familia de Amynne & Kankas.

Familia Bielke, è qua sunt Barones de Leckroe, itemque Barones de Krakerum, & de Salestad, longa serie genus ducunt à Catillo regni consiliario, qui floruit anno cIↄ ccc.

Familia, quæ hodie agnomen Gyllenstiern usurpat, (ab insignibus, in quibus est stella radio septeno auri copiosum è regione cærulea evibrans fulgorem,) è qua est Baro de Lundholmen & Byrkesund, regni Architalassus; genus repetit ab Erico de Vinstorp, Equite aurato, & Christina filia Caroli VIII, regis Suecici & Norvvagici.

Ribbin-

Ribbingorum familia ſatis vetuſta eſt, è qua multi viri nobiles enituerunt. ejus inſignia ſunt terna nymphæa folia, caule prolixius inſtructa.

Præluſtris familia de Follenes, Nornes & Stœfle, proſapiam ducit à nobili familia de Flyshult.

Nobilium & generoſorum inprimis virorum, de Broxvvijck, Hereſetter & Kellunde, hodie agnomen Vlſſparre uſurpat, ab inſignibus, in quibus conſpicitur tignus rubro pigmento, in ſpacio umbonis cæleſtino, flavum nympheæ folium, inverſa cuſpide è medio ſuſpenſum, complectens.

Aliarum nobilium familiarũ ſtemmata videre eſt apud IoannemMeſſenium; quæ hic compendii cauſa omittimus.

VIII.

DE PROPAGATIONE RELIGIONIS PER SUECIAM, EJUSDEMQUE REFORMATIONE TEMPORE LUTHERI; ITEM SERIE ARCHIEPISCOPORUM VPSALIENSIUM.

IMPERANTE Carolo Magno, anno DCCC, ſacroſancta doctrina euangelica primum ad Saxoniam, deinde ad regna aqui-

aquilonaria, Deo misericorditer providente, pervenit. Siquidē is diu multumque laboravit antequā Saxoniam à saxeis diis & idolis posset avertere, sed tandem, bello triginta annorum defatigata, quum abjectis idolis, verbum Dei accepisset, mox tot sanctissimi & doctissimi viri in illa emergere cœperunt; ut, quæ prius fœdos fœdæ idololatriæ cultores genuisset, post illa viros clarissimos, & apostolicam vitam proferentes, ad vicinas & remotas terras ad lucrandum Christo animas, destinaret. Quippe, vivente adhuc Carolo Magno, complures magnæ sanctitatis viri, & in lege Christi doctissimi, ex Saxonia in Gothiam & Sueciam pervenerunt, atque in diversis ejus locis idololatriam impugnantes, divini verbi semina sparsere. In quorum numero erat ille Herbertus, quem ecclesia Lincopensis protopastorem suum recolit & veneratur. Verum, quia nondum venerat plenitudo temporis quod Deus providerat de Suecis nostris, (quibus usque ad horam undecimam otiandum erat,) supervenit inimicus homo, & tenerum semen, ne in fructum erumperet, conculcavit. Consumptis enim verbi Dei nuntiis, partim naturali, partim violenta morte, & persecutione, pleriq; Gothi ad idololatriam

reciderunt. Pius Imperator sollicite interim laboravit quomodo regna aquilonaria ad fidem reducerentur;duas ecclesias cathedrales, Hamburgensem nempe, & Bremensem, erexit; ex quarum collegiis assumi possent viri religione & doctrina prçclari,qui per regna aquilonaria euangelium Christi prædicarent. Verum,dum hçc urget,per mortem ad cæleſtem patriam est evocatus. Optîmo patri filius optimus Ludovicus ann.Dom:814.successit. Qui nihil à paterna pietate degenerans, Christi religionem totis viribus augere studuit;curamq; præcipuam gessit de regnis aquilonaribus ad Christi fidem convertendis. Anno VI Imperii ejus fundari cœptum est cœnobium Corbejense, ad Visurgum fluvium in Saxonia, & diœcesi Paderbornensi, translatis patribus cum nomine de Corbeja Galliarum; (quæ in ripa Sommæ fluminis hodie apparet;) ut viri, sanctitate & prædicatione verbi Dei celebriores, ex eodem cœnobio assumpti in omnem terram aquilonarem transplantari possent.

Gothorum pontifices.

1. ANsgarius Suecorum Gothorumque primus pontifex,in Gallia natus, vix puerilem ætatem egressus, relictis

ctis hujus mundi opibus,se in monasterium Corbejense contulit,à cujus patribus benigne susceptus,& in lege Dei excellẽter edoctus, in eum sanctitatis gradum ascendit, ut tandem omnia aquilonaria regna sanctimonia sua, & doctrina illustraret, factus eorum apostolus & præcipuus verbi divini prædicator. Venit autem inSueciam circa annũ Christi DCCCXVI. Lupoldus enim Bebenburgensis, in libro quem conscripsit de zelo Christianæ religionis veterũ PrincipumGermaniæ,dicit,in historia Francorum contineri, quod Ludovicus Imperator,Caroli M. filius, convertit Suecos ad fidem Christi per sanctum Ansgarium, anno Dom. DCCCXVI. Haraldum vero, Regneri Danorum regis competitorem, Moguntiæ una cum conjuge & filiis baptizari fecit, anno Dom. DCCCXXII;ut idem Lupoldus ex Francorum historia affirmat. Sciendum ergo ex testimonioCrantzii, non semel, sed sæpius, Ansgarium ad regna aquilonaria ad Christi fidem plantandam transivisse; Et quidem ipsum eo tempore, quo supra dictum est, prima vice in Sueciam pervenisse. Cooperatores habuit Gislemarum & VVitmarum. Illum Haraldo regi in Dania reliquit:hunc secum in Sueciam assumpsit. Vbi benigne

à rege

à rege Berone IV ſuſcepti, in civitate Birchenſi verbum Dei publice prædicare permiſſi ſunt; totam civitatem Birchenſem, omnemque in circuitu regionem, ad veri Dei cultum converterunt; idola deſtruxerunt; eccleſias conſtruxerunt; multoſque per annum integrum Chriſto ſunt lucrati. His in Suecia patratis, Anſgarius ad Hamburgenſem eccleſiam (ubi epiſcopus erat) ſe contulit; relinquens ſuo loco apud Bircham ſanctum virum Simonem pontificem, & Nitardum preſbyterum. Hi quum Chriſtianam doctrinam prædicarent, graviſſimas perſecutiones ab perfidelibus ſuſtinuerunt, & tandem glorioſo martyrio vitam conſummarunt. Poſtquam ſanctiſſimus vir Anſgarius relicta Suecia in ſuas terras rediiſſet, illud puſillo gregi Chriſtiano in Gothia accidit quod in caulis ovium abſente paſtore & veniente lupo evenire ſolet. Quippe, occiſo ſanctiſſimo epiſcopo Simone, & venerabili preſbytero Nitardo, magna Gothiæ pars ad idololatriam eſt relapſa. Hoc potiſſimum accidit ex eo, quia rex Ingellus bellum ſuſceperat in avunculum ſuum Beronem. ex quo certamine immortalis Dei cultus, qui tenera radice ſubnitebatur, pæne everſus eſt. remanſit tamen aliqua pars populi

in vero Dei cultu; ſed occulte. Mortuo Erico Sergerſel, ſucceſſit filius ejus Ericus Aorſel. Quo dæmoniis immolante, pontifex, qui impiis ſacrificiis præerat, ſubita cæcitate percuſſus, coram rege ac tota populi multitudine concidit. qui poſtquam diu & fruſtra auxilia deorum ſuorum proſtratus imploraſſet, deſperato penitus uſu videndi, in domum ſuam eſt reductus. cui mater Ieſu (uti narrant) in ſomno ſe oſtendere dignata eſt, & ipſum filii ſui inimicum increpare cœpit: Noveris, inquiens, juſte tibi illatum eſſe quod pateris, qui honorem & obſequium Deo & Ieſu Chriſto exhibendum, dæmoniis impediſti. nunc igitur, ſi ſanari vis, promitte, quod idolorum cultu abjecto, de cætero fidem Chriſtianam firma mente conſervabis, ſervandamque omnibus prædicari curabis. Quod quum ille promiſiſſet, mox deterſa cæcitatis caligine, lumen mentis & corporis recepit. Hanc gratiam conſecutus idolorum ſacerdos, mox apoſtolica vice fungens, omne regnum circumibat, mirabilia Dei prædicans, & annuntians, Chriſtum verum eſſe lumen, ad revelationem omnium gentium. Favit illi populus, miraculi novitate attonitus, ſeque ad ſuſcipiendam fidẽ Chriſti parat. Quo & ipſe rex commotus,

motus, oratores misit ad Bremensem archiepiscopũ pro viris doctrina & sanctitate præclaris, qui reparandæ fidei Christianæ essent idonei. unde & viri præclari missi sunt, Adalvardus, & Stephanus; qui subversa idolorum superstitiosa cultura, populo Christianam religionem sedulo prædicarunt.

2. *Adalvardus* itaque secundus post S. Ansgarium episcopus fidem Christi in Suecia, præsertim circa Vpsaliam, prædicans, ad mandatum archiepiscopi Bremẽsis, secutus est oratores regis Stonchilli. à quo humaniter exceptus, in civitate Sigtunensi verbum Dei prædicavit & sacramenta distribuit. Sed, populo ad idola eversa fremente, ingens seditio orta est; & ipse rex Ericus, quum sanctissimos viros defendere conaretur, à furente plebe primum contumeliis, deinde & morte affectus est; & Adalvardus apud Vpsaliam virgis cæsus, deinde ad civitatem Birchensem reversus, ibidem tandem vitæ finem & sepulturam invenit.

3. *Stephanus*, qui una cum Adalvardo in Sueciam venerat, ipsi successit, & non tam metu mortis, quam zelo propagandæ religionis, relicta Vpsalia, ad Helsingos se convertit. Huic genti non tam difficile fuit religionem persuadere, adeo ut innumerabilis populus quan-

tocius prædicationi illius acquieverit. Tandem consummato tam laudabili studio, in terris Hesingorum, quorum primus & præcipuus Apostolus erat, martyrio coronatus est; sepultus in ecclesia & villa Norala, ad australiorem partem Helsingiæ. Post cujus obitum ecclesia Upsaliensis ad aliquot annos à pastoribus vacavit: donec Olaus Shothomings rex Sueciæ, legatos mitteret ad Eldredum regem Anglorum, ut viros aliquot in fide Christiana eruditos ad se mitteret. Is misit S. Sigfridum archiepisc. Eboracensem; qui relicta patria ad Gothiam meridionalem pervenit, ubi nunc exstat ecclesia cathedralis Vexionensis; quam erigendam curavit. mox ad regem se contulit; qui in fide eruditus & confirmatus, statim suscepto per manus pontificis baptismatis sacramento, arcem regiam Husabii in ecclesiam consecrari præcepit; in qua sanctus episcopus diuturniorem moram trahens, totam VVestrogothiam ad Christum convertit & baptizavit. demum multis miraculis clarus, labore defessus, vitam finivit, & in ecclesia Vexionensi sepultus, in sanctorum numerum postmodum fuit relatus.

4. *Suerinus*, quartus ecclesiæ Upsaliensis episcopus. Hic intrepido animo destru-

destructis idolis verbum Dei annunciavit; & tandem plenus dierum, in Domino defunctus est.

5. *Nicolaus*, quintus ecclesiæ Vpsaliensis episcopus, magnæ eruditionis & singularis sanctimoniæ, incidit in infelicia tempora Ingonis regis junioris, quum jam tota patria verũ Deum agnosceret. itaque ab optimo rege liberaliter sustentatus, libere fidem Christianam prædicabat, Deoque & eidem regi fidelissimum populum efficiebat. rege vero veneno exstincto, optimus quoq; pastor ex animi mœrore pie in Domino vitam finivit.

6. *Sueno*, sextus Vpsaliensis episcopus, ecclesiam à multis incommodis, quæ discordiam civilem comitari solent, prudenter præservavit: Sedavitque domesticum bellum inter Sueciam & Gothiam ob electionem regis enatum; & electo demum Suerchero rege, quietiora sortitus est tempora. quorum commoditate ita usus est, ut magnum ubiq; animarum lucrum faceret, inprimis ipsum regem ad multa præclara opera pietatis induxit. hic enim, inter cætera suæ regiæ magnificentiæ præclariora monumenta, monasterium Alvastrense construxit; in quo & sepultus est. episcopus quoque haud diu post illum superfuit.

7. *D. Henricus*, septimus Vpsaliensis

episcopus, totius Findlandiæ apostolus & patronus, qui, relicta patria in qua natus erat, exemplo S. Sigfridi, in Sueciam veniens Erico R. (qui posteaSancti nomen meruit) author fuit, ut memorabilem illam militiam in Findlandos idololatras pro dilatanda fideChristiana susciperet. quos bello adortus, comitem habuit Henricum episcopum;in pugna cruenta Findlandi superati manus victori regi porrexerunt. Relictus post victoriamHenricus pontifex apud Findlandos, eos ad Christum convertit & baptizavit anno MCLI; tandemque rex glorioso martyrio pro religione & justitia certans occubuit, & in ecclesia Aboensi est sepultus.

8. *Coopmannus*, octavus episcopus, postquam S. Henricus, autoritate summi pontificis Adriani papæ IV, anno MCLIV, ad diœcesim Aboensem, quam nuper ad Christum converterat, esset translatus, in locum ejus suffectus est; sed post regis Erici martyrium, vix duobus annis revolutis, in fata concessit.

Hactenus Suecia tantum episcopos habuit; Carolus autem rex, qui Erico successit, ut suos ab extraneo jugo in sacris eriperet, ab Alexandro III P. R. pallium archiepiscopale petiit; & haud difficulter impetravit.

Archi-

Archiepiscopi Vpsalienses.

1. STephanus primus Vpsaliensis archiepiscopus, ex Ostrogothia ortus, in lege divina & humana excellenter eruditus, mundanæ felicitatis contemptor, eam monastico instituto, sub regula divi Bernhardi, in monasterio Alvastrensi, commutavit. ex quo monasterio rex Carolus, ob eximiam ejus eruditionem & vitæ sanctimoniam, evocandum curavit. Ab omnibus Sueciæ & Gothiæ incolis, ut pater patriæ, venerari meruit, & ad maximum pontificatum primus omnium in terris Suecorum sublimatus est. Alexander autem papa III, comperta viri dignitate, misso ab urbe Roma pallio, archiepiscopali prærogativa ipsum tempore Friderici primi Imperatoris insignivit; adjecta dupliciCruce, auro & gemmis illustri, cui lignum sanctæ Crucis erat inclusum. Præterea & singulari dono librum evangeliorum ei contulit: quo ipsum legati munere apud externos & novellæ fidei populos instruxit. Obiit anno MCLXXXV, & pontificatus sui XXIII, translatus in monasterium Alvastrense, unde prius vocatus fuerat.

2. *Ioannes*, secundus archiepiscopus Vpsaliensis, Stephano succedens, à

Lucio III papa, tempore Friderici II Imperatoris, confirmationem & pallium est consecutus; sed anno pontificatus sui tertio occisus fuit à paganis Estonibus in propriis ædibus Almerstok, anno Domini MCLXXXVIII; & sepulturæ traditus in ecclesia Vpsaliensi.

3. *Petrus*, tertius Vpsaliensis archiepiscopus, impetrato à Clemente papa, ejus nominis tertio, circa tempora Henrici Imperatoris, pallio archiepiscopali, tanto feliciorem occasionem propagandæ religionis Christianæ sortitus est, quanto nobilior tum rex Canutus, nimirum filius S. Erici, imperaret. In tumultu domestico inter Suerconem regẽ & proceres, quem archipræsul sedare moliebatur, exstinctus est, & sepultus Vpsaliæ anno MCXCVII, XVIII Septembr.

4. *Olaus Lamba-tunga*, ab Innocentio papa III (tempore Henrici VI Imperatoris) confirmatus, & pallio archiepiscopali insignitus, paucis annis præfuit, an. MCC, 3 Novembr. Vpsaliæ sepultus.

5. *Valerius*, Olao surrogatus, brevi quoq; tempore præfuit; obiitque anno MCCXIX, VII idus Aprilis, in ecclesia Vpsaliensi honorifice sepulturę traditus.

6. *Olaus*, sextus Vpsaliensis archiepiscopus, postquam ab Henrico papa III pallium accepisset, satis tranquillum ponti-

pontificatum principio habuit, Postea per discordiam Folchungorum disturbatum est regnum, ob mortem regis Ioannis, in cujus locum constitutus est Ericus cognomento Balbus. Et præsul hic in fata concessit anno Christi M CC XXXIV, XIII kal. Aprilis.

7. *Ierlerus*, à Gregorio IX papa fuit confirmatus. Hujus tempore Ericus Balbus R. multa privilegia, libertates, immunitatesque ecclesiis & ecclesiasticis personis concessit. Constituit quoque in ecclesia Vpsaliensi duas insignes prælaturas, totidemq; canonica sacerdotia, quibus prępositus archidiaconus & duo canonici honeste foveri possent. Eo tempore, Tavasti armis superati, ad fidem Christi & obedientiam regis adducti sunt. quibus Ierlerus Thomam episcopum Aboensem antistitem dedit. Obiit anno Chr. M CC LX, VIII kal. Septembr. Sepultus Sictunæ in monasterio prædicatorum. Quo tempore concilium à Guilielmo Cardinale Sabinensi in Scheningia vetustissimo Ostrogothorum oppido, sub Innocentio IV, fuit celebratum, & interdictum sacerdotibus Suecorum matrimonium; quo ad ea tempora, more Græcorum, utebantur.

8. *Laurentius*, monasticæ vitæ sub regula S. Francisci addictus, summo ardo-

re & constantia fidem incolis regni prędicavit; & vitæ curriculo absoluto sepultus estEnecopię apud fratres suos minores, anno MCCLXVII, III nonasMart.

9. *Falco*, ex archidiaconatu assumptus, à Gregorio papa X consecrationem & pallium consecutus est. Hic ecclesiam Vpsaliensem magnifice construxit: archiepiscopalem sedem ex antiqua Vpsalia in novam transtulit, & in ea ipsa metropoli octo canonica sacerdotia constituit. &, postquam omnia in regno composuisset, in fata concessit. Sepultus Vpsaliæ anno M CC LXXVII, V nonas Martii.

10. *Iacobus Erlandi*, tempore Rodolphi Imperatoris Romanorum à Nicolao papa III consecratus, multum in pontificatu laborem & dolorem invenit. à quo consumptus, diem obiit Vpsaliæ, anno M CC LXXXI. ibique sepultus est VIII calend. Novembris.

Deinceps metropolis Vpsaliensis per annos XIV vacavit: nam tres quidem successive electi sunt archiepiscopi; nempe Ioannes Odalphi, Magnus Boëtii, Ioannes episcopus Aboensis: sed quoniam pallium à sede apostolica non obtinuerunt, inter archiepiscopos communiter non numerantur.

11. *Nicolaus Allonis* Anagnium sese

(quæ

(quæ tunc erat curia summi pontificis Romani) contulit; palliumque archiepiscopale facile impetravit. Inque patriam reversus, & summo honore à rege Birgero exceptus, post multa præclare acta ad patriam cælestem transmigravit, anno M CCC V. Sepultus Vpsaliæ, II nonas Febr.

12. *Nicolaus Catulli*, ob egregia in patriam merita, dignus habitus fuit qui Nicolao succederet. hic enim prius episcopus Arosiensis, pallium à Clemente V circa tempora Henrici VII Imperatoris obtinuit. Ericum & Valdemarum fratres regis Birgeri (eo quod Petrum Arosiensem episcopum in exilium egerant) excommunicavit; qui facta digna pænitentia, calicem magni ponderis ex auro purissimi, & alia donaria pretiosa, ecclesiæ Vpsaliensi in expiationem admissi facinoris contulerunt. Hinc Nicolaus statim postquam ad archiepiscopatum pervenit, obtinuit à rege Birgero privilegia & libertates pro tota ecclesia Suecana, prout in literis Birgeri continentur. Optimus pontifex, magnitudine doloris ob discordiam civilem obrutus, in fata concessit præmatura, anno M CCC XIV, III calend. Iunii.

13. *Olaus*, sapiens agnominatus à Ioanne Papa XXII, tempore Ludovici IV

 Bavari,

Bavari, Imperatoris, confirmatus, & pallio pontificali decoratus est, anno M CCC XV. Hic incidit in ea tempora quibus implacabile odium viguit inter regem Birgerum & fratres ejus; ad quod compescendum, plurimum, verum frustra, laboravit. Tandem laboris pertæsus, in Christo beate obdormivit, anno M. CCC XXX, III idus Martii. Hujus Olai tempore regnum post miserum fatum regis Birgeri vacavit. Suffectus autem Magnus Smech, Ingebergis filius, cum consiliariis (tametsi minorennis) omnia Ecclesiasticorum privilegia confirmavit.

14. *Petrus Philippi*, à Ioanne papa XXII, tempore Ludovici Imperatoris, in locum demortui Olai suffectus, & pallio archiepiscopali insignitus est. Contemptis mundi illecebris & vanitatibus se totum divinæ religionis obsequio mancipavit, susceptoq; S. Dominici habitu, insignem se divini verbi prædicatorem præbuit. Multos sua patientia eo traduxit, ut humanius & mitius clericos tractarent. Obiit anno M CCC XLI. Sepultus Sigtunæ apud fratres Prædicatores.

15. *Hemmingus*, à Benedicto XII papa, tempore Ludovici II Imperatoris, accepto pallio, meruit inter archiepiscopos numerari: antea præpositus Arosiensis. Hujus tempore terra Scania gra-

vissima servitute à Teutonicis premebatur. qua in libertatem vindicanda plurimum hic Præsul laboravit; ad Vardbergum oppidum Hallandiæ, medio Novembri, cum omnibus episcopis suis, & Petro archiepiscopo Lundensi, profectus: ubi consentientibus & petentibus rege Daniæ Christophoro, totoque Danico senatu, ingenti summa, nimirum 2000 librarum argenti puri, Holsatis soluta, Scania imperio Suecico adjudicata est. Quam tamen anno M CCC XL Valdemarus rex Daniæ sibi vindicavit, abusus simplicitate Magni Smech, ac dolo liberis ejus omnibus combustis. Post hæc & alia præclara in patriam merita, æterna dignus memoria, defunctus est: anno M CCC LI.

16. *Petrus Gothus Schoningensis*, per Clementem papam VI, tempore Caroli IV Imperatoris, ab ecclesia Lincopensi ad Vpsaliensem translatus, meruit archiepiscopali pallio decorari. Hic ab infantia bonis litteris & moribus à parentibus suis in oppido Schoningensi antiquissimo Ostrogothorum fuit imbutus, unde multi sancti pontifices & prælati originem traxisse memorantur. Hic bonus pontifex plurima incommoda perpessus in aula regis Magni Smech, eorum pertæsus tandem in Christo pie

obiit, anno M CCC LXVI, XVIII Octobr.

17. *Birgerus Gregorii*, ab Vrbano papa V, imperante Carolo IV, confirmatus, & pallio archiepiscopali in Viterbio decoratus est. Hujus quanta fuerit in sacris literis divinisque & humanis legibus scientia, satis ostendunt ecclesiasticæ historiæ quæ ab ejus fœcundissimo ingenio prodierunt. Hoc tempore missi sunt in Sueciam fratres S S. Dominici & Franciscani. Hic Birgerus anno Domini M CCC LXXVII, prima die Iunii, in oppido Telgensi, celebravit concilium provinciale contra usurarios & alios errores. Item concilium provinciale celebravit Vpsaliæ. Idem cum episcopis suis & omnibus abbatibus regnorum Sueciæ & Gothiæ scripsit Vrbano & Gregorio II, & Vrbano VI, pro canonizatione S. Birgittæ; prout in examine ejus inter acta producta, sub eorum sigillis, Romæ in hospitali ejusdem S. Birgittæ demonstrari potest. Ab eodem anno M CCC LXXX, die XI mensis Septembris, celebratum est concilium provinciale in oppido Telgensi. Hic & legendam S. Birgittę composuit; in qua continentur hæc verba: Beata Birgitta, in regno Sueciæ oriunda, non solum juxta revelationem divinitus sibi factam ex sanctorum ibidem regum progenie, qui

suis

suis sanctis promeruerunt meritis ut magnificaret Dominus misericordiam suam cum illa, illustrem duxit originem; verum etiam de nobilibus devotisque progenitoribus & parentibus nata fuit. Post plurima præclara facta obiit hic pontifex anno M CCC LXXXIII, V idus Martii.

18. *Henricus*, ob excellentia animi dona vitæq; probitatem, ab Vrbano VI, quo tempore Venceslaus imperare cœpit, pallio archiepiscopali meruit honorari, Margareta imperium super Sueones tenente. Multa salutaria consilia contulit cum senatoribus, ut Ericum Pomeranum in regem suasu Margaretæ eligerent. à quo non parum molestię percepit, postquam Margaretæ filius adoptivus effectus est, unà cũ ea multis annis regnans: de provisionibus quippe ecclesiarum se ingerere nitebatur; sed constantia & magnanimitate pontificis repressus, minus audere cœpit; donec, mortua regina Margareta, pleniorem occasionem detestabilis sui propositi assequeretur; prius tamen Henricus requiem in cœlo nactus est, ann. M CCCC VIII, XXIV Martii.

19. *Ioannes Gerichini*, natione Danus, à Gregorio XII, temporibus Roberti Bavari Imperatoris, confirmatus, &

& pallio insignitus, per aliquot annos majore usus est licentia quam pontificem decebat. temporalibus enim sese negotiis immiscuit, regalia tributa colligendo, & clerum diœceseos suæ extorsionibus affligendo. colonis item ecclesiarum gravis & intolerabilis erat nimia hospitalitate & exactione. Consistoriales suos contemptui habuit, tam in consiliis quam conversatione. Cum mulieribus nobilibus nimiam familiaritatem habuit: Quare consistoriales tam scriptis quam vivæ vocis oraculo, multipliciter eum sunt adhortati, & fideliter monuerunt. Ortaque tandem gravi infamia, regis quoq; animus contra eum graviter commotus est. Vnde tam per regem quam per Capitulum impetratus est in causa ipsius judex delegatus archiepiscopus Rigensis: qui propterea Holmiam venit; caussaque cognita, & relata ad Papam, privatus est Vpsaliensi præsulatu, & in carcerem regis conditus. Elapsus autem è carcere venit in Islandiam; factusque episcopus Scalatensis, à rusticis diœceseos ejusdem crudelissime fuit interemptus.

20. *Ioannes Haquini*, Gothus Vastenensis, licet ante assumptionem monachus esset, de ordine S. Birgittæ Vastenensis, & vitæ sanctimonia insignis; tamen

men à patribus ecclesiæ Vpsaliensis nequaquam fuisset electus, nisi rex Ericus mandasset; qui summo Pontifici, Martino Papæ V, tempore Sigismundi Imperatoris, scripsit, & huic pallium archiepiscopale gratis impetravit, ea conditione, ut deposito habitu ordinis S. Birgittæ in posterum uteretur habitu eorum qui vocantur Canonici regulares Augustini. Fuit devotus, modestus, ac prudens; remissus tamen in officio suo pastorali regē tempore suo pro magna parte consiliis suis dirigebat. ædificavit Vpsaliæ domum lapideam novam in curia archiepiscopali. & tandem morbo lepræ infectus, obiit subito in negotio visitationis, anno M CCCC XXXI, V idus Februar.

21. *Olaus Laurentii*, Treudæ non procul ab Vpsalia natus, primum domesticis præceptoribus traditus, super omnes coætaneos suos eruditione & moribus enituit. deinde & missus est à Capitulo & patribus ecclesiæ Vpsaliensis ad præclaram Vniversitatem Parisiensem; in qua brevi doctissimos viros, ingenio, facundia, prudentia, visus fuit superare. Quibus virtutibus ornatus, summo gaudio in patriam reversus excipitur, & præposituræ dignitate omnium consensu honoratur. Igitur mor-

mortuo Ioanne Haquini, concorditer electus est in archiepiscopum; & difficillimo itinere per Finnoniam, Livoniam, Borussiam, Silesiam profectus, Romam tandem appulit; & benevole ab Eugenio Papa (tempore Sigismundi Imperatoris) consecrationem & pallium impetravit. Quo comperto, rex Ericus implacabili exarsit odio, & summo conatu hanc studuit electionem & consecrationem impedire, & hunc Olaum falso apud Papam accusavit. Durante hac discordia inter regem Ericum & Olaum, substituit rex alium archiepiscopum, nomine Arnoldum Clementis, Bergensem Norvegianum; qui à Deo protinus percussus, crudeli morte exspiravit. Huic rex rursus aliũ substituit Norvegianum, nomine Zorlacum. Qui, cognita dissensione in regno, fugam paravit. Sub hoc tumultu Olaus regi est reconciliatus, & ad ecclesiam Vpsaliensem magna lætitia reductus; tandemque veneno exstinctus periit, anno MCCCCXXXVIII, VII cal. Iul.

22. *Nicolaus Ragvaldi*, Gothus Vexionensis, post obitum Olai postulatus est archiepiscopus; vir multæ eruditionis & prudentiæ. Talem se regi & patriç præbuit, ut omnium aquilonarium regnorum põtifices præcellere putaretur.

nam

nam unus ex omnibus electus qui nomine regis quatuorq; regnorũ ad concilium Basiliense mitteretur, à patribus summo honore fuit exceptus;& præ cęteris omnibus congregatis dignus judicatus,qui perplexam & diuturnã illam discordiam inter regem Galliæ & Ducem Burgundiæ,unà cum archiepiscopo Nicosiensi exstingueret; quod & prudẽter & sedulo perfecit,à Principibus ipsis jam reconciliatis,donis magnificentissimis ornatus.Plurima pręterea laude digna effecit. inter quæ hoc præcipuum, quod ad honorem patriæ, históriam de antiquitatibus,origine,progressu,victoriis & eminẽtia Gothorum pertexuit;& in publico omnium consessu ita peroravit,ut persuasum esset patribus,regi Gothorum nulla injuria primũ deberi locũ inter reges & Principes Christianos. (Exstat hæc oratio apud Ioannem Magnum,l.16.c.28.)Obiit anno Chr.M CCCC XLVIII,XVII Febr. & Vpsaliç sepultus est.

23. *Ioannes Benedicti* de Salestadt,vir nobilitate & literarum præstantia præclarus,communi patrum consensu post fata Nicolai ad dignitatem pontificiam adscẽdere meruit. Et,quoniam eo tempore schisma vigebat in ecclesia Romana interFelicem & Nicolaum,missi sunt solẽnes nuncii à Capitulo Vpsaliensi,qui con-

confirmationem & pallium electo pontifici suo impetrarent; plures item alii, cum hujusmodi mádato, ut ab invicem divisi, per diversas transirent nationes, diligenter inquisituri, uter haberetur pro indubitato apostolico successore; quem auté cognoscerent pro vero haberi summo Pontifice, ab illo cõfirmationem & pallium postularent. Altera pars ad concilium Basiliense, altera Romam se contulit ad Nicolaum Papam V. Qui eidem electo archiepiscopo rescripsit, præcepitq;, ut, damnati concilii Basiliensis confirmatione rejecta, à se unico & vero summo pontifice acciperet confirmationem. Hic præsul, incolis regni obnixe petentibus, ut se à tyrannide regis Caroli liberaret, regi bellũ movit, eumque Stockholmiæ multitudine incolarum stipatus obsedit. Rex fugam capessere coactus, Gedanum se contulit. Archiepiscopus autem, cum paucis consiliariis, imprudenter Christiernum regem Daniæ in regnum accersitũ, Stocholmiæ temere, & absque senatus regni consensu decretoque populi, coronavit. Quod illius factum Christiernus postea summa ingratitudine compensavit, & præsulem absque justa caussa secum captivum in Daniam abduxit, perpetuoq; carceri mancipavit; donec Catillus, episcopus

ſcopus Lincopenſis, collectis undique copiis, Chriſtiernianæ factionis homines ex Suecia ejecit, Carolum ex Boruſſia revocavit, archiepiſcopumque è manibus & carcere Chriſtierni eripuit, eumque ad ſuam metropolim redire permiſit, patria cum rege & pontifice in libertatem & tranquillitatem reſtituta.

24. *Iacobus Vlfonis*, quum Romæ intellexiſſet, regem Carolum in locũ defuncti Ioannis archiepiſcopi quendam Tondonem decanum Lincopenſem, capitulo invito, intruſiſſe, indigniſſime tulit eam regis præſumptionem, quę legibus divinis & humanis nimium repugnare ſibi videbatur: ideoq; ſibi conſecrationẽ & pallium impetravit à Paulo II papa, (tempore Friderici III Imperatoris anno 1469,) & limina patriæ ingreſſus, ſpectator factus eſt atrocis prælii, quod anno 1471, 8 Octobris, juxta mænia civitatis Holmenſis, inter Chriſtiernum, ejus nominis primum, regem Danię, & Stenonem Sture, regni Sueciæ gubernatorem, commiſſum fuit: Senatorum enim rogatu in numerum ſenatorum adſcriptus eſt. quod tamen ſtrenue recuſabat. Hic pontifex, multis injuriis laceſſitus, atq; defatigatus, circa quadrageſimum ſextum ſui pontificatus annum, archiepiſcopatum in manus

Leo-

Leonis papæ X, in favorē Gustavi Trolle, resignavit; & supervixit annis VIII. Tempore hujus archiepiscopi Iacobi erat in Suecia Bartholomæus de Camerino, quæstor Innocentii VIII; qui maximum thesaurum è regnis aquilonaribus exportavit, sub prætextu debellandi Turcam. Mors hujus archiepiscopi incidit in annum 1522. nec corpus ejus permissum est ecclesiasticæ sepulturæ commendari ante annum 1526. quod tunc translatum fuit ex monasterio Carthusianorum Gripsholmensi, in quo obierat, & Vpsaliæ honorifice sepultum IV, Febr. ejusdem anni. Inter cætera hujus præsulis egregie facta haud minimum est, quod summa cura & industria allaboravit, ut academia institueretur Vpsaliæ, consilio cleri totius regni in eum finem coadunato, & regis consensu impetrato: è synodo quoque Romam cum literis ablegatus est Ragualdus Ingemundi, canonicus Vpsaliensis; qui ea, quæ jam commonstrari possunt, privilegia Sixti IV Pontificis, anno cIↃ CCCC LXXVI, III kalend. Martii, in urbe Roma exarata, obtinuit; quibus Vpsaliensi academiæ eædem prorsus immunitates, quæ Bononiensi, conceduntur.

25. *Gustavus Trolle*, patrem habuit Ericum Trolle, genere, eruditione, virtutibus

tutibus nobilissimum. Huic confirmationem & pallium Steno Sture per literas petiit à Leone X papa, impetravitque anno cIↄ Iↄ xv. Munus pontificale summa difficultate peregit, una cum Christierno regno expulsus, & extra patriam mortuus.

26. *Johannes Magni*, Gothus, Lincopiæ anno cIↄ cccc LXXXVIII, XIX Martii, ex honestis parentibus natus, & eorum cura bonis litteris mancipatus, laudabiles valde progressus in iis fecit, non modo domi, sed & in clarioribus Germaniæ, Galliæ & Italiæ academiis. Iussus quoque est à StenoneSture, regni Sueciȩ gubernatore ad Romanam curiam sese conferre, ut doctissimorum virorum institutione & consuetudine talis evaderet, qualem respublica Suecana unice flagitabat. &, postquam gradu magisterii in gymnasio Perusiano esset insignitus, & professor theologiæ factus, Romam ab Adriano VI papa fuit evocatus; eique legatio in caussa periclitantis fidei Romano-catholicȩ in Suecia est destinata. Quiquum in Sueciam venisset, comperit, Gustavum à proceribus regni anno cIↄ Iↄ XXIII, VI die Iunii in regem fuisse electum & coronatum. qui adeo in religione reformata erat confirmatus, ut legatus frustra in ipso ab ea dedu-

deducendo laboraverit. nihilo ſecius à rege & proceribus regni capitulique Vpſalienſis archiepiſcopus, ſpecie recuſantis, electus eſt. ſed, quum reformatam religionem amplecti nollet, fruſtratus eſt officio archiepiſcopali, Romamque reverſus. ubi tandem mortuus, anno cIↄ Iↄ XLIV, XXII die Martii. Hic hiſtoriam Gothorum ſumma diligentia & fidelitate conſcripſit, item hiſtoriam metropolitanæ eccleſiæ Vpſalienſis, Romæ editam cIↄ Iↄ LX.

Hi præfati XXVI archiepiſcopi Romanæ religioni fuerunt addicti, & à Pontificibus Romanis confirmati, & pallio archiepiſcopali inſigniti.

27 *Laurentius Petri*, Gothus, poſtquam Ioannes Magni Romam eſſet regreſſus, & reformata religio ſecundum confeſſionem Auguſtanam in Sueciam ſpargi & propagari cœpit, ad munus archiepiſcopale, poſtulante rege Guſtavo, & toto Capitulo Vbſalienſi, electus eſt, anno cIↄ Iↄ XXXI. pallio archiepiſcopali à papa confirmari & decorari noluit; ſed ſimplici ſuffraganearum electione & trium episcoporum ordinatione fuit contentus. Hic Laurentium fratrem germanum habuit Olaum Petri, qui circa annum Chriſti cIↄ Iↄ XX. VVittebergæ ſtuduit, & attentiſſimus [redacted]-

+ [redacted]

[redacted] Lutheri discipulus fuit: quem contra Papam legentem disputantemq; audivit, & publico scripto indulgentias papales impugnavit. Hic Olaus, doctrina & moribus [redacted] Lutheri ita informatus, in Sueciam reversus est, eo ferme tépore quo Synodus provincialis Stringnensis celebrata est, anno cIↃ IↃ XXIV; ubi Gustavus electus est. Hic Olaus eandem, quam imbiberat, doctrinam publice & privatim coram rege & proceribus regni, nullo resistente, prædicare cœpit. [redacted] est. & præfatus Olaus hoc ipso singularem gratiam apud regem consequutus est; idoneumque nactus est discipulum Laurentium Andreæ, presbyterum & archidiaconum ecclesiæ Stringnensis: & uti Lutherus & Melanchthon in Germania; sic hi duo in Suecia [redacted] ut item Gustavus à servitute civili rempub. Suecanam ad optatam libertatem vindicavit; [redacted] Nec minori diligentia & dexte-

dexteritate Laurétius Petri, archipræsul Vpsaliensis, in hoc negotio laboravit; qui cum fratre suo Olao sacra biblia in linguam Sueticam ex versione Germanica Lutheri transtulit.

28. *Abrahamus Andreæ Angermannus* incidit in tempora Ioannis regis III. sub quo viguit illud malum Liburgicũ multis exosum, cui se archiepiscopus opposuit. cujus rei caussa in exilium fuit pulsus. quo sedato in patriam est reversus.

29. *Olaus Martini*, ~~vir singulari pietate, & in sacris literis apprime eruditus: in concionibus sacris excellens; quæ si typis mandatæ essent, singularem ubique fructum commune ministerium ecclesiasticum sentiret.~~

30. *Petrus Kenicius*, Bothniensis, S. S. Th. Doctor. & academiæ Vpsaliensis Vicecácellarius; antequam ad hanc dignitatem solemniter vocatus fuit, Ecclesiæ Scarinensi in munere episcopali summa cum laude præfuit; qui etiamnum, Dei favente gratia, superstes est, & docet: vir mira sane gravitate, & animi corporisque dotibus summis præclarus; quem D. O. M. ad nominis sui gloriam & reipubl. Suecanæ adjumentum maximum diu beateque vivere sinat.

FINIS.

